

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 15 februari.

2 § Avsägelser

Förste vice talmannen meddelade att *Catharina Elmsäter-Svärd* (m) anhållit om att bli entledigad från uppdraget som riksdagsledamot från och med den 1 mars.

Kammaren biföll denna anhållan.

Förste vice talmannen meddelade att *Maria Stockhaus* (m) anhållit om att bli entledigad från uppdraget som ersättare för riksdagsledamot från och med den 21 februari.

Kammaren biföll denna anhållan.

3 § Utökning av antalet suppleanter i EU-nämnden

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i EU-nämnden skulle utökas från 39 till 41.

Kammaren medgav denna utökning.

4 § Val av extra suppleanter i EU-nämnden

Företogs val av extra suppleanter i EU-nämnden.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleanter i EU-nämnden

Torbjörn Björlund (v)

Eva Olofsson (v)

5 § Meddelande om särskild debatt

Förste vice talmannen meddelade att särskild debatt om jämställd vård skulle äga rum *fredagen den 14 mars kl. 9.00*.

Från regeringen skulle socialminister Göran Hägglund (kd) delta.
Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

*Aktuell debatt:
Nytt betygssystem*

6 § Aktuell debatt: Nytt betygssystem

Anf. 1 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Miljöpartiet har begärt en aktuell debatt om betygen. Det är en fråga som lämpar sig sällsynt illa för uppsplitande konflikter. Ingen av alla de elever och lärare som befinner sig i den svenska skolan är betjänt av att vi ändrar betygssystemet vart fjärde år eller varje gång vi har fått en ny regering.

Alla i skolan vinner självklart på ett långsiktigt perspektiv och breda uppgörelser. Men häromveckan blev det klart att regeringen tvärtom kommer att lägga fram ett eget förslag, skicka ut det på remiss och genomföra det så fort som möjligt. De överläggningar med oppositionen som ministern tidigare talat om ställs in.

Genomförandet blir tidigast hösten 2010, alltså efter nästa val. Därmed finns det risk för att elever och lärare när höstterminen börjar inte vet vilket betygssystem som ska gälla under läsåret och kanske inte ens vilka som ska få betyg över huvud taget. Lärarna riskerar att ha gått igenom nya utbildningar för att kunna hantera betyg som ändå kanske aldrig ska användas eller ändras igen inom några få år.

Jan Björklund har så tydligt det går markerat att han inte vill ha en blocköverskridande uppgörelse och inga förhandlingar med partierna utanför regeringen förrän möjligen först när det är för sent. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att Jan Björklund struntar i ungarna, föräldrarna och Sveriges lärarkår. Det är Folkpartiets intressen som går först. Målet är väl att betygsfrågan ska bli den valfråga som Folkpartiet så innerligt behöver. Omsorgen om skolan, eleverna och de som jobbar där borde vara större än så.

En bred uppgörelse är möjlig. Vi är beredda. Sumpa inte den chansen för elevernas skull! Därför borde herr Björklund dra tillbaka förslaget och bjuda in till en dialog med oppositionen.

Jag ska komma tillbaka till själva betygsfrågan och vad vi bör göra för att höja kunskapsnivån i skolan i mitt nästa inlägg.

Anf. 2 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Om man ska lära sig att hoppa höjd underlättar det om det finns en ribba. Det går att lära sig att hoppa höjd utan ribba. Det är möjligt, men det inträffar två problem. Det första problemet om det inte finns en ribba är att man inte ser hur högt man förväntas hoppa. Det andra problemet om det inte finns en ribba är att när man väl hoppat förstår man inte om man nådde målet. Det är därför man har en ribba i höjdhopp, och det är därför vi bör ha kunskapsribbor i skolan. Man ska

veta vad som förväntas av en, och man ska efteråt kunna avgöra om man har nått målet eller inte.

Detta är, som Peter Eriksson antydde i sin inledning, en av de stora skolpolitiska frågorna, och har så varit i Sverige i 40 års tid. Det har varit en debatt om det här som har klivit det politiska landskapet. Den har också klivit lärare i skolan och svenska folket.

Jag tror att det i dag finns en rätt bred uppslutning bakom regeringens linje. Jag såg att Socialdemokraternas husorgan Aktuellt i politiken i dag redovisar en opinionsundersökning där 75 procent av svenska folket säger ja till betyg från årskurs 6. Vill man ha enighet bör man genomföra detta. Vill man splittra svenska folket bör man naturligtvis avstå från det.

Vi har drivit detta under mycket lång tid, långt innan det blev populärt. Nu råkar det vara så att majoriteten av svenska folket tycker så här. Då ser vi inte att det skulle vara någon anledning att inte införa det.

I de betygsreformer som regeringen nu lägger fram ingår flera komponenter. Den ena är fler steg i betygsskalan. Det var det som presenterades för någon vecka sedan. Den andra är att vi kommer att införa tidigare betyg. Den tredje, som inte är betyg men som ni ju för in som det i debatten från Vänstersidan, är skriftliga omdömen i grundskolan som får utformas på ett sådant sätt så att de inte är betyg, men de får vara betygsliknande. Låt mig berätta varför vi tycker att de här reformerna är viktiga.

Med fler betygssteg belönar vi ansträngning och flit i skolan, och det vill vi göra. Om avståndet till nästa betygssteg upplevs som väldigt långt är det en del elever som känner: Det spelar ingen roll om jag anstränger mig lite extra. Det går ändå inte att höja betyget. Med fler steg är det närmare till ett högre betyg och fler kommer att anstränga sig extra.

Massmedierna redovisade en opinionsundersökning där svenska elever och lärare hade tillfrågats när detta förslag presenterats om de tyckte att det var bra eller inte. Jag lovar att vi har en pressavdelning som läser i stort sett allt som sägs om skolan, och vi kunde knappt hitta en enda elev eller en enda lärare som tyckte att förslaget var dåligt. Ändå vill ni från vänstersidan nu gå emot detta eller ställer en massa villkor för att gå med på det. Svenska folket, eleverna och lärarna vill ha fler betygssteg.

Exakt hur många steg man väljer är naturligtvis inte en vetenskap. Vi har valt den europeiska skalan, som flera länder nu inför och som också håller på att införas i högskoleväsendet, med sex steg och ett streck. Det känns väldigt naturligt i vår europeiserade värld, där ungdomar studerar över gränser och nästa generation kommer att röra sig ännu mer än vad vi har gjort, att vi europeiserar också bedömningssystemet som ju ligger till grund för urval när man ska studera vid utländska lärosäten. Jag ska inte säga att det är någon exakt ideologisk vetenskap hur många steg det ska vara, men det ska vara fler än i dag. Då tror jag att det är väldigt naturligt att välja den skala som många länder i Europa nu anpassar sig till.

Det finns ett skäl till för fler steg i betygsskalan, och det är att det kommer att upplevas som rättvisare. Jag besöker inte en enda gymnasieskola i Sverige där inte lärare och elever i praktiken har skapat en informell betygsskala. Du får ett VG, säger läraren. Eleven frågar då: Men är det ett starkt eller svagt VG? Läraren ger sig då in på att precisera och säger att det är ett VG+ och så vidare.

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Aktuell debatt:
Nytt betygssystem*

I praktiken har Sveriges lärare och elever för länge sedan insett att det behövs fler steg. Det är därför man skapar den informella skalan. Men eleverna upplever att det är väldigt orättvist att detta sedan inte syns i de riktiga betygen.

Mer än hälften av de betyg som sätts i svensk skola i dag är betyget G, Godkänd. Det betyder att skillnaderna mellan det svagaste och det starkaste G som sätts är väldigt, väldigt stor i kunskapsinnehåll. Eleverna tycker att det är orättvist att två elever som kan väldigt olika mycket ändå får samma betyg. Det är inte så att det bara belönar flit och ansträngning, utan det ökar också rättvisan i betygssystemet att vi får fler steg.

Sedan har vi en del andra reformer på gång, som kammaren känner till, om tydligare målformuleringar i läroplanen, tydligare uppföljning i nationella prov som ska säkerställa att bedömningen blir riktig. Men det är delvis en annan diskussion än den vi för i dag, för det är klart att rättvisa i betygen också har att göra med att det är likvärdighet över landet. Detta om fler steg.

En annan del i vår betygsreform är att man ska ha tidigare betyg. Varför ska man ha det?

Jag mötte ett par flickor som gick i årskurs 8. De hade fått sitt första betyg i engelska och fick Icke godkänd, eller en tom ruta som man får på högstadiet som motsvarar Icke godkänd. De sade till mig: Vi visste att vi inte var så bra i engelska, men vi hade inte en aning om att vi skulle vara icke godkända. Nu har vi bara tre terminer på oss att förbättra betyget innan vi går ur grundskolan. Varför fick vi inte detta tydliga besked tidigare?

Reaktionen att det är för sent med betyg i årskurs 8 får jag ständigt och jämt från elever och lärare. Sverige är det land i världen som börjar sist med betyg och har det minsta antalet steg. Det möts av en massiv kritik ute i skolorna. Det är väl därför som 75 procent av de tillfrågade i Socialdemokraternas egen tidning i dag säger att de vill ha betyg från årskurs 6. Det tänker vi genomföra.

Även före årskurs 6 har föräldrar rätt till en tydlig information. Det är därför vi också vill införa skriftliga omdömen i skolan. Det är en tydlig information om hur det går för eleverna.

Den förra regeringen införde något som kallas individuella utvecklingsplaner. Är man inte insatt i skolan har jag stor förståelse för att man inte hänger med i allt detta fikonspråk. Den individuella utvecklingsplanen ska delas ut skriftligt till föräldrarna. Men Socialdemokraterna skrev in i lagen att man inte får skriva in i planen hur det har gått för eleven när det gäller kunskapsmål. Man får berätta vad man ska göra i framtiden, men man får inte skriva om eleverna har nått målen. Vi talar om kunskapsskola eller flumskola, men ursäkta mig, vad är det för inställning i Sverige som gör att det är förbjudet för lärare att lämna över ett papper till föräldrarna som berättar om eleverna har nått målen i skolan? Varför ska det vara tillåtet att lämna över ett papper där man får skriva precis allt annat utom just om eleverna har nått målen? Varför ska det vara förbjudet i Sverige? Det är bara det vi vill göra tillåtet, och det rasar ni över från oppositionen.

När jag var skolborgarråd i Stockholm skickade vi ut en fråga till alla grundskoleföräldrar. Papperet gick ut till ungefär 100 000 hem i Stockholm. Där stod att vi från skolans sida skulle skriva ned på ett papper

vilka mål barnet nått. Vi frågade föräldrarna om de ville ta del av papperet. Tänk att 90 procent svarade ja! 90 procent av föräldrarna ville ta del av ett papper som berättar hur det går för eleverna i skolan. Det anser ni ska vara förbjudet.

Jag var skoltalesman för mitt parti i tio år innan jag blev utbildningsminister. Jag blev aldrig inbjuden till en enda överläggning på Utbildningsdepartementet om någonting. Alliansregeringen kommer att bjuda in oppositionen till överläggningar om betyg. Vi eftersträvar en bred överenskommelse. Men jag är också realist och inser att vi står långt ifrån varandra när det gäller sakfrågorna. Några partier vet jag inte alls var de står, men några partier är tydliga med att de är emot betyg. Det gör att jag inte vill stå här och låta som att jag tror att det kommer att bli lätt att nå en överenskommelse.

Vitsen med en blocköverskridande överenskommelse är att oavsett regeringsskiftet i framtiden ska den kunna ligga fast. Det bygger på att alla partier är överens. Annars finns det ingen garanti för att den ligger fast – såvida inte Rossana Dinamarca i dag i talarstolen lovar att om vi gör upp med Socialdemokraterna om betygen så kommer Vänsterpartiet att acceptera det rakt av. Då är det en vits med det. Annars finns det ingen garanti. Även om vi backar på en massa punkter finns det ändå ingen garanti för att det finns kvar. Det är den sanning som vi måste beakta.

Kärnfrågan är att vi kommer att bjuda in oppositionen till överläggningar. Det är helt naturligt, Peter Eriksson, att en sådan inbjudan sker när remissopinionen har kommit in. När vi kan sitta och läsa vad Sveriges lärare, elever och andra remissinstanser tycker om förslaget sätter vi oss ned och överlägger om hur propositionen ska se ut. Det är en helt rimlig ordning att göra så, betydligt rimligare än varje annan tänkbar procedur, tycker jag. Dessutom är den betydligt rimligare än hur den förra regeringen gjorde, för de bjöd aldrig in över huvud taget.

Till sist har jag en fråga till Marie Granlund. Är ni för eller emot tidigare betyg i svensk grundskola?
(Applåder)

Anf. 3 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Miljöpartiet vill höja kunskapsnivån i skolan. Det finns en rad saker där vi inte alls är överens med Jan Björklund i de förslag som kommer fram, men det finns en del punkter där vi är överens. Det gäller till exempel punkten om skriftliga omdömen som är en mycket viktig fråga.

För att det ska vara möjligt att höja kunskapsnivån i skolan krävs betydligt mer information och bättre feedback till elever och föräldrar. Det räcker inte med en bokstav på ett papper. Om man får betyget G som i godkänd eller bokstaven D som i David gör faktiskt ingen större skillnad. Inget av de betygen berättar vad eleven har lärt sig eller är svag i och borde förbättra. Kan Kalle läsa eller inte? Vad borde han träna mer på? Kan han skriva eller stava? Kan han använda språket för att förklara vad han vill inför andra? Inget av detta förstår man med de traditionella betyg som vi har i dag.

Problemet med såväl dagens betyg som Björklunds nya är att de inte bidrar till att Kalle ska öka sina kunskaper. Det hjälper inte särskilt mycket att ha en ribba om inte Kalle vet var ribban ligger eller om hans

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Aktuell debatt:
Nytt betygssystem*

föräldrar inte vet vad han brister i. Det finns inget stöd för att, som vår skolminister gör, sätta likhetstecken mellan mer betyg och ökade kunskaper. Om vi verkligen vill att Kalle ska lära sig mer så borde vi politiker bry oss om vad forskningen säger.

Dylan William är rektor vid Londons universitet och är en av världens mest ansedda betygsforskare. Han har genom att ställa samman forskningsresultat från olika länder visat att skriftliga omdömen, som på ett bredare sätt berättar om elevens kunskaper, kan bidra till att höja resultaten med upp till 30 procent medan traditionella betyg inte alls förbättrar kunskapsnivån.

Även svenska forskare i pedagogik har kommit till slutsatsen att betyg är alldeles för trubbiga instrument. Anders Jönsson på Malmö högskola skriver till exempel att genom att sammanfatta elevens prestationer i ett enda ord eller en bokstav tar man bort så mycket information att beteckningen blir meningslös ur ett informationsperspektiv.

En omfattande forskning tycks alltså visa att betygen inte fungerar som stimulans för att höja kunskapsnivån.

Slutsatsen är att om Kalle och hans mamma får ett papper med klara besked från lärarna om Kalles prestationer – vad han är bra på och vad han borde jobba mer med – skulle det vara ofantligt mycket bättre för både Kalle och Sverige än tidigare och fler betyg. Däremot fungerar betygen som urvalssystem till gymnasiet och universitetet, vilket betyder att det finns en logik i att använda dem i de avslutande årskurserna i grundskolan och gymnasiet.

Problemen med regeringens skolpolitik är att det är för mycket tyckande och för lite kunskaper. Betygen är bara ett av många exempel. Ministern ägnar omfattande tid åt att svartmåla den svenska skolan. Björklund pratar gärna om hårdare tag, mer ordning och mer kunskaper. Tyvärr är han själv den värste flummaren i hela det svenska skolsystemet. Vi har fått en skolminister som ständigt för in skoldebatten på villospar och detaljer. Han är en minister som inte lyssnar på forskningen och inte vill lösa de verkliga problemen. Det är till exempel inte poliser som löser problemet med skolk. Det är inte hårda tag och kadaverdisciplin som löser problemen med kunskapsbrister eller brist på ordning.

Det är modern pedagogik och metodik som kan öka elevernas intresse och engagemang. Människor spelar stor roll. Duktiga lärare och bra rektorer gör skillnad. En vuxenvärld som är närvarande och intresserad av eleverna och ställer tydliga krav är avgörande. Därför bidrar SVT:s satsning *Klass 9 A* i långt större utsträckning till att peka på var lösningarna finns än någonsin regeringen och skolministern.

Björklund borde lägga av med de lättköpta lösningarna. Skolan förlorar på dessa eviga tåfjuttar och snedsparkar. Med hjälp av en mer långsiktig och kunskapsbaserad skolpolitik kan vi göra den svenska skolan bättre, mer kunskapsorienterad och meningsfull för eleverna. Det stärker också Sverige som demokrati och kunskapsnation.

Nyckelfrågan för en bättre skola handlar om att vi behöver ännu bättre rektorer och lärare. Många är duktiga i dag, men vi behöver ännu bättre. En bättre lärarutbildning och vidareutbildning är naturligtvis central, men vi behöver kanske också forma bättre möjligheter att gå vidare för dem som inte längre trivs eller fungerar så att de ska kunna flytta till

andra yrkeskategorier. Det finns inget som är så destruktivt som att gå kvar i läraryrket när man inte längre har någon kraft att ge till eleverna. (Applåder)

Anf. 4 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! För att få lugn och ro i skolan sträckte Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund och vi socialdemokrater ut en hand till regeringen. Anledningen till det är att vi drivs av en gemensam övertygelse om att skolan behöver långsiktiga hållbara reformer som är väl förankrade på riktigt bland dem som finns i skolan varje dag. Svea, Sveriges elevorganisation, ansluter sig också till denna tankegång.

Tidigare socialdemokratiska regeringar har försökt att hitta kompromisser över blockgränserna. Många gånger har just folkpartister och socialdemokrater gjort upp. Att Jan Björklund inte har blivit inbjuden till de förhandlingarna kan bero på att han inte var riksdagsledamot. Även tidigare borgerliga regeringar har haft en sådan ambition. Beatrice Ask försökte till exempel utforma en läroplan med bred politisk förankring. Vi socialdemokrater gillade inte allt i den, men ansåg att det var viktigt att kompromissa.

Något nytt har inträtt på den skolpolitiska fronten. Jan Björklund är, med sin konfrontatoriska stil, en ny företeelse i den svenska skolpolitiken. Det är inte konfrontation vi behöver. Ju fler långsiktiga lösningar som går att finna desto bättre är det för svensk skola. Skolan och barnen är för viktiga för att inte alla partier ska anstränga sig för att försöka komma överens. Betygen är en sådan fråga.

Herr talman! Betygen är en viktig del som urvalsinstrument till högre utbildning. Det är också ett av många verktyg för att följa upp om eleverna har nått kunskapsmålen. Vi tycker att det är oerhört viktigt att de är målrelaterade. Därför säger vi nej till relativa betyg som bara syftar till att gradera och sortera elever inbördes.

Jan Björklund vet att vi socialdemokrater har ett klart och tydligt mandat att sätta oss ned och förhandla. Jan Björklund vet också att vi har mandat att diskutera betyg från årskurs 6 för att hitta en kompromiss.

Vad vi reagerar mot och vad vi aldrig kommer att kunna gå med på är betyg för sjuåringar. Säg inte att det inte finns skriftliga omdömen i dag, Jan Björklund. Vi införde skriftliga omdömen i samband med utvecklingsplanerna för att föräldrarna skulle få en bra information om sina barns utveckling. Med ert förslag blir det nu möjligt att införa betyg från första klass. En liten sjuårig tjej eller kille kan stämplas som inte godkänd. Det är helt barockt.

Om Jan Björklund inte lyssnar på oss socialdemokrater – det gör han aldrig – så lyssna på lärarorganisationerna, lyssna på forskarna och lyssna framför allt på svenska folket. Enligt den undersökning som Jan Björklund hänvisade till tidigare och som är gjord av Synovate tycker 72 procent av den svenska befolkningen att det är dåligt att införa betyg från första klass. En majoritet, 52 procent, är även emot betygsliknande omdömen. Släpp prestigen, Jan Björklund. Låt oss hitta en överenskomelse så att vi får bort betygsfrågan från dagordningen och kan börja diskutera de viktiga frågorna i skolan.

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Aktuell debatt:
Nytt betygssystem*

Det handlar om att alla barn ska få rätt till den kunskap som de och deras föräldrar har rätt att kräva. Vi ska komma till rätta med de alltmer tilltagande skillnaderna mellan kommuner, skolor och elever.

I Jan Björklunds skola försämras nu kunskaperna i kärnämnen. I Jan Björklunds skola ökar mobbningen. I Jan Björklunds Sverige får Plymouthbröderna starta skola. I Jan Björklunds Sverige är lärartätheten lägre i borgerligt styrda kommuner än i s-kommuner. Det grövre våldet ökar.

Jan Björklund trodde sig ha lösningar med att förbjuda mobiltelefoner och kepsar. Det leder inte till ordning och reda. Det här måste vi verkligen ta oss an. Om vi ska komma till rätta med de här problemen krävs en målmedveten och konsekvent politik som ger alla som arbetar med skolan tydliga och långsiktiga spelregler.

Vi vet att elever, lärare och föräldrar vill att de stora förändringarna i skolans vardag ska hålla över lång tid. En skol- och utbildningspolitik som bedrivs i skarp konflikt och som kan ändra kurs vart fjärde år är direkt skadlig för denna ambition.

Mer kraft riskerar att läggas ned på förändring och konflikt än på utbildningens kvalitet. På ett politiskt slagfält om skolan blir eleverna de största förlorarna.

När nu dörren har öppnats för en bredare överenskommelse om ett nytt betygssystem finns det en historisk chans att återupprätta samarbetsklimatet för skolan. Det borde vara möjligt för de politiska partierna i Sveriges riksdag att komma överens om vilka grundprinciper som ska gälla för svensk skola inom ett antal områden det närmaste decenniet. Det handlar om betygen. Det handlar om gymnasieskolan. Det handlar om lärarutbildningen. Det handlar också om hur vi åstadkommer en likvärdig skola och om samstämmighet kring skolans finansiering.

Herr talman! Jag skulle återigen vilja uppmana Jan Björklund att släppa prestigen och ta det här på allvar. Att vara skolminister är större än att vara ledare för Folkpartiet.

(Applåder)

Anf. 5 MARGARETA PÅLSSON (m):

Herr talman! Olof Palme sade att politik är att vilja. Är det något som vi moderater har velat länge så är det att ändra på betygssystemet. Äntligen får vi som vi vill. Inom några år kommer ett nytt system att vara på plats.

Det finns flera anledningar till att vi måste ändra på betygssystemet. Nuvarande system har tydligt missgynnat de grupper i skolan som har haft det svårast. Klyftorna i skolan har under Socialdemokraternas tolv år ökat. Föräldrarnas bakgrund blir alltmer avgörande för elevernas resultat. Elever som har engagerade och motiverade föräldrar klarar sig igenom skolan, men de svaga eleverna halkar efter. Den kravlösa skolan har drabbat de elever som behöver skolan mest.

Dagens betygssystem har två stora brister: betygen kommer för sent och de kommer i för få steg.

Nu ska betygen bli obligatoriska från och med årskurs 6. Vi har i dag till vår stora glädje fått reda på att 75 procent stöder vårt förslag. Det är fler än de som röstade fram det i valet.

Fördelarna med att tidigarelägga betygen är flera. Kunskapsluckorna kommer att upptäckas tidigare och lämpliga åtgärder kan sättas in. I dag får man betyg när det återstår tre terminer i grundskolan. Om brister upptäcks först då, som i fallet med flickan med betyget i engelska som utbildningsministern refererade till, är det för mycket att ta igen på för kort tid.

Möjligheten att uppnå önskat betyg ökar naturligtvis när eleverna får tydliga och klara signaler fyra terminer tidigare än i dag. Jag tror också att betygen blir mindre dramatiska om de kommer tidigare. Jag tror dessutom att stressen hos eleverna minskar när betygen kommer i sexan i stället för i åttan.

Kvaliteten på utvecklingssamtalen kommer att förbättras när lärarna måste kunna motivera och förklara grunderna för betygssättningen för både elever och föräldrar. Rättssäkerheten i betygssättningen ökar när antalet kontrollstationer blir fler. Vi måste ha kontrollstationer för att testa elevernas kunskaper i förhållande till de nationella styrdokumentet.

Vad händer med de elever som inte når upp till godkänt? De ska naturligtvis få extra stöd och hjälp. Alla elever måste bli sedda i den svenska skolan och få den hjälp de behöver för att uppnå kunskapsmålen. Om svaga elever upptäcks tidigare får skolan, eleven och föräldrarna längre tid på sig att vända utvecklingen. Till sin hjälp kommer skolan att få speciallärare. Socialdemokraterna avskaffade speciallärarutbildningen. Därför är det glädjande att vår regering nu kör i gång den igen. Om några år kommer de första nyutbildade speciallärarna att vara ute på skolorna till hjälp för de elever som har det svårast.

Betygen ska också ges i fler steg än i dag. Den vanligaste kritiken mot betygssystemet brukar just vara att det är för få steg. Enligt Skolverkets kvalitetsgranskning anser en klar majoritet av eleverna att spännvidden inom G är alltför stor. Många elever upplever att steget till nästa betyg är alltför stort, och därför bryr de sig inte om att satsa lite mer eftersom de ytterligare ansträngningarna ändå inte syns i betyget.

Om stegen är för få blir betygsinstrumentet för trubbigt, och därmed urholkas systemet som informationskälla. Men ute i verkligheten har man ändå fler steg. Där har man G +, VG - och VG +. Syftet är naturligtvis att komplettera betygssystemet som upplevs ha för få steg och att ge eleverna en tydligare signal om åt vilket håll det lutar.

Herr talman! Vi moderater tror att höga förväntningar och krav på eleverna bidrar till bättre resultat. Därför hälsar vi regeringens förslag till ny betygsskala med stor glädje.

Frågan är vad Socialdemokraterna tycker om betygsförslaget. När man hör er tala om de skriftliga omdömena handlar det ständigt om att vi vill betygssätta sjuåringar. Det visar klart och tydligt att ni saknar förtroende för den profession ute på skolorna som får lov att bestämma hur dessa skriftliga omdömen ska se ut. Det gör däremot inte vi. Vi tror på dem, vi litar på dem, och vi är helt klara över att de inte kommer att ge sjuåringar Icke godkänd. De är klokare än så.
(Applåder)

Anf. 6 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! I dag har vi en särskild debatt om just betygen. Jag håller med Miljöpartiets språkrör om att det finns betydligt viktigare frågor

att debattera när det gäller på vilket sätt eleverna ska nå ökad kunskap på väg mot målen. Betygen i sig har inte någon direkt betydelse för att öka måluppfyllelsen. Däremot ger de en väldigt tydlig beskrivning av hur långt eleven har nått i förhållande till de mål som finns i varje ämne. Kombinerat med skriftliga omdömen blir detta en möjlighet att också ha ett framtidsytande arbete.

Det finns otroligt många inslag i denna debatt från många olika håll. Vad säger eleverna, vad säger föräldrarna, vad säger lärarna och vad säger forskarna om betygsfrågan? Har vi lyssnat på dessa grupper? Ja, det är klart att vi har lyssnat på dessa olika grupper och att vi därmed lägger fram ett förslag som också har ett stort stöd från många olika håll.

Tidigare betyg välkomnas av många elever, också av dem som man ibland hävdar skulle tappa sugen om de fick veta att de inte når målen. När det gäller vuxnas attityd sägs ibland att de inte förstår bättre än att önska tidigare betyg.

Många elever är väldigt nervösa inför att få betyg i åttan. Efter åtta år ska man få nedskrivet hur långt man har nått i fråga om kunskapsmålen. Det har givetvis diskuterats under utvecklingssamtal under åren, men det är först nu som man får det i skrift.

Mellan pojkar och flickor ökar skillnaden i resultat i den svenska skolan. Första gången som pojkar ska få betyg är i åttan när de befinner sig mitt i puberteten. Det är en ganska känslig period.

Därför välkomnar nu många elever att de ska få besked tidigare. Föräldrar vill givetvis också veta hur det går för deras barn. Även om föräldrarna har varit med på utvecklingssamtal är det svårt att muntligt ge en tydlig information så att föräldrarna förstår och tar till sig den.

Det blir också en större tydlighet så att man som förälder ska kunna ställa krav på skolan när det gäller stöd som ens barn behöver. Man får också möjlighet att fråga sig själv som förälder: På vilket sätt kan jag stötta mitt barn för att barnet ska nå målen och få en lyckad skolgång?

Som lärare är det inte någon lätt uppgift att göra bedömningar av hur långt en elev har nått på väg mot målen och sätta betyg. Men i och med att vi inför betyg i tidigare ålder, från årskurs 6, kommer också resurser att satsas på att kompetensutveckla på detta område. Nationella prov kommer också att underlätta för likvärdigheten vid betygssättning. Och med en ytterligare utvecklad individuell utvecklingsplan med skriftliga kommentarer och måluppfyllelse kan betygssättningen också underlättas än mer.

Hur kan då denna dokumentation av Lisas och Pers kunskapsutveckling bli ett redskap för fortsatt lärande? Vad säger forskarna? Forskare sägs i en del medier vara helt emot betyg. I samma forskningsrapport av en brittisk forskare som det har hänvisats till tidigare visar man att betygssättning i sig inte höjer prestationen. Men om inte enbart betyg leder till förbättrade resultat finns det resultat som visar att om man har skriftliga kommentarer kan man höja resultaten med upp till 30 procent.

Jag skulle vilja kommentera en annan del som debatteras väl så mycket. Vi kommer in på det, och många har varit inne på det tidigare. Det handlar om de skriftliga omdömena. Ett viktigt dokument som finns på detta område är den individuella utvecklingsplanen. Den får med regeringens förslag möjlighet att utvecklas ytterligare och bli ett riktigt bra instrument för att utvärdera och sätta framtidsytande mål. I och med

det ges också möjlighet att ge feedback på vad man hittills har uppnått, dagsläget och målsättningar för framtida arbete.

Jag har stort förtroende för att lärare och rektorer i den svenska skolan har klokskap att utforma dessa omdömen så att de blir till stöd för eleverna. De ger en förutsättning för föräldrar att kunna stötta sina barn på bästa sätt.

Herr talman! Det blir därför svårt att förstå Socialdemokraternas inlägg i debatten. Vilken politik bygger man sina förslag på? Är det den som ska komma om ett år?

Marie Granlund har i debatten hävdad att hon vill att det ska vara som det är nu, trots att ett förslag som ger fler betygssteg och tidigare betyg blir tydligare och ger mer rättvisa betyg än dagens betygsskala.

Om betyg inte leder till förbättrade resultat i sig kan skriftliga kommentarer leda till förbättrade resultat. De skriftliga omdömena från årskurs 1, utformade av professionella i skolan, ska ge möjligheter att i skrift vara tydlig.

Både Socialdemokraterna och Miljöpartiet talar om att de vill vara med och göra upp genom kompromisser. Vad ska man kompromissa om? De hävdar att man måste både ge och ta. Vad är Socialdemokraternas förslag till betyg i den svenska skolan?

(Applåder)

Anf. 7 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Bland de vanligaste frågor som jag får när jag är ute och träffar elever är frågan: Kan ni inte ändra betygssystemet?

Det betygssystem som vi har i dag upplevs av både elever och lärare som orättvist. Gapet mellan den elev som kanske med nöd och näppe har klarat gränsen för Godkänd och den elev som ligger på gränsen till VG upplevs i dag som alltför stort. Därför är det väldigt bra att Kristdemokraterna tillsammans med övriga partier i alliansregeringen har kunnat presentera ett förslag och en tidsplan för ett nytt betygssystem.

Alliansregeringens mål för skolan är att alla elever ska utvecklas så långt som det bara är möjligt efter sin förmåga. Eleverna ska hela tiden kunna uppmuntras men också hela tiden kunna stödjas för att nå lite längre. De ska vinna ny kunskap och nya insikter. Lärarnas roll i detta arbete är oersättligt. Det finns ingen enskild faktor som har så stor betydelse för en elevs kunskapsutveckling som lärarnas kompetens. Det handlar om kunnandet i det egna ämnet men också om förmågan att se varje elev, väcka intresse men också att bibehålla lusten att lära.

En förutsättning för att på bästa sätt kunna stödja varje elev i elevens utveckling är att ha bra och träffsäkra system för uppföljning av elevens kunskaper. Det här ska också kunna vara ett medel för att sätta in rätt stöd vid rätt tidpunkt just för att varje enskild elev utifrån sina möjligheter ska få den hjälp och det stöd som krävs för att kunna utvecklas så långt som möjligt.

Debatten i dag, herr talman, handlar om betygen. Men man måste också se att inte bara betygen är en åtgärd som är väldigt betydelsefull. Även andra insatser som regeringen föreslår har ett stort värde för ett så gott resultat som möjligt för den enskilda eleven. Därför kan man inte särskilja betygen. Egentligen behövs det en debatt om helheten.

Prot. 2007/08:69

21 februari

Aktuell debatt:

Nytt betygssystem

För mig och Kristdemokraterna är syftet med betygen tillsammans med utvecklingsplaner, nationella prov och så vidare att öka kunskapsmålen och att vara ett gott stöd för den enskilda eleven. Vi kristdemokrater välkomnar alltså alliansregeringens förslag till ett nytt betygssystem och att vi får in ett nytt system med betyg tidigare, från årskurs 6.

Socialdemokraterna, herr talman, har i medierna uttryckt sig kritiskt om det faktum att förslaget om ett nytt betygssystem inte har förankrats med dem innan det presenterades. Jag måste därför få fråga Marie Granlund – frågan kvarstår, i synnerhet efter Marie Granlunds inlägg här i dag – vad det är som hon och Socialdemokraterna vill att vi ska göra upp om.

I en förhandling mellan parter måste det finnas något att förhandla om. Vi i alliansen vet vad vi vill, och vi har en tydlig ambition. Men var är Socialdemokraternas politik?

Jag ställer därför samma fråga som utbildningsministern och mina kolleger tidigare här ställt: Hur ser Socialdemokraternas förslag till ett nytt betygssystem ut?

Jag undrar också vem ni i denna fråga hade tänkt förhandla med om inte med oss. Är ni beredda att förhandla med de partier som helt vill ta bort betygen?

Breda överenskommelser är förvisso bra. Skolan behöver långsiktighet för sitt arbete. Överenskommelser kräver dock att ni socialdemokrater vet vad ni vill och också att ni talar om det för oss och framför allt för svenska folket. Dagens inlägg från Marie Granlund var ett anfall snarare än en utsträckt hand till samarbete och ett gemensamt ansvar.

Herr talman! Det är viktigt att i en process, som ju detta med att införa ett nytt betygssystem innebär, också erkänna de skillnader som finns mellan grundskolan och gymnasiet. Det är stor skillnad mellan en 13-årig elev i grundskolan som ska få sitt första betyg och en gymnasieelev som är på väg ut i vuxenlivet. Naturligtvis ska det här återspeglas i hur betygen hanteras i skolorna.

Därför kommer det att krävas en särskild insats för att hantera de underkända betygen i årskurserna för elever i lägre åldrar så att man därmed får ett verkligt gott redskap för att kunna sätta in de åtgärder som eleven har rätt till för att kunna uppnå målen. Det är också ett sätt att få skolan själv att underkänna att den inte har satt in de resurser som eleven har rätt till. Det här ska ses som ett mycket bra stöd i det arbetet.

Detta är också ett viktigt steg för att tillsammans med föräldrarna ge barnet det stöd och den hjälp som barnet behöver för att uppnå de resultat som krävs. Det är ju i kontakterna med föräldrarna som betygen fyller ytterligare ett viktigt syfte. Vi kristdemokrater välkomnar därför alliansregeringens förslag där också ett ansvarskontrakt finns med som ska vara en överenskommelse mellan lärare – skolan – föräldrar och elev just för att man ska få det stöd som behövs för att uppnå målen.

Med ett nytt betygssystem, herr talman, kommer vi – det är jag övertygad om – att tillsammans med andra insatser få bra verktyg för att kunna stödja varje elev i dess kunskapsutveckling.

(Applåder)

Herr talman! Betygsfokuseringen och betygshetsen har drabbat skolpolitiken. Betygen har upphöjts till den viktigaste frågan i skoldebatten. Det är den inte. Viktigare är frågor om att rusta upp slitna skolor och skapa en bättre arbetsmiljö och om mindre klasser och elevernas rätt till utbildade lärare som har tid och resurser att göra ett bra arbete. Viktigare än att bara diskutera fler betygssteg är att försvara tanken på en likvärdig skola med rätt till kunskap och bildning för alla och att därför bekämpa privatiseringar och vinstintressen i skolan.

Det finns inte några vetenskapliga belägg för att betyg skulle öka kunskaperna. Det har till och med Ulrika Carlsson här sagt. Forskning visar på att betyg gör att undervisningen fokuserar på kunskaper som är lätta att mäta och att den därmed blir ytlig. I det samhälle som vi lever i där allt vi vill veta finns två knaptryck ifrån oss är det inte ytlighet vi ska sträva efter. Det vi behöver göra i svensk skolpolitik är att återupprätta bildningstanken.

Lärandet handlar inte om att fixa uppgifterna på ett prov eller om att samla ihop poäng för ett gymnasieprogram utan om att kunna använda sig av det man lärt i verkligheten utanför skolan – i det sociala livet, i samhällslivet och i arbetslivet. Betygsdebatten döljer det faktum att skolan har ett mycket mer omfattande uppdrag än att bara förmedla de kunskaper som i dag betygssätts, bland annat uttryckt i mål att sträva mot.

Det handlar om att kunna granska och bedöma värdet av informationen på sidor som dyker upp på nätet, om att ha verktygen för att även när man lämnat skolorbänken kunna söka och skaffa sig kunskap. Skolan ska väcka elevernas nyfikenhet och lust att lära. Dessutom hör det till skolans uppdrag att förmedla grundläggande värden som jämställdhet, alla människors lika värde samt solidaritet. Eleverna ska ha möjlighet att få inflytande och att ta ansvar och utveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Det här är bara några exempel på kunskaper, färdigheter och insikter som riskerar att hamna på undantag i den här debatten.

Under senare år har vi kunnat se hur betygets värde alltmer har urholkats genom att de används som ett konkurrensmedel. Inför de stundande gymnasievalen möts vi av reklamskyltar och jinglar på radion som kan lyda: Vi är det gymnasium som ger högst betyg.

Flera lärare har vittnat om påtryckningar på dem för att de ska sätta högre betyg – detta för att skolan inte ska framstå i dålig dager och gå miste om elever och därmed skolpeng.

Med ett ökat fokus på betygen riskerar också informationen till elever och föräldrar att bli sämre. Att förstå vilka kunskaper ett visst betyg motsvarar ställer stora krav på både elever och föräldrar eftersom de måste sätta sig in i vilka betygs-kriterier som gäller och försöka förstå hur den som har satt betygen har tolkat kriterierna.

Elever och föräldrar har i dag rätt att få kontinuerlig information om skolgången, och minst en gång varje termin ska utvecklingssamtal genomföras. En stor fördel med utvecklingssamtalen är att de inte bara handlar om elevens kunskapsutveckling utan också om vilket ansvar skolan ska ta för att eleven ska nå målen.

Vi skulle snarare behöva diskutera hur vi ska *förbättra* informationen, inte försämra den genom att införa tidigare betyg.

Herr talman! Den här debatten har begärts av Miljöpartiet med anledning av att skolminister Jan Björklund inte kommer att bjuda in oppositionen förrän utredningens betygsförslag har remissbehandlats. Dessutom påstår man att betygsfrågan illa lämpar sig för konflikter mellan riksdagspartierna.

Björklund bjöd genom medierna in oss i oppositionspartierna till samtal om ett nytt betygssystem. Det var i november. Redan då visste vi att skalan skulle utvidgas och att ambitionen var att sätta betyg på eleverna redan i sexan och att man skulle kunna få ge betygsliknande omdömen från första klass. När det gäller utgångsläget för samtal och kompromisser såg det redan då ganska låst ut. En inbjudan med armbågen som bara är ett spel för gallerierna är, ärligt talat, inte särskilt intressant.

Begäran av den här debatten har dessutom fått mig att fundera över om det är så att Miljöpartiet nu är berett att överge sin syn på betyg och kraven på avskaffandet av betyg. Så sent som i förra veckan yrkade Miljöpartiet bifall till sin motion om att avskaffa betygssystemet. Jag kritiserar inte den ståndpunkten. Det jag ställer mig frågande inför är om man håller på att ändra sin inställning till betyg. Man frågar sig då förstås varför.

När Socialdemokraterna i höstas ändrade sin inställning om hur tidigt betyg ska ges hänvisade man till att det var viktigt att skapa stabilitet i skolan. Jag vill här understryka att inte heller Vänsterpartiet önskar beroende på vem som sitter i regeringen, men vi kan inte låta eleverna ta stryk av borgarnas oansvariga politik. Breda överenskommelser måste vägas mot det politiska innehållet. Vänsterpartiet kan inte acceptera att den Björklundska synen ska ligga till grund för den framtida skolpolitiken.

Nej, Jan Björklund, vi kommer inte att ge vår välsignelse till en eventuell uppgörelse mellan s och mp. Det låter vi väljarna avgöra i nästa val.

Anf. 9 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag vill ge mitt erkännande till Rossana Dinamarca. Hennes inlägg var det enda av oppositionens inlägg som jag begrep. Jag förstår Vänsterpartiets ställningstaganden i betygsfrågan. Vi tycker helt olika, men det är begripligt vad ni tycker och vad ni står för.

Övriga inlägg förstod jag inte. När jag lyssnade på Marie Granlund kom jag att tänka på historien om Gunnar Sträng. Han skulle hålla ett tal på första maj och hade ett manuskript. Före talet gjorde han en anteckning för hand vid sidan av det maskinskrivna talet: Hög rösten under det här avsnittet! Den egna argumentationen är svag.

När jag lyssnar på Marie Granlund hör jag en otrolig demagogi om allt elände som regeringen utsätter svensk skola för. Men jag förstår inte vad som är den socialdemokratiska politiken. Det är helt obegripligt när man lyssnar på Socialdemokraterna. Är ni för eller emot tidigare betyg? Är ni för eller emot en betygsskala med fler steg?

Som utbildningsminister har jag privilegiet att ha mer debattid än alla andra, men jag kan avstå halva min tid till Marie Granlund om hon bara svarar på frågorna. Är ni för eller emot betyg i skolan?

Det finns en skillnad mellan de inlägg som har hållits av alliansens företrädare och de som hållits av oppositionens företrädare. Vi från den borgerliga sidan talar om skolan, eleverna, kunskap och argumenten för vår linje, om verkligheten som vi möter. Många elever tar upp med oss att de vill ha fler steg och tidigare betyg. Socialdemokraterna och Miljöpartiet talar inte om skolan. Ni talar inte om verkligheten. Ni talar om det politiska spelet, om förhandlingar, om taktikspel, om positionering, om rädslan för att väljarna skulle få inflytande över frågan. Det är det som styr er.

Miljöpartiet, som jag har debatterat skolfrågor med i olika kapaciteter i ungdomsförbundet och framåt i 25 år, har varit stenhårda motståndare till betyg. Om ni plötsligt är för betyg välkomnar jag naturligtvis det. Det är oerhört bra. Jag noterar att Peter Eriksson hade en mycket kraftig plädering för skriftliga omdömen. Det gillar vi. Det kan vi nog hitta en överenskommelse om, Peter Eriksson.

Men frågan är om Marie Granlund lämnar förhandlingarna då. Hon ställer som villkor att det absolut inte får bli några skriftliga omdömen. Marie Granlund antyder i frågan att hon inte är för betyg, men har fått mandat att göra upp om betyg. Om vad? Det är frågan. Men då säger både Vänsterpartiet och Miljöpartiet att man absolut är emot. Kommer de två att lämna förhandlingarna om betyg?

På allianssidan ägnade vi detta rätt mycket arbete under ett antal år. Vi är eniga om en utbildningspolitisk inriktning för Sverige. Ni på vänstersidan talar om överenskommelser. I själva verket är det bara en ursäkt, en rökrida för att dölja er inbördes oenighet i frågorna. Det är därför ni talar om överenskommelser och inte om sakfrågorna. Ni är djupt splittade internt.

Jag förstår: Ni vill att frågan ska vara avförd, för i händelse att ni skulle vinna valet har ni inte en aning om hur er regeringspolitik skulle se ut. Därför vill ni helst att vi ska avgöra det, så att ni slipper. Det finns naturligtvis ett annat sätt för er att slippa avgöra detta, nämligen att vi sitter kvar. Men ni är rädda, för om ni hamnar i regeringsställning har ni ingen aning om hur ni ska hantera frågan. Vänsterpartiet har en tydlig uppfattning, men den står i strid med de andras. Vad Miljöpartiet och Socialdemokraterna säger förstår vi inte. Skriftliga omdömen, Peter Eriksson! Jag välkomnar dina besked på punkten.

År 2010–2011 är tidsplanen för att införa betygen. Det beror på att läroplanen ska skrivas om och lärarytbildningar genomföras enligt detta. Det innebär i praktiken att det är den regering som sitter efter valet 2010 som äger frågan om detta i sista ändan ska genomföras. Det ger faktiskt väljarna en möjlighet att få ha ett ord med i laget. Det är väl ingenting vi ska vara rädda för. Det är väl fantastiskt att människor i ett demokratiskt val kan få avgöra en politisk fråga, om det nu skulle bli så.

Jag tycker att det vore bra att få en överenskommelse, men då måste ni bestämma er för vilken er linje är.
(Applåder)

Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Jag har tidigare i debatten försökt peka på att diskussionen kring skolan och betygen har hamnat väldigt fel. Delvis är skolmi-

nistern orsaken till detta. Han väljer gång på gång att sätta likhetstecken mellan kunskap och fler betyg, inklusive betyg på lägre nivåer.

Jag och andra har försökt visa att forskningen talar mot att det skulle vara på det sättet. Kunskaperna ökar inte med fler betyg, fler steg i betygsskalan eller att vi för ned betygen på lägre nivåer. Däremot finns det entydig bred forskning, vilket också Ulrika Carlsson höll med om, som talar för att skriftliga omdömen på lägre nivå och på alla nivåer i skolsystemet höjer möjligheten att öka kunskapen i skolan.

Det är bakgrunden till att Miljöpartiet i partiprogrammet sedan flera år tillbaka har inskrivet att vi vill ha skriftliga omdömen i skolan. Vi vill höja kunskapsnivån. Vi försöker ta till oss den forskning som finns på området och använda skriftliga omdömen, inte betyg, utan betygsfria omdömen. Om man gör om de skriftliga omdömena till kortfattade formuleringar som är i stil med betygssystemen med bokstäver eller siffror har man missat poängen med dem.

Vi måste kunna ge mycket bredare information till eleverna och föräldrarna. Då ger det någonting tillbaka. Då kommer det att kunna göra så att eleverna förstår vad det är de ska förbättra och föräldrar vad de ska hjälpa till med. Då höjer man kunskapsnivån i skolan. Det vore bra om skolministern tog till sig den insikten.

Men om man gör det, som till exempel Ulrika Carlsson, varför vill man då också ha betyg på lägre nivåer? Då säger man att betygen i och för sig inte har någon betydelse för kunskapsnivån, men att man tycker så ändå – kanske för att det finns många människor som har missuppfattningen att betyg är bra för att höja kunskapsnivån, likt vår minister här. Men det vore bättre om man försökte skingra missuppfattningarna och få människor att förstå att det inte riktigt är på det sättet. Man behöver ett annat system om man verkligen vill höja kunskapsnivån.

Vi har i dag och i riksdagsgruppen också sagt att vi kan tänka oss att förändra vår linje, så att vi säger ja till betyg i avgångsklasserna i nian och gymnasiet. Det är inte på grund av kunskapsdiskussionen, utan för att vi behöver ett urvalssystem för att komma vidare till gymnasiet respektive universitetet. Det är bakgrunden till att vi i de årskurserna är beredda att ändra vår linje för att kunna medverka i någon form av uppgörelse som bygger på en kunskapsbaserad skolpolitik. Det finns inget bättre alternativ i dag än att ha betyg i nian och det sista året i gymnasiet om man vill gå vidare och ha någon form av system för urval till nästa steg i utbildningen. Men där har Vänstern än så länge inte någon kraft och vilja att vara med, verkar det som.

Jag vill avslutningsvis också säga något om jämförelsen med det europeiska betygssystemet. Där handlar det om ett relativt betygssystem. Vi vill fortfarande ha kvar ett målrelaterat system, om jag förstår ministern rätt. Det skiljer sig och skapar snarare en förvirring när man har samma betygssiffror eller steg i systemet men utgår från helt olika förutsättningar.

Anf. 11 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Jan Björklund kommer nog att gå till historien som en skolminister som inte tar en utsträckt hand och som per definition inte vill ha några blocköverskridande överenskommelser.

Jan Björklund vill hålla konflikten vid liv i stället för att ge arbetsro ute på skolorna – det som lärarna och eleverna tycker är viktigt. I stället för att stå här och tjafsa hela tiden borde vi sätta upp ett datum. Kan vi inte komma överens om ett datum då vi sätter oss ned för att hitta en överenskommelse som bär över tiden? Vi har ett klart mandat, och det vet Jan Björklund. Det är dags att sätta i gång i stället för att föra debatten i medierna. Kom med ett datum så att vi kan börja diskutera!

Jan Björklund vet att socialdemokratin alltid har stått för de blocköverskridande överenskommelser som vi har gjort. Vi har stått för den energiöverenskommelse som vi kom överens om tillsammans med Vänsterpartiet och Centerpartiet. Vi har stått för pensionsöverenskommelser. Vi räddade Sveriges ekonomi tillsammans med Centerpartiet över blockgränserna. Folkpartiet ville inte vara med.

För Sveriges elevers skull – låt oss sätta oss ned och hitta någonting som bär över tiden! Låt oss se till att få undan den här frågan så att vi kan diskutera det som är det viktiga: skillnader som ökar, hur vi ska styra resurser och se till att alla elever får en chans att vara med och lära sig det som de har rätt att lära sig!

Vad gäller sjuåringarna kan jag inte förstå varför det är så viktigt att sätta ett Godkänd eller Icke godkänd på dem. Jag kan inte heller förstå att lärare som enligt regeringen inte kan leda ett utvecklingssamtal så att föräldrarna får reda på hur det är för deras barn ska kunna vara lämpade att helt plötsligt och utan utbildning sätta betyg. Detta tycker inte heller Sveriges befolkning. Lyssna på lärarna! Lyssna på befolkningen!

Anf. 12 MARGARETA PÅLSSON (m):

Herr talman! Debatten ska handla om det nya betygssystemet. Men vad vill oppositionen när det gäller betyg? Det spretar åt alla håll, och vi kan inte se någon gemensam linje.

Socialdemokraterna förslag till betyg har vi fortfarande inte fått höra någonting om. Vad vill egentligen Marie Granlund? Vill Granlund ha tidigare betyg eller vill hon inte? Hon sträcker ut en hand mot utbildningsministern, men den är helt tom.

Jag läser i tidningen Fokus, där Marie Granlund säger följande: Om jag fick bestämma skulle vi behålla det system vi har med betyg från åttonde klass. Jag tror inte att vi skulle ha föreslagit tidigare betyg av oss själva om vi hade fortsatt att regera.

Vilken tur för Sveriges skolungar att ni inte fick fortsätta att regera! Och för den delen – vore det inte klädsamt om ni inom Socialdemokraterna kom överens om vad ni vill innan ni börjar ropa på överläggningar om betygssystemet? Jag undrar om inte er önskan om en uppgörelse om betygssystemet mer är en valteknisk manöver än en omtanke om eleverna.

Jag tycker att väljarna förtjänar ett besked. Hur ser er politik för högre måluppfyllelse och ökade kunskaper ut? Och ännu värre – om olyckan skulle vara framme och vi får ett regeringsskifte nästa val – vad får vi då för skolpolitik? Vad inom skolan är ni tre egentligen överens om? Blir ni överens om betygen? Är ni överens om friskolor? Är ni överens om att ni ska bli överens?

(Applåder)

Anf. 13 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Skolan behöver fler verktyg för att kunna ge både tydligare och rättvisare betyg som visar hur långt eleverna har nått i sin kunskapsutveckling. När det gäller huruvida det ökar motivationen vittnar åtminstone många elever om att det faktiskt gör det när man känner att det finns en större rättvisa i betygen. Därför är en betygsskala med fler steg betydligt bättre än den vi har i dag.

Därför är det bra med betyg från år sex och skriftliga omdömen ännu tidigare. Det betyder inte att betyg ges till ettor, som det så slarvigt har sagts och använts som ett slagträ i debatten.

Som jag inledde med att säga anser jag att det finns många fler, mycket viktigare frågor att diskutera än just betyg. Men det är den frågan som bland andra Vänsterpartiet har fört upp på dagordningen som det man vill diskutera.

Långt viktigare är att lyfta lärares kompetens som en nyckelfråga för att säkra elevers goda resultat som den enskilt viktigaste faktorn. Och vad gör vi då åt det? Jo, vi utreder en ny lärarutbildning samtidigt som vi lyfter fram frågan om lärares auktorisation. Lärarlyftet är en mycket stor satsning på att öka kompetensen, stärka forskningen och starta speciallärarutbildning för att stötta också de elever som har det allra största behovet.

Oppositionen har ingen politik för att ta skolan i Sverige in i den utveckling som krävs för att ge alla elever den chans de har rätt till. Vet Socialdemokraterna över huvud taget om att man säger nej till ett förslag som enligt forskare kan öka elevers prestationer med uppemot 30 procent?

Alliansregeringen vill satsa tidigt med läsa-skriva-räkna-satsningen. Vi vill satsa på kultur med en skapande skola för skolans tre sista år i grundskolan, ökad kompetens hos lärarna och därmed en skola med ramar och kramar som ser hela barnet.

(Applåder)

Anf. 14 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Miljöpartiet som har tagit initiativ till debatten. Även om den inte har gett de besked som vi hade hoppats på har det varit en viktig debatt.

Att införa ett nytt betygssystem är ingenting som låter sig göras i en handvändning. Många av oss har varit inne på det här. Det kommer att krävas en massiv fortbildningsinsats, precis som min kollega Ulrika Carlsson från Centerpartiet tidigare har berört här.

Det är viktigt att alla lärare får utrusta sig så att de är införstådda med hur det nya systemet är tänkt att fungera. Här har alliansregeringen tänkt i många, många delar.

Jag försökte verkligen få fram ett svar från Marie Granlund. Hon hade här möjligheten att berätta vad Socialdemokraterna vill. Hon gjorde det inte. Hon säger så här: Låt oss hitta något under tiden! Vad var det hon skulle hitta under tiden? Var det någonting att komma överens om? Socialdemokraterna letar fortfarande efter vilken betygspolitik eller vilka utvärderingssystem de vill se i sin egen politik. Jag tycker att det är uppseendeväckande.

Vi vet att ett nytt betygssystem inte ensamt kan vända den negativa trend som har pågått under den socialdemokratiska regeringstiden och som tyvärr har inneburit att allt fler elever har tvingats lämna grundskolan och gymnasiet med icke godkända betyg. Jag är övertygad om att ett nytt betygssystem tillsammans med de övriga insatser som regeringen nu inför kommer att skapa en ökad legitimitet för att ge våra elever viktiga instrument för att nå så goda och bra kunskaper som möjligt för deras eget liv.
(Applåder)

Anf. 15 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! Det är inte mycket nytt under solen, skulle man kunna säga om den här debatten om det inte vore så att Peter Eriksson här i talarstolen ger upp den linje som Miljöpartiet tidigare har haft, nämligen att avskaffa betygssystemet.

Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att detta handlar om att uppvisa regeringsduglighet. Eller är det verkligen så att man redan har släppt övertygelsen om att det inte finns något pedagogiskt värde i att använda betyg och att betygen är en dålig mätare av kunskap. Jag beklagar den inställningen. Jag tror att vi skulle kunna komma överens om att det är viktigt för eleverna i skolan att ha utbildade lärare som har förutsättningar att göra ett bra arbete och att vi kan skapa en arbetsmiljö som stimulerar till lärande.

Eleverna ska inte bara hämtas av polis för att gå i skolan, utan skolplikten ska också motsvaras av en rätt till kunskap. Det här kräver resurser, och det är någonting som den här regeringen hittills konsekvent har nekat skolan.

Peter Eriksson säger att det är ett bra urvalsinstrument. Men många högskolor är inte nöjda med betygen som urval eftersom de inte säger särskilt mycket om vilka kunskaper man faktiskt har. Där har man redan insett det som majoriteten här i riksdagen inte ser, nämligen att man måste hitta andra vägar. Högskoleverket har också tagit fram andra modeller för att man ska kunna få elever som har de kunskaper som behövs för de olika utbildningarna. Det finns kommuner i det här landet som har skippat betygsintagningar till gymnasieskolan. Det finns alternativ. Jag beklagar att Miljöpartiet väljer en gammal modell.

Anf. 16 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det har trots allt nämnts några politiska nyheter i debatten. Jag uppfattar Miljöpartiets inställning till skriftliga omdömen och den mycket kraftfulla argumentation för skriftliga omdömen som Miljöpartiet framför här som ett mycket konstruktivt inlägg i debatten. Det finns skillnader mellan regeringen och oppositionen, och det finns ännu större skillnader inom oppositionen, men på några punkter finns det en samstämmighet. Jag ser och hör det här. Det finns punkter där det kanske skulle kunna gå att träffa blocköverskridande överenskommelser. Jag ser en öppning för skriftliga omdömen med Miljöpartiet. Det vill jag gärna säga.

Vi ska pröva allt annat också, men det är väldigt fasta positioner med undantag för några där man inte alls begriper positionen.

Jag håller med om att det har funnits tider av mycket stort samförstånd i svensk skolpolitik. Det har dock inte varit de senaste tolv åren. Det har funnits sådana tider förut. Socialdemokrater och liberaler var fram till 60-talet väldigt överens om att skolan skulle göras om så att också de barn som kom från hem som var mindre privilegierade, arbetarhem, skulle få chansen att gå i den bildningsskola som barn från mer privilegierade miljöer tidigare hade fått gå i. Det ledde till många uppgörelser och överenskommelser under mycket lång tid.

Men sedan hände något på 1960-talet. Det som hände då var att Socialdemokraterna kom att vridas kraftigt åt vänster i utbildningspolitiken. Det skedde under intryck av den kulturradikala vänstervågen, och där sitter ni fast fortfarande. Det är detta som är problemet. Tidigare hade ni socialdemokrater uppfattningen att arbetarbarn skulle få samma chans som alla andra att kämpa och jobba sig till en studentexamen och kämpa och jobba sig till höga betyg för att på så sätt kunna genomföra en klassresa. Efter 60-talet skulle ni i stället uppnå jämlikhet genom att avskaffa betyg och genom att avskaffa studentexamen. Man skulle ta bort alla de instrument som utvärderade kunskap, och det skulle vara ett sätt att låtsas att alla var jämlika.

Men ni har varit helt fel ute, och det inser ni själva innerst inne. Det är därför ni fladdrar så våldsamt i de här frågorna. Ni vet inte vilket ben ni ska stå på. I stället för att tala om vad ni står för och tycker pratar ni om en bred överenskommelse.

Det är bara att lyssna på oppositionen. Ni kan väl börja med att komma överens inbördes. Ni är ju helt oeniga. All den oenighet som finns i svensk skolpolitik finns inom oppositionen själv. Det ena partiet säger ja till skriftliga omdömen. Det andra säger att man inte ens kommer till överläggningar om det ska vara skriftliga omdömen. Ett parti öppnar för betyg, och ett annat säger att det inte blir någonting om det ska vara betyg. Ni måste bestämma vad ni tycker om vi ska kunna överlägga mellan blocken. Vitsen med blocköverskridande överenskommelser är ju att alla ska komma överens, så att de ligger fast oavsett vilka regeringar som tillträder i framtiden.

Om vi inte lyckas med att nå överenskommelser kommer vi naturligtvis ändå att rösta igenom den skolpolitik som vi står för. Då kommer väljarna att få ett inflytande i framtiden eftersom olika alternativ står mot varandra – vilket alternativ får ni i oppositionen reda ut själva. Det låter på Marie Granlund som om det vore det värsta som skulle kunna hända att medborgarna får ett inflytande över utbildningspolitiken i ett val. Det låter som om det vore förfärligt. Men vi har ju en demokrati för att människor i ett val ska kunna välja mellan olika vägar. Är vi inte överens och står för olika linjer får människor ta ställning till det i en valhandling. Det är därför man har val och demokrati. Det kan inte vara så att det till varje pris ska undvikas att medborgarna ska få inflytande.

Vi kommer att bjuda in till de här överläggningarna, och det finns olika delfrågor i det. Vi kommer att eftersträva en bred enighet, men det vore klädsamt om oppositionen kunde försöka komma överens om något som ni kunde vara överens om gemensamt så att vi vet vad vi ska förhandla om.

(Applåder)

Anf. 17 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Jag tycker tyvärr att Jan Björklund under den här debatten har bekräftat rätt många av mina farhågor i mitt första inlägg. Det verkar som om Jan Björklund inte riktigt ens vågar bjuda in till en bredare uppgörelse med diskussioner och förhandlingar i ett läge där det är möjligt att påverka. Vi skulle ju faktiskt, hemska tanke, kunna bli överens om några frågor och få en bred uppgörelse, och då har han inte den här valfrågan som Folkpartiet så innerligt behöver.

Jag såg ett TT-meddelande i dag som säger att två av tre skolor kritiserats av Skolverket för att de inte lyckas förklara för sina elever vad de ska kunna. Nu har vi en regering som lägger fram ett förslag om att införa ännu fler betygsssteg som det saknas kriterier för. Kommer det att bli lättare eller svårare att i det läget förklara var ribban ligger? Det kan man fundera på. Skolverket säger att skolorna i dag helt enkelt är för dåliga på att förmedla studiemålen till eleverna. Nu kommer ett nytt betygssystem som inte kommer att ha några klara betygskriterier för de nya stegen som kommer. Jag tycker att det verkar väldigt konstigt.

Gör ett omtag i stället! Dra tillbaka det här betygsförslaget och kalla in oppositionen för att se om det går att träffa en överenskommelse som är bredare! Jag tror att det skulle göra svenska elever, svenska lärare, skolfacken och alla som finns i den här verksamheten väldigt glada. Det skulle ge en möjlighet att få ett långsiktigt sätt att arbeta på i den svenska skolan i stället för att vi i valrörelserna ska ha en stor debatt om skolsystemet och betygssystemet, vilket skulle leda till en skola som inte vet var man kommer att hamna ens det närmaste året eller terminen. Jag tycker att det vore förfärligt om det skulle bli på det sättet. Ta ditt ansvar som minister och gör det du borde kunna göra i stället för att skylla på oppositionen om det inte händer något!

Anf. 18 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag tänker inte skylla på oppositionen. De problem vi har i svensk skola beror däremot på att oppositionen hade ansvaret under tolv år, mellan 1994 och 2006. Det var tolv förlorade år för svensk skola. Resultaten sjönk oavbrutet, och inga åtgärder vidtogs för att ta itu med detta. Man kallade några reformer för Perssonpengar och Wärnerssonpengar, men de spelade ingen roll. Resultaten fortsatte att sjunka oavbrutet.

Regeringen menar att det beror på att den skolpolitik som har förts under väldigt många år i Sverige har varit ofokuserad. Den har inte varit fokuserad på kunskapsresultat. När vi talar om betygsreformer, läroplansreformer med tydligare kunskapskrav och tydligare kunskapsmål, när vi återinför speciallärare i svensk skola, när staten satsar nya pengar till lågstadiet i direktriktade anslag till kommunerna och när vi vidtar en lång rad andra åtgärder handlar det om att elever ska få bättre chanser än förut att nå sina mål.

Det mesta av detta röstar ni emot, men ni har inget alternativ. Ni har ingen enighet om vad ni vill göra i stället. Ni säger var och en nej, nej och nej till de förslag om åtgärder vi lägger fram, men vad som ska finnas i stället har ni ingen aning om.

Prot. 2007/08:69

21 februari

Aktuell debatt:

Nytt betygssystem

Ni är den konservativa kraften i svensk utbildningspolitik. Ni säger nej till allt nytt. Det nya och det moderna överlåter ni till oss att utforma. Ni säger nej till det och vet inte vad ni ska ha i stället. Ni blickar bakåt, och vi blickar framåt.

Herr talman! Jag vill trots detta tacka för den här debatten, som Miljöpartiet har begärt, därför att betygsfrågan är stor och viktig i svensk utbildningspolitik. Jag håller med dem som säger att det finns många andra frågor som också är viktiga, kanske till och med ännu viktigare än betygen, men nu var det ju betygen Miljöpartiet ville prata om i dag, och det har vi gjort.

Regeringen har en enig politik. Vi vet vad vi vill, och det skiljer oss från oppositionen. Ni har en oenig linje. Ni har tre olika linjer som är inbördes motstridiga. Om svensk skola ska skyddas från något så är det att ni skulle få ansvar för svensk utbildningspolitik.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2007/08:347 om mänskliga rättigheter i brottsbekämpning

Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Maryam Yazdanfar har frågat justitieministern vilka åtgärder hon avser att vidta som en följd av Europarådets parlamentariska församlings resolution 1597 som rör rättssäkerhet vid tillämpningen av riktade sanktioner mot misstänkta terrorister. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Nyligen överlämnade regeringen skrivelsen *Nationellt ansvar och internationellt engagemang – En nationell strategi för att möta hotet från terrorismen* till riksdagen. En utgångspunkt för strategin är att kampen mot terrorismen är en angelägen uppgift för hela världssamfundet där gemensamma lösningar krävs. En annan utgångspunkt är att kampen mot terrorism måste bedrivas med full respekt för folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna och rättssäkerheten.

Regeringen har en klar och uttalad vilja att tillsammans med andra länder göra vad den kan för att förhindra att attentat sker, men också arbeta för att undanröja grogrunder för terrorism. Till vårt ansvar hör att vidta åtgärder för att andra länder och deras befolkningar inte ska utsättas för attentat som planeras eller finansieras från Sverige.

Sanktionsregimerna utgör en viktig del i det internationella samarbetet mot terrorism. Det är angeläget att FN:s säkerhetsråd tar sitt ansvar också för sådana hot mot internationell fred och säkerhet som kommer från icke-statliga aktörer. Riktade sanktioner i form av frysning av misstänkta terroristers tillgångar tillämpas som en kompletterande, förebyggande metod för att förhindra finansiering av terroristhandlingar. FN:s säkerhetsråd har antagit flera resolutioner som ställer krav på medlemsstaterna att vidta frysningsåtgärder mot individer som är inblandade i terrorism. Sverige är folkrättsligt och EG-rättsligt bundet att tillämpa dessa sanktioner, som genomförs gemensamt inom Europeiska unionen.

Sverige har, i likhet med många andra länder och i linje med den resolution som antagits av Europarådets parlamentariska församling, framfört kritik mot bristande rättssäkerhet i procedurerna kring FN-beslut om sanktioner mot enskilda. Effektiviteten och legitimiteten hos sanktioner är beroende av att de beslutas och genomförs i enlighet med grundläggande krav på rättssäkerhet och med respekt för de mänskliga rättigheterna. Regeringen avser att fortsätta att driva krav på förbättring och utveckling av de internationella sanktionsinstrumenten.

Sveriges ansträngningar har bidragit till att ett antal förbättringar har genomförts under senare år. I dag finns en närmare definition av kriterierna för listning, rätt till humanitära undantag, högre krav på beslutsunderlaget för listningsbeslut, en procedur för avlistning och en kontaktpunkt i FN-sekretariatet som ger enskilda möjlighet att vända sig direkt till FN för att begära avlistning. Steg har således tagits mot stärkt rättssäkerhet. Ändå återstår brister. Fortfarande saknas möjlighet till en oberoende och opartisk omprövning av säkerhetsrådets listningsbeslut.

Sverige har tillsammans med likasinnade länder initierat en studie för att analysera brister i sanktionssystemen och möjliga åtgärder för att stärka rättssäkerheten i FN:s beslut om sanktioner. Studien utgör ett viktigt underlag för diskussionerna i FN. Sverige har tillsammans med likasinnade länder även gett en oberoende expert i uppdrag att ta fram en studie om en omprövningsmekanism inom ramen för FN:s säkerhetsråd. Initiativets sponsorländer för en dialog med andra medlemsländer i FN i syfte att främja stärkta möjligheter till omprövning av listningsbeslut.

Sverige fortsätter också arbetet i EU för att förbättra proceduren för EU:s självständiga sanktionsbeslut, det vill säga i de fall det inte handlar om att genomföra FN-beslut, vad gäller att garantera rättssäkerhet och respekten för de mänskliga rättigheterna.

Anf. 20 MARYAM YAZDANFAR (s):

Herr talman! Jag får börja med att tacka för svaret.

Europarådets resolution 1597 tar upp en rad åtgärder som rådet menar är minimikrav för att rättssäkerheten och rättsstatens principer ska kunna bibehållas gentemot den enskilde individen. Det var därför jag ställde den här interpellationen först till justitieminister Beatrice Ask, eftersom den faktiskt tar upp de enskilda medlemsstaternas ansvar. Men låt gå för att utrikesministern svarar på interpellationen!

De minimikrav man tar upp är för det första att den person som blir utsatt för sådana här sanktioner måste bli fullt underrättad om sanktionsåtgärderna. Man måste också veta vilka beslut som har legat till grund för sanktionsåtgärderna.

För det andra måste en person som utsatts för sanktionsåtgärderna få bli hörd och kunna bemöta anklagelserna.

För det tredje måste ett oberoende och opartiskt organ snabbt utreda sanktionsbeslutets giltighet i enlighet med rådande regler för att kunna göra förändringar eller ogiltigförklara beslutet.

För det fjärde måste man bli kompenserad för felaktiga övergrepp gentemot sina mänskliga rättigheter.

Europarådet konstaterar att det är medlemsstaternas uppgift att se till att dessa minimikrav respekteras. Det är också bakgrunden till att jag först ställde interpellationen till justitieministern.

Utrikesministern lyfte fram regeringens skrivelse om en nationell strategi för att möta terrorhoten som grunden för att lösa den problematik jag tar upp. Men problemet med den strategin är ju att den inte innehåller en enda konkret åtgärd som skulle kunna vara svaret på det arbete som Europarådet anser måste göras.

Det är inte så att Sverige är förskonat från de här problemen. Jag ska ta upp tre exempel som jag vet att utrikesministern mycket väl känner till.

Det första fallet handlar om egyptierna Agiza och al-Zari, som avvisades från Sverige av den amerikanska säkerhetstjänsten. Trots två KU-förhör och en JO-utredning känner vi fortfarande inte till alla faktum.

Det andra fallet handlar om svenska myndigheters hantering av Mehdi Ghezali, som i två och ett halvt års tid satt på den amerikanska Guantánamobasen. Varför tog det till exempel så lång tid innan svenska myndigheter väckte krav om en rättvis rättegång?

Det tredje fallet handlar om de tre Somaliasvenskar som fick sina tillgångar frysta. I samband med de sanktionerna uppfylldes inte ett enda av de minimikrav som Europarådet i januari antog i sin resolution.

Det är utmärkt att Sverige, som Carl Bildt berättar, fortsätter att ställa krav på förbättring och utveckling av de internationella sanktionsinstrumenten, men det förtar inte regeringens ansvar att i nuläget agera i enlighet med Europarådets riktlinjer. Vad händer om en svensk medborgare återigen skulle bli föremål för de här sanktionerna? Skulle den personen kunna åtnjuta någon som helst rättssäkerhet enligt rättsstatens principer?

Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Anledningen till att det inte är justitieministern utan utrikesministern som svarar på detta är att det i allt väsentligt handlar om vårt agerande i olika internationella institutioner.

Sakläget är sådant att vi är en nation som tror på och är underkastad FN-systemet, och vi har att respektera dess beslut. Dessa beslut är fattade av FN:s säkerhetsråd. Vi vet alla att de inledande besluten fattades omedelbart efter den 11 september, och de förfaranden som då skedde omedelbart skedde verkligen omedelbart och var – det vet vi i efterhand – inte i alla delar alldeles tillfredsställande, om jag nu får göra en för mig relativt ovanlig uppvisning i diplomatiskt språkbruk. Därefter har vi lärt oss mer om hur det ska hanteras. Med ”vi” menar jag då det internationella samfundet. Därmed är proceduren i dag väsentligt annorlunda, om än förvisso icke perfekt.

De tre fall som nämns ligger alla under en period som jag varken hade ansvar för eller detaljerad insyn i, men att det funnits brister i dem, åtminstone i vissa av dem, är som bekant belagt av de olika utredningar som gjorts, inte minst av riksdagen. Vi har också under den tid jag haft en mer direkt inblick, och i någon utsträckning politiskt ansvar, haft ett listningsbeslut. Jag hade då anledning att penetrera mekanismen på ett annat sätt för att se hur det hela fungerade och såg att systemet nu är mycket annorlunda än det var tidigare.

Nu granskas underlaget på ett helt annat sätt av en större grupp länder, nämligen säkerhetsrådets medlemsstater. I det fall där den listning skedde som jag åberopar tillhörde Danmark denna krets. Det är ett land

som vi kan ha visst förtroende för, åtminstone vad gäller delar av de bedömningar de gör i dessa frågor.

Vi försökte också underrätta personen i fråga om detta. Nu var det av olika skäl inte möjligt. Det fanns inte, och finns fortfarande inte, några kontakter inom svenskt territorium med personen i fråga. Jag kunde dock konstatera att de förbättringar som vi sökt genomföra i alla fall gett vissa resultat.

Vi ska nu fortsätta att titta på detta. Europarådets parlamentariska församling är en församling som vi naturligtvis tar stort intryck av i alla möjliga och omöjliga sammanhang. Där finns dock vissa delar som jag instinktivt ser en del problem med. Att man ska kunna överpröva säkerhetsrådets beslut leder till väldiga svårigheter i den internationella rätten eftersom säkerhetsrådet per definition är det högsta vi har.

En överprövning av FN:s säkerhetsråd ter sig på ett eller annat sätt lite besvärlig. Det gäller därför att bygga in andra typer av mekanismer där man provar före ett beslut och sedan har möjlighet att ompröva beslutet – eller att säkerhetsrådet självt har möjlighet att ompröva beslutet, vilket också skett i ett antal olika fall.

Låt mig avslutningsvis säga att vi är överens om två, möjligen tre, saker som är alldeles fundamentala. Det första är att bekämpa terrorismen. Det är viktigt och kräver internationella sanktionsinstrument. Det andra är att så långt det över huvud taget är möjligt tillämpa rättsstatens principer. Rättsstatens principer innebär tvångsinstrument; vi sätter folk i fängelse, och vi gör det också av dessa anledningar. Det tredje som vi förmodligen är överens om är att detta är svårt och att vi fortfarande befinner oss i ett skede där vi försöker utveckla och göra instrumenten inte bara effektivare – en del av de instrument vi haft har nämligen inte varit tillräckligt effektiva för att kunna nå de angivna målen – utan också så långt möjligt förenliga med de rättsstatens principer som ytterst är det främsta vapnet för att bekämpa terrorism.

Anf. 22 MARYAM YAZDANFAR (s):

Herr talman! Jag hoppas att Carl Bildt och jag kan vara överens om även en fjärde sak, nämligen att den svenska regeringen i dag har ansvaret för att förklara och berätta vad regeringen ser med de olika punkterna och vilka åtgärder de kommer att medföra när det gäller den svenska regeringen och dess arbete med dessa frågor.

Carl Bildt har fokuserat på det internationella arbetet, som han förvisso är ansvarig för, och jag betvivlar inte hans ambitioner för att det ska bli så bra som möjligt. Jag undrar dock vad som händer nästa gång vi i Sverige får ett uppmärksammat fall. Kommer dessa principer att följas av regeringen, och på vilket sätt i så fall?

Europarådets parlamentariska församling har godkänt resolutionen i bred politisk enighet. Rapportör är Dick Marty, borgerlig politiker, och han är mycket orolig för det sätt på vilket kampen mot terrorismen kommit att bedrivas på många ställen i Europa och USA. Jag känner, och det kan jag också utläsa av regeringens skrivelse om nationell terrorbekämpning, att det finns liknande tendenser som under McCarthyeran. Nu var jag inte med på den tiden, men den hetsjakt som pågår i Europa och USA om att vara bäst på terrorbekämpning balanserar på en mycket skör tråd.

Prot. 2007/08:69

21 februari

Svar på
interpellationer

Det är enskilda individer som blir utsatta för en behandling utan kontroll, vilket är viktigt att komma ihåg.

Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag tror inte att vi i och för sig har något emot att delta i kapplöpningen och att vara bäst på terrorbekämpning. Terrorbekämpning är att just bekämpa terror. Det är det svåra. Det handlar om att kunna vidta de åtgärder som verkligen förhindrar terrorism, som träffar rätt, och också vara medveten om att det, när man träffar fel med sådana åtgärder, snarare kan leda till att man understöder en situation som kan leda till ökad terrorism. Det bästa försvaret en rättsstat har är rättsstatens principer och att sedan tillämpa dem i konkreta situationer.

Inte heller jag var med under McCarthyeran. Däremot har jag studerat en del andra fall mer i detalj, till exempel det irländska fallet, och vet att en del av dem har väldigt känsliga avvägningsproblem. Den internationella terrorism som vi nu är utsatta för är en utmaning. Det är därför regeringen valt att redovisa en samlad bild till riksdagen på det sätt som vi gjort i skrivelsen, alltså för att ge möjlighet till en öppnare diskussion och inbjuda riksdagen till ställningstaganden för att gemensamt se vad vi kan göra för att vidareutveckla systemet.

Det är alldeles rätt att jag, när det kommer till de konkreta situationerna, har ett visst ansvar för att se till att de sköts på ett sätt som jag kan stå för och ta ansvar för. Vi har under min tid, eller vår tid eller vad det nu är för något, haft ett fall där en person har listats. Vi gick igenom det ganska noga och konstaterade att förhållandet var ett annat.

Vi försökte brevlades informera personen i fråga om möjligheten till omprövning av beslutet. Vi hade dock bara en adress att skicka brev till. Vederbörande hade inte varit synlig på den adressen på mycket länge, men vad skulle vi göra? Det fanns inte mycket annat att göra än att skicka brevet till just den adressen. Vi sade också att vi var beredda att göra vad oss ankom för att se till att hans intressen tillgodosågs ifall han i sanktionskommittén ville föra talan i sin sak. Han har emellertid inte kontaktat Utrikesdepartementet, och vad vi vet har han inte heller kontaktat Förenta nationerna eller haft kontakt med någon myndighet i något land över huvud taget som vi har ordnad kontakt med.

Det som vi kunnat göra i detta fall tycker jag nog att vi gjort. Om situationen däremot varit sådan att han omedelbart tagit kontakt och sagt att han var oskyldig, att allt var fel och att han ville ha en omprövning, skulle vi ha fått möjlighet att pröva ifall omprövningsmekanismen verkligen höll, om den var tillfredsställande. Den prövningen har inte varit möjlig eftersom han försvunnit från radarhorisonten av skäl som jag inte närmare vill spekulera i.

Anf. 24 MARYAM YAZDANFAR (s):

Herr talman! Jag tycker att utrikesministern kunde vara mer konkret. Men, som sagt, skrivelsen finns, och vi kommer att mötas i talarstolen när den behandlas. Jag ser verkligen fram emot att få ta ett bredare grepp om dessa frågor.

Precis som utrikesministern säger är vi överens om att terrorismen ska bekämpas. Frågan är dock vilket pris vanliga, hederliga människor ska behöva betala – människor som kanske har ett ursprung som stämmer

väl in med den rådande terroristnormen eller råkar tillhöra en religion som stämmer överens med den rådande terroristnormen. Det är människor som i dag känner sig misstänkliggjorda. De är utsatta för diskriminering och rasism i Europa. Att spåda på detta skulle vara förödande och, som utrikesministern säger, orsaka större problem.

Den debatten tar vi emellertid när den kommer upp i kammaren i anslutning till regeringens skrivelse. Jag ber att få tacka för denna debatt.

Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Vi ska inte göra problemen större än de är. Det terroristiska problemet är mycket stort, men under de ett och ett halvt år som jag kan överblicka mer i detalj har vi haft *ett* sådant fall. Jag håller med om att "vanliga, hederliga människor" inte ska känna sig oroad.

Nu svarar vanliga, hederliga människor i allmänhet på brev och går att få tag på. Jag ska inte göra någon bedömning. Jag konstaterar bara att vi i detta enstaka fall tyckte att det material som fanns och var underlag för listning var mycket tungt vägande. När vi sedan sökte kontakt med individen i fråga fanns han över huvud taget inte tillgänglig på någonstans, på något sätt och på någon tid.

Vi försökte också via medierna säga att om vederbörande känner sig oskyldigt behandlad var vi beredda att hjälpa till, men ingen kontakt etablerades. Jag har i varje fall rätt gott samvete för handläggningen av detta konkreta fall. Handläggningen av det kan inte ha gjort någon så kallad vanlig, hederlig människa på något sätt oroad. Tvärtom har handläggningen i just detta fall visat att vi i det här fallet sannolikt tillämpar instrumentet med betydande precision, och det är väl bra.

Sedan ser vi fram mot de bidrag som jag verkligen efterlyser och som riksdagen och alla partier från olika utgångspunkter kan ha när vi kommer till diskussionen om regeringens skrivelse. Vi har ett gemensamt intresse av att motarbeta terrorism och värna rättsstatens principer.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2007/08:383 om kameraövervakning

Anf. 26 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Luciano Astudillo har frågat mig när jag avser att tillsätta den utredning han anser behövs för att modernisera och underlätta tillämpningen av lagen om allmän kameraövervakning.

I interpellationsdebatten som ägde rum i augusti 2007, inte 2006 som påstås i interpellationen, svarade jag interpellanten att jag hade för avsikt att i någon form göra en översyn av lagen om allmän kameraövervakning men att det fanns skäl att invänta Integritetsskyddskommitténs slutbetänkande. Det betänkandet överlämnades till mig den 23 januari i år.

Inom Justitiedepartementet har det utarbetas förslag till direktiv till en utredning som ska få i uppdrag att göra en allmän översyn av lagen om allmän kameraövervakning. Beslut fattas under innevarande månad, står det i det utskickade svaret. Vi har fattat beslutet vid dagens regerings- sammanträde.

Prot. 2007/08:69

21 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 27 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Tack för ett väldigt positivt besked, justitieministern! Bakgrunden till interpellationen var ett väldigt uppmärksammat mordförsök i Malmö som tack vare upptagning i kamera ledde till en fällande dom.

Det är precis som justitieministern säger i sitt svar. Det var i somras och inte för ytterligare ett år sedan som vi hade den tidigare debatten. Jag får be om ursäkt för det. Det var mest det att jag var så ivrig att få till stånd en förändring i de här frågorna som gjorde att jag tappade bort tidsaspekten.

Kameror kan om de används på ett smart sätt till och med lösa brottslighet. De leder också till en upplevd ökad trygghet för människor, och de kan förebygga brott. När vi fick kameror kring Möllevångstorget i Malmö kunde vi se minskad brottslighet i de områden där kamerorna sattes upp och att brotten inte försvann vidare ut i andra gränder och gator.

Använder man kameror smart kan man verkligen ha dem som ett komplement i brottsbekämpning. Vi vill inte vara naiva och tro att det löser all kriminalitet. Kriminalitet löser vi genom arbete och skola, att se till att unga människor får en sjyst tillvaro, narkotikabekämpning och poliser. Det är en viktig pusselbit i allt detta.

En ytterligare anledning till att jag blev så ivrig var den fällande domen i Malmö och att jag upplever att motståndarna mobiliserar sig lite. Centern har hela tiden gjort det. I den förra debatten var en representant med och tog en diskussion om integriteten, hur långt vi kan gå, övervakningssamhället och så vidare.

Det har kommit en rapport från Brottsförebyggande rådet som säger att kameror egentligen inte leder till någonting alls. Dessa rapporter svarar inte på de frågor vi ställer. Det var kameror som var dåligt inställda och en dålig teknik. Vi är bortom det.

Det känns jättebra. Jag är jätteglad att regeringen i dag beslutat om att tillsätta utredningen. Jag ska noga läsa direktiven. Om Centern varit med och förhandlat om direktiven kanske de inte blev så ambitiösa som jag hade hoppats och att man öppnar för kommuner som Malmö att använda kameror på gator där mycket av brottsligheten sker.

Anf. 28 GUNHILD WALLIN (c):

Herr talman! Jag delar interpellantens åsikt att det är väldigt angeläget att det kommer till en översyn av lagen om allmän kameraövervakning. Därför är det glädjande att justitieminister Beatrice Ask i dag kan ge beskedet att det är klart att det kommer att ske en översyn.

Jag själv har som centerpartist engagerat mig en hel del i frågan på hemmaplan. Det har sedan lagen tillkommit skett en väldigt snabb teknisk utveckling. Tekniken har blivit alltmer sofistikerad. Man kan också säga att den har blivit osynligare och att det är svårare att se att man blir övervakad.

Som kommunpolitiker har jag sett den stora ökningen av ansökningar till länsstyrelsen. Allt fler butiker, organisationer och arrangörer önskar kameraövervakning av olika anledningar. I höstas hade vi en livsmedelsaffär som ansökte om 15 kameror i affären som inte är särskilt stor. Med det skulle nästan varje kvadratmeter vara täckt. Skolor ansöker därför att

de har problem med skadegörelse och stöld av dyr datautrustning. Där är vi som kommuner ofta remissinstanser.

Det jag upplever som problematiskt är att det finns en gråzon. Det är vad som kallas privat område och gäller flerfamiljsfastigheter. Jag har fått en hel del telefonsamtal där hyresgäster uttrycker sin oro över att fastighetsägare alltmer vill övervaka gemensamma utrymmen som soprum, tvättstugor och entréer.

Här behövs inte tillstånd, men däremot gäller PUL, personuppgiftslagen. Jag har sett en del anmälningar till Datainspektionen där fastighetsägare fått backa från sättet man använder kameror.

Här har vi två lagar. Det är dels lagen om allmän kameraövervakning, dels personuppgiftslagen, som delvis överlappar varandra. Jag hoppas att man tittar lite på det. Min fråga till justitieministern är: Finns det några tankar kring det i direktiven?

Herr talman! När jag läste interpellationen från Luciano Astudillo blev jag betänksam och lite orolig. Vad är det egentligen du vill? Är det att generellt ha en mycket generösare tillämpning? Nu sade du visserligen i ditt anförande att det är ett komplement, och det lugnade mig något.

Du sade också i ditt inlägg att Centerpartiet har varit stor motståndare till kameraövervakning. Nej, vi är inte motståndare. Men vi känner tveksamhet till att det generellt ska bli generösare. Vi har väldigt mycket övervakning. Det är grannlaga att väga nyttan kontra den personliga integriteten.

Nyttan är det brottsförebyggande arbetet, tryggheten och att utreda brott. Men jag vill inte ha ett samhälle där vi ständigt så fort vi rör oss ute i det offentliga rummet känner oss övervakade.

Anf. 29 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är tio år sedan vi fick den lagstiftning om kameraövervakning som gäller i dag. Det finns anledning att se över regelverket.

De direktiv vi har gett till utredningen handlar framför allt om att anpassa lagen om allmän kameraövervakning till ny teknik och andra nya förutsättningar som gäller för den typen av övervakning, samtidigt som man får titta på integritetsfrågorna. Det är viktigt. Det finns andra kamerافرågor som för tillfället dyker upp på Justitiedepartementet. Med den tekniska utveckling som sker i dag handlar det mycket om att ställa frågan var, av vem och i vilket syfte människor vill bli sedda.

Luciano Astudillos interpellationer i ämnet har handlat mycket om den brottslighet som finns och den otrygghet många känner på en del allmänna platser. Det finns framgångsrika exempel där allmän kameraövervakning har använts. Det finns en otydlighet över landet i fråga om när det är tillåtet och inte tillåtet. Det är viktigt att reda ut när det är adekvat att använda den typen av övervakning och hur tillståndsgivningen ska ske. En uppgift för utredaren är att kartlägga och analysera hur lagen har använts men att också titta på om det finns anledning att utvidga möjligheterna att i brottsförebyggande syfte bedriva allmän kameraövervakning utan tillstånd från länsstyrelsen, till exempel i butiker. Vi har också med frågorna om tvättstugorna, som Gunhild Wallin tog upp. I dag behövs inte tillstånd, men vi har bett utredaren att också titta på om man i något avseende måste kräva tillstånd i en del utrymmen som allmänheten inte har tillträde till och hur avgränsningen ska se ut.

Prot. 2007/08:69

21 februari

Svar på
interpellationer

Utredningen kommer till stor del att handla om att ta till sig hur utvecklingen har sett ut, vad vi vet och vad vi inte vet och att försöka hitta avgränsningar som kan fungera över tid. Vi ska se till att inte krångla till detta alldeles i onödan. Det finns uppenbara restriktioner i de tillstånd som ges i dag. Det finns en mängd detaljanvisningar. Ibland kan det bero på lokal praxis där kameran ska vara riktad så eller så. Då blir det alldeles uppenbart att de som möjligen vill ägna sig åt något otillbörligt står vid sidan av kameran, och så blir det helt fel i alla fall.

Vi får vara lite praktiska. Vi får bestämma oss för om det finns situationer och tillfällen där vi kan använda övervakning som ett bra verktyg. Vem ska bestämma, var ska ansvaret ligga och hur ska vi följa upp det hela? Det är sådant vi ska reda ut. Det är ganska omfattande direktiv, men jag vill påstå, och jag hoppas att interpellanten ska finna det när han tar del av dem, att vi har varit öppna för att låta utredaren ta till sig allt det som händer. Vi får verkligen en brokig skara av intryck när vi tittar på vad som har hänt de senaste tio åren och de problem som enskilda, företag och andra upplever i sammanhanget och som även brottsförebyggande myndigheter kan uppleva. Jag är väl medveten om att en del brott har klarats ut tack vare att det har varit möjligt att ta del av inspelat material.

Anf. 30 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Det är glädjande att utredningen tillsätts. Det är definitivt en tillämpningsfråga.

Min första interpellation handlade om Malmö och Stråket. Malmö stad hade ansökt om kameraövervakning. Under två år skedde på 1 procent av Malmös yta 36 procent av fickstölderna och väskryckningarna, 37 procent av de olaga hoten samt 24 procent av våldtäkterna och våldtäktsförsöken. Malmö fick avslag.

Landskrona har nyligen efter ett överklagande fått ett bifall till kameraövervakning. Falkenberg har fått det tidigare. Personligen tycker jag att tillämpningen har varit märklig.

Det här är inte en enkel fråga. Det är fråga om att väga personlig integritet kontra trygghetsaspekter. Men det finns ingen värre kränkning mot den personliga integriteten än att bli hotad eller bestulen på sina grejer. Det måste också vägas in.

Gunhild Wallin har tolkat mig rätt. Jag tror att det finns en öppning för att använda kameror mer än i dag. Centern är inte motståndare, men ni är uppenbarligen mycket skeptiska. Gunhild Wallin tog upp exemplet skolor i sin diskussion. Rosengårdsskolan drabbades för ett par år sedan av massor av förstörelse. Varje helg förstördes alla rutor. Där har kameror satts upp, och nu är förstörelsen nästan borta. Grannkommunen Vellinge har ungefär samma problem, och man har ansökt om att få sätta upp kameror.

Tekniken kan faktiskt hjälpa oss att komma undan en del av frågorna om integriteten. Det finns rörelsebaserade kameror som går i gång när någon kommer i närheten och när det händer något. Det finns sätt att med hjälp av tekniken komma runt frågan om personlig integritet, som ändå är en viktig fråga.

Jag är glad att utredningen tillsätts. Jag tackar regeringen för det. Jag hoppas att utredningstiden är kort. Integritetsfrågor har utretts länge. Det

är dags att öka tryggheten på gator och torg. Kameror kan vara ett viktigt komplement till den generella brottsbekämpningen.
(forts. 10 §)

Prot. 2007/08:69
21 februari

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

9 § Statsministerns frågestund

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 31 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vi ska nu genomföra statsministerns frågestund. Jag vill börja med att hälsa statsministern välkommen till kammaren.

Mål för klimatpolitiken

Anf. 32 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Klimatet är kanske vår generations viktigaste fråga, men regeringens klimatberedning förlamas av borgerlig oenighet. I stället för att nå kompromisser för landet höll alliansen krismöten på miljöministerns rum. När alliansen till slut lyckades komma överens gick det inte många timmar förrän Jan Björklund kritiserade det ena förslaget, Maud Olofsson kritiserade det andra förslaget och statsministern kallade beredningen oviktig och sade sig inte ens kunna slå fast en målsättning för klimatarbetet.

Fru talman! London vill minska sina utsläpp med 60 procent. Norge vill minska dem med 50 procent. Angela Merkels Tyskland har beslutat sig för att minska utsläppen med 40 procent.

Jag vill fråga statsministern: Hur mycket lägre målsättning anser statsministern att Sverige ska ha?

Anf. 33 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det stämmer att klimathotet är på riktigt. Sverige började långt före de länder som nämndes och har kommit väsentligt längre. Vi har mindre utsläpp per capita jämfört med många av de länder som har mycket kvar att göra.

Ambitionen är att formulera ett ambitiöst nationellt mål. Jag blir väldigt förvånad om några i denna kammare hävdar att de har underlaget färdigt för att sätta den exakta siffran.

Vi har budgetberäkningar som måste gås igenom. Vi ska få en klimatproposition på plats. Vi har en bördefördelningsdiskussion inom EU-

systemet som jag har förhoppningar om ska komma i mål under det franska ordförandeskapet. I Strasbourg diskuterade jag med talmannen i Europaparlamentet om de möjligen kan få den på plats till nästa vår. Vi har ambitionen att nå en internationell klimatöverenskommelse hösten 2009.

Allt detta påverkar vilka åtaganden Sverige kommer att göra inom ramen för en global ansträngning. Jag tänker se till att Sverige är på plats och driver på. Men det är viktigt att vi tar in alla dessa fakta innan vi vet exakt hur mycket Sverige ska nå fram till.

Anf. 34 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! I ett och ett halvt år har vi begärt att regeringen ska sätta upp ett ambitiöst mål för den svenska klimatpolitiken. Varje gång har det då hetat att vi måste vänta på Klimatberedningens arbete. Vi har väntat, vi har frågat, vi har väntat och vi har frågat.

Nu kommer Klimatberedningen, i ett moras av borgerlig oenighet, och slår fast ett mål som man inte lyckas få med sig något oppositionsparti om.

Och vad säger Fredrik Reinfeldt, Sveriges statsminister? Jo, han säger: Vi måste vänta lite till. Det är någonting mer vi inte kan. Det är någonting mer vi inte vet.

Men, Fredrik Reinfeldt: Vad är det Angela Merkel vet som Fredrik Reinfeldt inte vet? Hon har ju kommit fram till samma mål som den enade oppositionen, att Sverige ska minska sina klimatutsläpp med 40 procent fram till 2020.

Anf. 35 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det Angela Merkel vet, inte minst med den bakgrund som hon har i östra Tyskland, är att de har kvar att stänga en hel del brunkolseldning och annan typ av ovälkommen energiproduktion som gör att Tyskland ligger på dubbla utsläpp per capita jämfört med Sverige. De har mycket kvar att göra, och Angela Merkel har höga ambitioner. Det tycker jag är väldigt bra.

Låt mig bara påpeka att regeringen har satt upp ett mycket ambitiöst mål tillsammans med övriga i Europeiska unionen. Vi har sagt att vi genomsnittligt ska minska utsläppen med 20 procent, vilket ska gälla för alla EU:s 27 medlemsländer. Vi för nu en diskussion om hur mycket av detta som ska läggas på Sverige i en bördefördelningsmekanism.

Vi har sagt: Kommer en internationell överenskommelse på plats hösten 2009 går vi till 30 procent. 38 procent eller närliggande 40, som Klimatberedningen har suttit och diskuterat, bygger på antaganden om vad man tror att den bördefördelningen ska leda till.

Jag vill bara påpeka att det ska till förhandlingar först. Det ska till underlag för att visa exakt var vi landar. Det vet ingen i den här kammaren i dag. Det vet inte jag heller. Jag tycker att det bra om man säger det till svenska folket. Låt oss vara eniga om att fortsatt ha höga ambitioner.

Anf. 36 WIWI-ANNE JOHANSSON (v):

Fru talman! Statsministern och flera andra ministrar har sågat innehållet i Klimatberedningen jäms med fotknölarna, och det känns som om man inte längre tycker att klimatfrågan är så viktig. Som en av sju ledamöter i Klimatberedningen undrar jag varför man egentligen tillsatte Klimatberedningen, när man sedan inte tillmäter den något som helst värde.

Var det bara en skenmanöver? När vi i oppositionen krävde regeringen på skarpa förslag till åtgärder för att möta klimathotet ville man vinna tid och sade att man skulle avvakta Klimatberedningens arbete, och då kunde man hänvisa till det.

Min enkla fråga är varför regeringen egentligen tillsatte Klimatberedningen när man nu inte tillmäter den något som helst värde.

Anf. 37 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det kan ju vara lämpligt att Klimatberedningen får lägga fram sitt slutbetänkande. Vi tillmäter den visst ett värde, precis som den hållbarhetskommision som regeringen har tillsatt, det klimatpropositionsarbete som är under förberedande inför hösten och dessutom de budgetförhandlingar som ska ske till hösten som handlar om både infrastruktur och ytterligare klimatåtgärder.

Det är snarare så att vi är rätt måna om att vara seriösa och jobba igenom det, att komma ihåg att klimatpolitiken ska föras på ett sådant sätt att den både säkerställer klimatet och handlar om svenska jobb och svensk välfärd. Det är också viktigt att avgränsa det på ett riktigt sätt.

Vi är många som undrar hur de tre vänsterpartierna har kunnat landa på 40 procent utan att använda de flexibla mekanismerna. Vad har ni haft för typ av underlag till stöd för det? Vilka åtgärder tänker ni beskriva? Hur mycket ska ni höja bensinskatten? Vad är det ni ser framför er konkret att ni ska göra för att nå denna, som vi tycker, lite väl tillryxade och för snabbt framtagna målformulering, som dessutom tar bort det globala tänket om att också ta in flexibla mekanismer?

Anf. 38 WIWI-ANNE JOHANSSON (v):

Fru talman! Statsministern säger själv att Klimatberedningen i sin helhet inte har blivit riktigt presenterad för regeringen, men inte desto mindre har statsministern sågat det mesta av det som har kommit ut av den. Det tycker inte jag är riktigt seriöst.

Jag har hört hur statsministern har sällat sig till Svenskt Näringslivs domedagsprofetior kring hur många hundratusentals jobb vi skulle förlora i Sverige med oppositionens något mer ambitiösa mål. Vi har över huvud taget ett mål. Då undrar jag: Lyssnar regeringen mer på de domedagsprofetierna än på vad till exempel FN:s klimatpanel har kommit fram till i sina rapporter?

*Statsministerns
frågestund*

Ett ambitiöst mål skulle göra att industrin får långsiktiga spelregler. Det kan också ge den svenska industrin fördelar i ett längre perspektiv, alltså att svenska företag kan stärka sin konkurrenskraft. Vi tittade på det för ett tag sedan, och branschen själv uppger att man kan skapa 170 000 nya jobb med ny teknik.

Men regeringens nya politik verkar vara att följa EU till punkt och pricka, inte något mer. Därtill är man nödd och tvungen, tycks vara regeringens nya klimatpolitik.

Anf. 39 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Svenska väljare tycker att detta är en viktig fråga. Det leder, som så ofta, till att politiska partier i sin iver att profilera sig nu ska framställa det som att här finns avgrundsdjup. Jag tror helt enkelt inte att det stämmer. Jag tror att det finns en samlad ambition i denna kammare att Sverige ska gå längre, att vi ska fortsätta att ha vår ledartröja på.

Jag tycker dock att det är angeläget att ha ett mer globalt förhållningssätt inför problemet. Jag tycker att det är oerhört angeläget att vi är drivande för att få en internationell klimatöverenskommelse som lägger press på Kina såväl som på USA.

Jag tycker att det är märkligt att föra ett sådant resonemang som att man nationellt kan instifta mål som inte har någon koppling till detta och som inte använder den typ av flexibla mekanismer som ger finansiellt stöd till fattiga delar av världen som ropar på hjälp för att kunna klara klimatförändringarna.

Ingenting av detta verkar de tre vänsterpartierna, i sin iver att formulera en siffra, ha brytt sig om eller tagit sig tid att arbeta igenom. Vad har ni haft för underlag? Vad har ni för styrmedel som ni ska använda? Hur mycket ska bensinskatten höjas? Hur mycket pengar tar ni fram i era budgetförslag för att få det jättemål ni har formulerat på plats?

Vi kommer att följa detta extremt noga. Utan att det finns på plats är ni helt oseriösa.

Klimatpolitiken

Anf. 40 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Det var helt uppenbart att den borgerliga regeringen, när den tillträdde, inte hade någon klimatpolitik. Däremot har jag läst regeringsdeklarationen, och där lyckades man få fram några formuleringar.

Sverige har en lång tradition av att vara pådrivande i miljöpolitiska sammanhang, står det. Det står också: Det är en tradition som regeringen ämnar leva upp till och det med förstärkt kraft. Samtidigt är vi tydliga med att klimatfrågan kräver en bredare politisk ansats.

Och så tillsatte man en klimatberedning. Den har jobbat i snart ett och ett halvt år. När man efter många om och men lyckades ena sig om någon formulering här innebar det egentligen att man inte kom en millimeter längre än vad EU kräver av Sverige.

Sedan har statsministern sagt att järnvägssatsningarna i förslaget kostar för mycket, och det är för tidigt att låsa fast ett klimatmål.

Världens forskare har enats. Klimatberedningen har jobbat med alla sina experter. Vad väntar du på? När kan du ge besked?

Prot. 2007/08:69

21 februari

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 41 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Nu är det, som sagt, tre partier till vänster. Nu börjar Miljöpartiet och Vänsterpartiet angripa EU. Jag vet inte hur Socialdemokraterna ser på det.

Jag vill bara påpeka att jag är oerhört stolt över att ha varit med om att fatta världens förmodligen mest imponerande och viktiga beslut när det gäller klimatpolitiken, nämligen det EU-beslut som sade att alla länder inom EU ska verka för en utsläppsreduktion på 20 procent fram till 2020.

Det ska sedan förhandlas i en särskild bördefördelning. Kommissionen har precis föreslagit hur det ska se ut. Det innebär ytterligare lite mer på Sverige jämfört med andra länder. Det bygger på att vi ligger lite längre fram, att vi har lite större resurser.

Det står i den överenskommelsen att vi, om det kommer en internationell överenskommelse på plats hösten 2009, går till 30 procent. Då förs det en diskussion om vad det innebär, den siffra som beredningen har tagit fram. Då säger man: Det tror vi är 38.

Jag vill hävda att det är otillräckliga beräkningsunderlag. Jag vill hävda att den förhandlingen inte är färdig och att den siffran mår bra av att underbyggas. Man ska ibland ha bråttom i politiken, men ibland ska man också vara seriös och veta vad man gör och ta sig tiden att räkna igenom. Ni får ursäkta, men det har ni inte gjort. Detta har möjligen skett i iveren att försöka framstå som att man är längst fram. Jag tycker i grunden att det är olyckligt, för jag tror att vi egentligen kan vara ganska eniga om detta.

Anf. 42 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Det är alltså nya utredningar som väntar oss. Det är inte ett särskilt imponerande svar, får man säga.

Jag angriper inte EU. Jag är väldigt glad, i det här fallet, att vi åtminstone har EU att luta oss mot, eftersom regeringen inte är beredd att gå en millimeter längre än vad EU kräver av oss och till och med åker ned och försöker förhandla ned de krav som EU försöker lägga på Sverige eftersom man vet att vi har stora möjligheter att ställa om och också kan vinna på det.

Det är tyvärr så att vi har fått en stor förändring. Vi tycker att Sverige borde göra mer tidigare. Men vi har fått en regering som nu kommer efteråt och med bästa miner försöker göra det som man är tvungen att göra. Men man ligger inte längre före. Man är inte beredd att göra någonting mer. Till och med de små uppgörelser som Klimatberedningen kom fram till försöker man grusa.

Anders Borg säger att det bara är en meny. Statsministern säger att vi inte kan låsa fast oss ännu. Det här är pinsamt för Sverige. Det är verkligen pinsamt.

Anf. 43 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Låt oss fråga svenska folket om det är pinsamt att jag inte bara rakt av sade ja till en krona i höjd bensinskatt, att jag inte rakt av sade att hela budgetdiskussionen i höst nu är avslutad och att allt ska till järnvägar, att jag kommer ihåg att partier i denna riksdag också har andra ambitioner. Ni kommer att få höra det igen.

Vi vill ha mer pengar till förskolan. Vi vill ha mer till skolan. Vi vill ha pengar till forskning. Vi tycker att det absolut ska ha sitt utrymme.

Jag vet precis hur den diskussionen kommer att låta. När jag läser era budgetmotioner senare i höst kommer det märkligt nog att visa sig att ni tycker precis likadant.

Nu försöker ni framställa det som att ni redan är färdiga med detta. Ni vet alla svar. Det vet ni inte alls. Ni kommer att göra precis samma typ av underlagsarbete och genomgångar som vi gör.

Sedan är det detta med EU-systemet, att framställa det som en liten enkel överenskommelse och fråga: Är ni inte beredda att gå ännu längre?

Det är att försöka underminera, att inte se att detta är ett mycket svårt och tufft beslut som bygger på en bördefördelning där det redan är inbyggt att länder som har större förutsättningar, likt Sverige, ska gå längre.

Det är till exempel tänkt att vi ska upp till en 49-procentig användning av förnybar energi. Trots att vi redan är etta i Europa ska vi ta en ännu tydligare tätposition. Det är inbyggt i överenskommelsen att man lägger mer på Sverige, och det är väl i grunden bra.

Kommissionen för hållbar utveckling

Anf. 44 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Regeringens miljö- och klimatpolitik är både ambitiös och offensiv. Det tillsattes tre tunga klimatarbetsgrupper. Vi har redan berört ett par av dem här.

Det vetenskapliga rådet har redan presenterat sina ståndpunkter, och i måndags fick vi besked om att den parlamentariska Klimatberedningen hade avslutat sitt arbete. Deras konkreta resultat kommer att visas om några dagar. Och enligt vad vi har fått reda på är man överens om många av de förslagen. Det borgar sammantaget för att vi har en god grund inför klimatpropositionen.

Men min fråga handlar om den tredje arbetsgruppen, Kommissionen för hållbar utveckling. Där sitter för övrigt statsministern som ordförande. Som folkpartist och tillskyndare av den här kommissionen är jag oerhört angelägen om att höra hur arbetet i den kommissionen går.

Anf. 45 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Vi jobbar mycket intensivt. Grunden är att samla industri- och näringslivsrepresentanter, forskarrepresentanter och politiska representanter till en diskussion bland annat om det löpande, till exempel

Klimatberedningens slutsatser. Vi kommer att diskutera hur man ska förhålla sig till EU:s och kommissionens ansträngningar att nu få en europeisk överenskommelse på plats innan vi går till internationella förhandlingar hösten 2009.

Jag avser också att förbereda min egen resa till Kina för att följa upp våra ansträngningar när det gäller att få ett globalt svar på plats senare i april.

Detta är också ett utrymme för representanter för forskning, intresseorganisationer och näringsliv att berätta om sina utgångspunkter. Vad gör de för bedömningar? Hur påverkar det svensk industri? Vad säger forskarna? De är tydliga i att styrmedlen ska användas. Vilka är mest verkningfulla?

Det blir ett sätt att skapa en arena där inte politiken sitter ensam och tror sig kunna lösa detta. Allting sker, som sagt, parallellt. Vi bygger upp stor kunskap med olika infallsvinklar för att sedan, som sagt, kunna landa både i en egen klimatproposition och i de internationella avtal som snart ska följa.

Sveriges ambition för utsläppsminskningarna

Anf. 46 ALEKSANDER GABELIC (s):

Fru talman! Statsministern! Jag hade själv förmånen att vara närvarande på FN-mötet på Bali i den svenska delegationen. Jag diskuterade personligen med miljöminister Andreas Carlgren hur viktigt det är att Sverige och EU är pådrivande i de kommande klimatförhandlingarna, eftersom inga konkreta siffror för utsläppsminskningar kunde antas under mötet på Bali.

Vi var överens om att de följande mötena i Poznan i höst och FN:s klimatomöte i Köpenhamn under Sveriges ordförandeskap i EU kommer att bli avgörande.

Därför är jag mycket förvånad över den borgerliga majoritetens ambitionsnivå i Klimatberedningen i fråga om utsläppsminskningar. Vad kommer Sveriges budskap egentligen att bli till EU? Sverige borde ligga i framkant. Än mer förvånad blev jag över statsministerns resonemang häromdagen om att han ville vänta några år med att lägga fast Sveriges klimatmål.

Sådant så kallat högt tänkande av statsministern skadar Sveriges trovärdighet. Vilken politisk ambition har egentligen Sverige när det gäller utsläppsminskningar både i Sverige och i Europeiska unionen?

Anf. 47 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Vi är ofta väldigt ivriga att påstå en massa saker om hur det sprids rykten i världen om hur man ser på Sverige.

Jag reser ganska mycket, med huvudsaklig inriktning på klimatfrågor. Det är ingenstans jag inte får beröm. Det är ingenstans man inte håller fram Sverige som ett föredöme. Det gäller insatser som tidigare är gjorda men som också min regering har markerat. Jag tror helt enkelt inte att det är en riktigt korrekt beskrivning.

Det finns ett skäl till att jag säger att detta med slutgiltigt. Jag kan gärna säga att man tar fram ett preliminärt mål. Det är också vår avsikt. Men man bör också säga att det delvis kommer att påverkas av vad som

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Statsministerns
frågestund*

sedan följer. Kommer en internationell överenskommelse på plats? Hur ser bördefördelningsmekanismerna ut? Hur ser möjligheten att använda flexibla mekanismer ut? Det är en hel värld därute, som är fattig och inte klarar detta själv, som ropar på att få stöd när det gäller det.

I den mixen, i vad som blir slutresultat, kommer till slut ett klimatsvar som handlar om både att vara till stöd för länder som inte själva har råd och att göra mer själva. Under tiden fortsätter vi att använda våra svenska styrmedel. Vi har faktiskt precis föreslagit, och fått stöd i riksdagen för, en höjning av bensinskatten. Det gjorde vi redan innan det kom förslag om ytterligare en krona. Så vi gör saker också löpande.

Ekonomiska marginaler för privatpersoner

Anf. 48 FINN BENGTSSON (m):

Fru talman! Låt oss byta fokus till Socialdemokraternas långa styre som har lett till farliga klyftor i befolkningen!

Mer än 40 procent av förmögenheten ligger hos 1 procent av befolkningen. En ekonomisk buffert för vanliga löntagare är uppenbarligen ingenting som intresserar socialdemokratiska regeringar. Man har fått ett rikt land men ett fattigt folk.

Tankesmedjan Timbro presenterar en undersökning som visar att pengar på banken kan ändra både attityder och förutsättningar för allmänheten. De som får möjlighet att ha en buffert med pengar på banken blir mer jämställda, mer generösa, mer intresserade av att utbilda sig, mer intresserade av företagande, friare och faktiskt även friskare.

Den borgerliga finansministern Anne Wibble väckte tanken på att alla medborgare skulle ha minst en årslön på banken, såsom en äkta frihetsbuffert. Vad tror statsministern om detta mål för den nya alliansregeringen, att sträva efter under mandatperioden?

Anf. 49 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Den som minns de diskussionerna kommer ihåg att det missförstods en hel del av det enkla skälet att många skulle säga att det är helt utopiskt: Det kommer aldrig att vara sant för mig. Låt oss komma ihåg vad som är den första ambitionen. Det är att alla ska få en årslön, det vill säga få ett arbete, en möjlighet att klara en egen försörjning.

Svenska folket verkar just nu själva tänka ungefär så som frågeställaren tänker sig det. Vi ser flera som lämnar sina fonder och går över till att lägga det på sparande. Vi har också sett att det faktum att det lönar sig bättre att arbeta har lett till att sparandet växer. Det tror jag återspeglar en oro men också en trygghetskänsla hos svenska folket. Den som har den möjligheten tycker att det är viktigt att ha ett sparande att falla tillbaka på.

Vi ser hur kortsiktigt jobbigt det är för dem som inte har de marginalerna. Vi ser hur man försöker trycka på med sms-lån och allt möjligt, med korta krediter till dem som själva har små marginaler. Det skapar otrygghet, ett mer osäkert samhälle. Därför är sparande att föredra, men det är tyvärr inte alla som har förmågan att klara av det för egen del.

Anf. 50 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Fru talman! Statsministern berömmar sig av det som gjordes under det rödgröna styret. Det var ju vi som såg till att börja ställa om och satsa på järnväg. Vi har blivit ifrågasatta för att inte ha tillräckligt med underlag för våra beslut. Jag undrar vad statsministern har för underlag för att påstå att man inte behöver vidga järnvägskapaciteten så mycket som Klimatberedningen har sagt.

Är det effektivare att höja koldioxidskatten? Då kommer ju fler människor att efterfråga järnvägstransporter, om inte budskapet är att de ska stanna hemma eller att varorna som i dag går på våra vägar inte ska transporteras. Järnvägen behövs ju för att ta hand om det som vi måste flytta från de mer klimatstörande transportslagen. Det finns ingen plug-in-lösning för flyg och lastbilar som är det som ökar klimatpåverkan mest.

Vad finns det för underlag för att säga att man inte behöver öka järnvägskapaciteten mycket?

Anf. 51 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag var generösare än så. Jag sade att det var åtgärder gjorda av tidigare majoriteter, men vi har fördjupat och fortsatt med en klimatpolitik därefter. Det är det inget som helst problem för mig att erkänna. Det finns många som har tänkt säkert både djupare och tidigare än vad jag har gjort. Men jag gillar inte ifrågasättandet att vi inte skulle göra någonting, eftersom det inte stämmer. Vi jobbar ambitiöst med att försöka nå fram till de gemensamma målsättningar vi har i det här landet att ligga längst fram när det gäller klimatpolitiken.

Det jag ifrågasätter när det gäller järnvägar har att göra med att jag har lärt mig att politik till slut handlar om en avvägning. Jag har haft en del budgetförhandlingar. Märk väl att då vill man också ha plats för annat. Nu fanns det något slags resonemang om att järnvägen hade en egen budgetdiskussion helt frikopplad från allt annat. Det stämmer inte.

Man kommer samhällsekonomiskt att pröva vilken typ av järnväg och var någonstans som har mest bärighet rent ekonomiskt. Sådana resonemang har vi fört väldigt ofta. Det gör att en del av järnvägsidéerna ifrågasätts i landet.

Framför allt ska det vägas mot annat. Alla kommer inte att bara vilja ha järnvägar. Man vill ha förskola, skola, mer till äldre, mer till yngre. Det är det som är avvägningen i politiken. När man till slut kommer fram till en budget får man se vad man orkat med till järnvägar. Där är vi inte i dag.

Koldioxidskatt på flygbränsle

Anf. 52 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Vårt sätt att resa påverkar klimatet i väldigt stor utsträckning. Det är mer klimatsmart att åka tåg än att flyga till exempel. För Centerpartiet är det självklart att varje trafikslag ska bära sina miljökostnader. Så är det inte i dag. Vi har en internationell konvention, Chi-

*Statsministerns
frågestund*

cagokonventionen, som förhindrar oss att lägga koldioxidskatt på flygets bränsle. Den undertecknade Sverige 1946. Det var en del av Marshallplanen. Det känns som att vi borde ha kommit ur postkrigstraumat. Konventionen känns otidsenlig, och därför behöver den förändras.

Den förra regeringen gjorde inga ansatser till att ta initiativ internationellt för att göra en sådan förändring. Min fråga till statsministern är: Vilka möjligheter ser du att få till stånd en internationell överenskommelse och förändra Chicagokonventionen så att vi kan använda det bästa styrmedlet, att lägga koldioxidskatt direkt på flygets bränsle?

Anf. 53 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det är svårt att prata klimatpolitik och inte diskutera flyget. Man kan diskutera om man ska beskatta bränslet eller om man ska föra in flyget i utsläppshandeln. Det finns lite olika idéer kring det. Det visar behovet att förhålla sig internationellt till frågan. Det inser nog alla att många flyg som lämnar flygplatser i Sverige landar utanför Sverige, det vill säga det har en direkt internationell koppling vad andra länder gör.

Vi har pratat om att ta in det på något sätt i den allmänna utsläppshandeln. Vi har väl egentligen förordat det före en ren beskattning av själva bränslet. Men jag tycker inte att man ska utesluta någonting. Här behöver föras diskussioner om hur man ska formulera klimatpolitiken. Ett avtal från 1946 i en annan värld i en annan tid med andra utgångspunkter måste säkert ses över. Det måste göras i en internationell miljö, till exempel när vi kommer till FN:s olika klimattoppmöten. Då finns det anledning att ta upp detta.

Liechtensteins banksekretess

Anf. 54 LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Över hela Europa är pressen den här veckan full av artiklar om det sensationella genombrott som har ägt rum i kampen mot ekonomisk brottslighet och annan brottslighet genom att tyska myndigheter har lyckats slå hål på världens hemligaste lands, Liechtensteins, banksekretess. Statsministern som är en känd och energisk kämpe mot ekonomiska oegentligheter när det gäller arbetslösa, sjuka, småbarnsföräldrar och andra har nu chansen att vidga sitt engagemang till att se till att Sverige är med och engagerar sig i de frågor som gäller storfinansens ekonomiska brott.

Jag vill fråga statsministern om han tänker verka för att Sverige vid nästa veckas möte i Bryssel skickar en tydlig signal till Liechtenstein att medlemskap i Schengen inte kan komma i fråga så länge Liechtenstein föredrar att samarbeta med skojare, ekobrottslingar och narkotikasmugglare framför att samarbeta med EU-länderna.

Anf. 55 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Några sådana löften tänker jag inte ställa ut. Jag skulle bli väldigt förvånad om någon annan i ansvarig ställning var beredd att skriva under på den typen av formuleringar och sedan sätta sig på internationella möten och börja uttrycka sig på det sättet.

Men jag ska gärna ta upp bollen som handlar om att förstärka den internationella brottsbekämpningen. Leif Pagrotsky och jag är båda EU-anhängare. Åtminstone i den här delen håller Leif Pagrotsky med om att EU behövs.

Vi förstärker ju nu möjligheterna. Det är en av de verkligt stora förändringarna med det nya fördraget att man får vidgade möjligheter att gå mot den internationella brottsligheten som väldigt ofta mycket riktigt handlar om pengar. Det är giriga människors pengar som de på olika sätt har fifflat till sig och som vi hoppas att vi kommer att se förstärkta möjligheter att komma åt.

Men det måste naturligtvis ske i de internationella forum där det nu förs den här typen av diskussioner. Sverige är gärna med där. Sverige är gärna med och diskuterar ökat utbyte, ökat samarbete för att komma åt denna förgrenade internationella del av brottsligheten.

Landsbygdsavdrag på bensinskatten

Anf. 56 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Det finns en väldigt utvecklingskraft och tillväxtpotential på landsbygden. Trots det pågår en utarmning på en del håll. Senast talas det om att tusentalet bensinmackar kan vara på väg att läggas ned, vilket skulle innebära ökade svårigheter för dem som inte har något annat val än att använda bilen.

Den klimatberedning som snart lägger fram sitt förslag och som statsministern varit pigg på att kommentera i olika sammanhang, eller tvingats att kommentera i olika sammanhang, kommer att föreslå åtgärder som höjer bensinpriset med ca 1 krona per liter, med moms. Kristdemokraterna har föreslagit att någon form av generellt landsbygds- eller glesbygdsavdrag skulle kunna kompensera också för annat än arbetsresor. Det är särskilt viktigt under en period då antalet tankställen för alternativa bränslen inte är tillräckliga, och andrahandsmarknaden för miljöbilar är outvecklad.

Kan statsministern tänka sig någon form av landsbygdsavdrag på skatten för att något kompensera de ökade kostnader som uppkommer för dem som inte har något alternativ till att använda bilen?

Anf. 57 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag har i olika sammanhang påpekat att Moderaterna och alliansregeringen är beredd att använda olika former av styrmedel och påpekat att vi gör det inom ramen för att skattetrycket sjunker, framför allt genom att vi lättar på beskattningen på arbete. Vi ser till att det lönar sig bättre att arbeta. Vi har också markerat vilja att stärka möjligheterna till avdrag för den som har lång väg till jobbet. Så vi har väl delvis redan visat att vi kan tänka i de banorna.

Samtidigt ska vi komma ihåg att när man använder styrmedel och gör något dyrare är det väldigt lätt för alla att säga att det är jättebra men att just de ska ha undantag eller få alla pengar tillbaka. Då försvinner styrningsverkan. Det är det som ofta är problemet med den här typen av diskussioner. Alla är för styrmedel i teorin. Alla vill slippa dem i praktiken. Syftet är faktiskt att sända en signal varhelst man än bor i Sverige att bensinbilsanvändning har klimatpåverkan och att det i dag finns alterna-

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Statsministerns
frågestund*

tiv. Då brukar någon berätta att vi inte har tunnelbana i alla delar av landet. Det känner jag förstås till, men vi har miljöbilar snart sagt överallt. Det är därför det är så viktigt med tankställen med möjligheter till försäljning av andra drivmedel än bara bensin. Det handlar ofta om diesel.

Vi har alltså tittat på detta, men styrmedlen syftar som sagt också till ändrat beteende.

Intygen om vård av sjukt barn

Anf. 58 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Fru talman! I min hemkommun Borås som är borgerligt styrd sedan många år har förskolepersonalen i flera år talat om hur situationen ser ut på förskolorna. Det handlar bland annat om barngrupperna som är för stora, barn med särskilda behov som man inte får resurser till, svårigheter att få vikarier, en tuff arbetsmiljö med mera.

Som om inte detta vore nog ska regeringen nu lägga ytterligare arbetsuppgifter på förskolepersonalen. De ska skriva intyg till föräldrarna att de inte har haft sina barn där. Detta är ett förslag som kritiserats både från facket och från Försäkringskassan.

Mina frågor är: Vem bär ansvaret om något blir fel med intygen? Är det förskolepersonalen, föräldrarna eller Försäkringskassan? Kommer förskolepersonalen att få en resursförstärkning för de nya intygsuppgifterna?

Anf. 59 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Den enda grupp jag träffar oftare än riksdagsledamöter just nu är förskollärare. Jag kan berätta att det låter ungefär som frågeställaren beskrev det, oavsett vem som har majoritet i kommunen.

Det beskrivs ungefär så. Det är för stora barngrupper. Det är stressigt. Det är svårt att hinna med. Därför har denna regering sagt att vi vill förstärka kvaliteten i den svenska förskolan.

Jag satt med en grupp förskollärare i går i Falun. Jag fick just den här frågan och sade: Vår avvägning är om vi ska acceptera att kanske upp emot 650 miljoner fuskas bort av föräldrar som ringer till Försäkringskassan och säger att de har ett sjukt barn, som därefter sätter sig i bilen eller vilket transportmedel de nu använder och åker ned till förskolan och lämnar barnet de just har sjukanmält sig för att vårda och sedan åker och gör något annat. Ska vi stillatigande acceptera detta fuskande som kanske kostar 650 miljoner? Mitt svar till dem i Falun var: Det är ni som ska ha pengarna och inte de föräldrar som fuskar. Då såg de det lite annorlunda när det gällde möjligheten att faktiskt kanske få bort fusket genom att vid samlingen på morgonen fråga sig: Vilka barn är inte här?

Svårare än så är det inte.

Garantipensionärernas situation

Anf. 60 ERIK A ERIKSSON (c):

Fru talman! Statsministern! Jag har en fråga som rör gruppen medborgare med lägst pensioner i samhället.

Jag talar kanske inte riktigt i egen sak, men vi kommer förhoppningsvis att bli pensionärer allihop. Det jag funderar över är att det har gått en lång tid. Dessa människor blir allt färre i vårt samhälle. Den grupp människor som har den lägsta pensionen har naturligtvis jobbat hårt för den. Många har varit egenföretagare, hemmafruar och på annat sätt i allra högsta grad gjort sig förtjänta av en solid grundpension.

Det har de inte i dag. De kallas lite slarvigt för ”fattigpensionärer”. Jag skäms över detta, men jag tänker också på företrädare här i kammaren som inte gjort någonting åt dessa människors situation. Vi ska alla skämmas över att begreppet fattigpensionärer över huvud taget finns, och det gäller blocköverskridande.

Jag kräver inga datum eller löften, men jag vill be statsministern om en reflexion i frågan så att vi i framtiden inte ska kunna säga att det finns fattigpensionärer i Sverige.

Anf. 61 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Under tolv långa socialdemokratiska regeringsår växte klyftorna i Sverige. De rika blev rikare, och de fattiga blev fler. Det har vi sett på väldigt många olika sätt. Det syntes bland annat i att alldeles för få jobbade, att utanförskapet växte och att vi har en grupp av i dag åldrande, framför allt kvinnor, som inte själva förvärvsarbetat och som har mycket små marginaler.

Nu ser vi till att fler får jobb och att inkomstskillnaderna tack vare vårt jobbskatteavdrag minskar för dem som har arbete. Men vi har också sagt att vi ska titta just på den grupp som frågeställaren pekar ut och fråga oss om vi också kan förstärka för den gruppen. Vi hoppas kunna återkomma till riksdagen med förslag kring detta. Det vore en oerhört angelägen gärning för en utsatt grupp i samhället, men förslag måste naturligtvis tas fram och fås på plats. Vi avser alltså att återkomma i den frågan.

Utsläppsmålen och tillväxten

Anf. 62 CARINA OHLSSON (s):

Fru talman! I morgon ska jag på möte med Europarådets miljökommitté, där 47 av Europas länder finns med. I de sammanhangen, alltså på miljöområdet, ses Sverige ofta som ett föregångsland. Det gäller naturligtvis också klimatfrågan.

Sverige har varit banbrytande och lyckats kombinera tillväxt med minskade utsläpp av växthusgaser. Vi har kunnat berätta om vad som hände under den socialdemokratiska regeringens tid – 44 procents tillväxt samtidigt som koldioxidutsläppen minskade med 9 procent.

Jag har även hört statsministern använda dessa siffror i olika sammanhang och vara stolt över de svenska framgångarna, till exempel när Al Gore var här i riksdagen.

Fru talman! Är detta redan glömt? Börjar statsministern tvivla på möjligheten att kombinera utsläppsmål med tillväxt- och sysselsättningsmål, alltså en hållbar utveckling? Statsministern fick också nyss en fråga om Hållbarhetskommissionen. Tar man inte med skarpa mål där?

Ledartröjan på! sade statsministern nyss, men tyvärr ser jag inte att statsministern har fått på sig ledartröjan. Jag tycker mer att det liknar kejsarens nya kläder.

Anf. 63 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Jag var lite ödmjuk här tidigare. Jag kan passa på att sända vidare den facklan till några socialdemokrater och påpeka att det inte är socialdemokratin ensam som har präglats av det mest gröna inslaget i denna riksdag genom åren. Under 70-talet byggdes det ut lite kärnkraft, och det fanns väl andra regeringar än s-märkta. Det finns andra partier på vänsterkanten i denna riksdag som säkert har påverkat Socialdemokraterna lite grann, om jag uttrycker det så. Så det är väl bra med ödmjukhet.

Det är viktigt att påpeka just detta: Vi har fortsatt höga ambitioner. När man går igenom styrmedel och hur vi har formulerat vår klimatpolitik, både tidigare majoritet och den som nu leder Sverige, är det tydligt att vi i jämförelse med andra länder använder alla de styrmedel som andra talar om att eventuellt införa. Vi har högre nivåer än vad andra har, och vi har kommit längre på snart sagt varje område.

Jag vet inte om vi ska börja åka runt i Europa och hävda att det inte är så, att vi ska använda invektiv och låtsas att det inte längre är så. Till slut kanske de börjar gå på det. Men det stämmer inte, och jag har internationella genomgångar i FN:s klimatpanel och andra till stöd för detta. Vad är det ni försöker fånga med alla dessa konstiga påståenden om att vi inte ligger längst fram, när vi gör det? Var stolta i stället! Var stolta över att vi kan fortsätta i den riktningen!

Avdragsgillt sparande för studier

Anf. 64 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag har träffat många människor som vill satsa på studier och kompetensutveckling efter några år i arbetslivet. De vill kanske byta yrkesinriktning eller kanske förebygga arbetslöshet. Möjligheten för de här människorna skulle bli bättre om de på ett bra sätt kunde spara för framtida avbrott och kanske undvika dyra studielån.

Många menar ju att vi skulle kunna införa ett breddat pensionssparande så att man på samma sätt och skattemässigt gynnat skulle kunna spara för framtida studier och uppehåll för studier, att man helt enkelt skulle kunna ha ett utbildningskonto som var avdragsgillt.

En fördel med detta vore också att individen i större utsträckning själv skulle bestämma, oberoende av arbetsgivaren, vilken typ av studier han eller hon skulle vilja satsa på. Den gamla socialdemokratiska regeringen hade ett sådant här förslag liggande, men det hamnade av någon anledning i papperskorgen.

Min fråga är alltså: Hur är statsministerns principiella inställning till den här typen av skattemässigt gynnat sparande i utbildningskonton?

Anf. 65 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Mitt raka svar rent principiellt är att jag är mycket tveksam. Sverige har de nära nog generösaste utbildningsvillkoren i världen

redan som det är, med stora och rika möjligheter att både i unga år och senare i livet studera och fritt kunna välja mellan olika utbildningsalternativ.

Vi har valt att skattemässigt gynna arbete. Det ska ge en grund och en ökad makt till människor att stå på egna ben och fatta egna beslut. Förhoppningsvis kan det också öka möjligheterna att studera eller komma överens med sin arbetsgivare.

Det som oftast håller tillbaka den här typen av kontouppbyggnad är att det är tekniskt mycket komplicerat och att olika former av skattekrediter leder till ökad krånglighet i hela skattesystemet.

Jag förordar hellre andra typer av skattelättnader för att se till att fler får jobb och hedrar den svenska traditionen av stor tillgänglighet till fri och gratis utbildning.

Sveriges trovärdighet i det europeiska klimatarbetet

Anf. 66 HELEN PETTERSSON i Umeå (s):

Fru talman! Som tidigare har påpekats här i kammaren har Sverige varit ledande i klimatarbetet inom EU och i övrigt. Nu bryts den svenska profilen i det samarbetet.

Statsministern säger här i kammaren att regeringen har agerat i klimatfrågan, och visst har man gjort det. Man har åkt i skytteltrafik ned till EU för att försöka förhandla ned kommissionens klimatkrav på Sverige. Man har rustat ned insatserna för energieffektivisering i kommunerna. Man har stoppat konverteringsstöden för att komma ifrån oljan. Man har slopat klimatinvesteringsprogrammen. Det är ganska effektivt.

Därefter ska man försöka göra trovärdigt att vi ska ha en pådrivande roll i klimatfrågan inom EU 2009.

Vad ska statsministern göra för att försöka lappa ihop Sveriges trovärdighet på det här området?

Anf. 67 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det är inte så att varje krona man säger går till miljön är lika verkningsfull. Man måste vara beredd att också utvärdera. En del av de program som nämns har fått mycket hård kritik.

Vi har i stället valt en miljöbilspremie som ju har givit en utveckling när det gäller miljöbilsförsäljning som är enastående i världen. När det gäller nybilsförsäljning har vi en kvot på ungefär 35 procent miljöbilar.

Vi har gett utökat stöd till hållbara städer, någonting som det är viktigt att få ökad lärdom om. Vi har höjt CO₂-skatter, och vi för förhandlingar inom ramen för de internationella avtalen där Sverige har varit pådrivande. Det var vi som var med och formulerade att också EU skulle vara berett att gå till 30-procentsnivån. Vi var bland de första som tog det initiativet.

Vi är pådrivande. Men vi är också måna om att hålla fast vid det som har varit den svenska idén, att förena det med ekonomisk tillväxt, det vill säga att erkänna att om klimatpolitiken förs på ett felaktigt sätt kan den komma på tvärs med ambitionen att vi ska ha jobb och välfärd i Sverige och det faktum att vi ska ligga längst fram när det gäller att ställa om och möta klimatförändringarna.

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 68 MARIE NORDÉN (s):

Fru talman! Det är alltid mer klimatsmart att ta tåget. Järnvägen skulle i allt större utsträckning kunna ersätta de tunga transporterna. Men det handlar också om att öka tillgängligheten, förmågan och möjligheten att vara mer klimatsmart som privatbilist. Det handlar inte bara om persontrafiken på de sträckor som statsministern kallade bäriga rent ekonomiskt, utan vi är många även ute i landet som vill vara klimatsmarta.

Östersund ligger inte mycket längre från Stockholm än Göteborg. Till Göteborg tar det cirka tre timmar. Till Östersund tar det dryga fem timmar. Åker man vidare till Åre tar det en och en halv timme till. Åre vet ju alla var det ligger. Alla som har försökt åka tåg dit vet att det tar tid.

Vi vill ju vara klimatsmarta även i Jämtland. Det finns många arbetspendlare som hellre skulle välja tåget än flyget. När ska det bli möjligt för en arbetspendlare att åka över dagen från Östersund till Stockholm och samtidigt vara klimatsmart?

Anf. 69 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Vi har försökt räkna på hur mycket mer som Socialdemokraterna lovade i vägar än de satte av pengar för att finansiera dem. Banverkets beräkningar visar att underskotten på järnvägssidan är någonsans mellan 50 och 60 miljarder om man ser till vad ni har lovat och vad ni har finansierat. På vägsidan talar vi förmodligen om 30 miljarder. Det är alltså löften för uppemot 100 miljarder som ni har ställt ut i olika delar av landet, till väljare som har lyssnat på er, men som ni har saknat täckning för. Och så ställer ni frågor till mig om hur vi ska rätta till detta.

Det är klart att vi först måste se hur vi ska rätta till de misstag och de överdrivna löften ni har ställt ut och försöka förklara för väljarna att allt det inte får plats. Sedan ska vi ställa oss frågan hur mycket resurser vi kan ta fram både i närtidssatsning och för kommande år. Vi ska naturligtvis bedöma det, både mellan väg och järnväg och ställt mot andra typer av utgifter.

Låt mig bara avsluta med att säga att det ska bli fantastiskt att läsa den socialdemokratiska budgeten i höst. Den kommer bara att ha en enda profil. Järnvägar överallt, till någonting annat finns det inte en krona.

Fler internationella idrottsevenemang till Sverige

Anf. 70 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsministern. Efter det mycket framgångsrika värdskapet för skidskytte-VM i Östersund i förra veckan aktualiserades frågan: Hur går vi vidare i Sverige med de här frågorna?

Mer än 110 000 människor fanns på plats under veckan för att titta på arrangemangen som var mycket lyckade. Det var fler människor än förra gången det var VM, nere i Anterselva. Ungefär samma sak var det i fjol vid alpina VM i Åre.

Alliansregeringen framhöll i sin första regeringsdeklaration att Sverige aktivt ska verka för att få fler stora internationella idrottsevenemang

till vårt land. I Norge jobbar nu idrottsrörelsen och regeringen i samverkan på att få ett tredje vinter-OS till detta land. Man siktar på 2018. Det senaste hölls under 90-talet i Lillehammer, som bekant.

Jag vill fråga statsministern om han mot bakgrund av det som har hänt är beredd att skynda på arbetet med att ta fram en strategi för hur Sverige ska kunna erbjuda värdskap för fler stora internationella evenemang, där också ett vinter-OS i Sverige naturligtvis ska vara med.

Anf. 71 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth har tagit initiativ till att föra diskussioner med idrottsrörelsen om hur ett samarbete mellan idrottsrörelse och regering kan se ut i de här frågorna.

Låt mig tala om vad vi inte har lovat. Vi har inte lovat att okritiskt utlova miljoner till alla som vill ordna olika typer av evenemang i Sverige utan någon som helst genomgång av beräkningsunderlag eller diskussioner om vad pengarna ska användas till. Det är nämligen det man försöker påstå om oss. Det har vi aldrig sagt.

Vi kommer inte att använda en enda skattekrona utan kontroll och möjlighet att gå igenom i förväg. Alla kan ställa in sig på det. Begär man att få del av skattebetalarnas pengar kommer man att mötas av en attityd där vi ställer frågor, där vi går igenom beräkningar och där vi vet vad det är vi lovar.

Får vi göra det tillsammans kan det absolut vara intressant i en del fall, även om jag inte står här och lovar ett OS. Vi har ju testat några gånger. Men med den utgångspunkten kan vi föra den dialogen. Det börjar lämpligen med att Lena Adelsohn Liljeroth för den diskussionen med ledningen för idrottsrörelsen i Sverige.

Anf. 72 TREDJE VICE TALMANNEN:

Med detta är statsministerns frågestund avslutad för den här gången. Jag ber att få tacka statsministern för medverkan här i kammaren.

10 § (forts. från 8 §) Svar på interpellation 2007/08:383 om kameraövervakning

Anf. 73 GUNHILD WALLIN (c):

Fru talman! Det blev ett hastigt avbrott i interpellationsdebatten, men jag vill ändå något kommentera de inlägg som har hållits tidigare.

Jag tycker att det är väldigt bra att få beskedet från justitieministern att man nu tittar på begreppet privat område i våra flerfamiljshus. De kan ju vara rätt så stora, och rätt många personer vistas på de allmänna utrymmena. Tanken är också att man ska kunna ta emot vänner och bekanta i sitt eget hem och därtill hörande ytor.

Luciano! Jag och Centerpartiet är inte absoluta motståndare till kameraövervakning, men vi känner en stor tveksamhet inför det du talar för, en allmän, generellare och generösare tillämpning. Det gäller att tänka efter väldigt noga, och det får aldrig gå slentrian i att sätta upp kameror. Det får aldrig bli en förstahandsinsats. Man får inte sluta med andra förebyggande åtgärder. Jag tror att det är väldigt viktigt att man också tänker

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Statsministerns
frågestund*

*Svar på
interpellationer*

på barn och ungdomar och diskuterar värderingar och sådana saker i skolan.

Det är bra att vi får ett tydligt och förenklat regelverk. Jag har läst SKL:s rekommendationer kring kameraövervakning, som omfattar 75 sidor. En del var rätt obegripligt. Man kan säkert göra förenklingar, ta vara på erfarenheter och se till att tillämpningen inte blir så godtycklig som den är i dag.

Vi i Centerpartiet, Luciano, ska noga analysera utredningens förslag och därefter vara konstruktiva när vi tar ställning.

Anf. 74 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Kameraövervakning är en otroligt viktig fråga, som vi talade om före frågestunden.

Regeringen har i dag beslutat om en översyn av de regler som finns för allmän kameraövervakning. Det är en viktig utredning, därför att den tekniska utvecklingen har varit väldigt snabb och det finns ett antal konflikter inbyggda i de här sammanhangen.

Det som Gunhild Wallin tar upp, som framför allt berör den övervakning som sker i tvättstugor för att uttrycka sig milt, har sina bekymmer. En sak som jag tycker är viktig när man analyserar den delen, för det kommer utredaren att få göra, är skyldigheten att informera om att kameraövervakning sker. Även där finns det brister. Jag tror nämligen att för medborgarnas trygghet i ett samhälle där det finns övervakning är det viktigt att veta när övervakning sker. Det är naturligtvis viktigt också där det i dag inte är tillståndspliktigt att ha övervakning. Man kanske får förtydliga i den delen, vad vet jag? Det ska i vart fall bli väldigt intressant.

Tyvärr kan jag inte lova interpellanten att utredningen kommer att gå jättefort, som han frågade om tidigare. Det gör inte statliga utredningar, framför allt inte denna, för det finns, som beskrevs här, otroliga mängder regelverk kring kameraövervakning. Att se över hela komplexet och göra det enklare tar lite tid. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag den 1 oktober 2009, så det tar verkligen tid.

Dock kan jag säga att det som brukar hända när statliga utredningar sätter fart är att man får lite rättning i leden under resans gång därför att de lyfter upp frågeställningarna. Inte minst att vi har haft väldigt olika praxis i olika delar av landet tror jag ganska snabbt blir så synliggjort att det blir lite rättning i leden eller att man tänker efter. Jag hoppas att en del kommer att hända därför att frågorna får en allmän uppmärksamhet på ett annat sätt när man börjar ta tag i detta.

Som sagt är den 1 oktober 2009 satt som slutdatum. Jag tror att det är helt nödvändigt för att kunna greppa mängden regelverk och göra något som är bra, som håller över tid och som tar hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen. Vi behöver mer teknikneutrala regler när det gäller kameraövervakning, för jag vet att kameraövervakning i många sammanhang är effektivt och bra. Men i de regler som vi har i dag blandas det in så många olika typer av kameraövervakning att det har blivit oöverskådligt och snårigt. Det måste vi göra något åt, och det måste nog få ta lite tid att göra det. Men som sagt kommer utredningen att tillsättas, och jag tror att den kommer att leda till att vi tar kliv i rätt riktning.

Anf. 75 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Jag vill tacka för en bra diskussion. Jag måste ändå medge att jag är lite besviken på det sista svaret. Å andra sidan tänker jag: Tänk om Littorin ändå hade tänkt likadant när han tillsatte utredningar och gett dem lite längre tid när det gällde a-kassan, en fråga som jag annars engagerar mig i. Då kanske vi inte hade haft alla de problem som vi har.

Jag tycker att det är jättesynd att man skjuter på det så långt bort. Risker är att vi fortsätter att ha sådana här väldigt märkliga tillämpningar. Förhoppningsvis är det så som justitieministern säger, att detta skickar en signal om att man inte tycker att det är konsekventa tillämpningar av den lagstiftning som vi har i dag. Förhoppningsvis är det så. Jag är inte helt säker.

Som sagt: Malmö fick ett avslag, Landskrona har fått ett godkännande efter ett överklagande – vi får se var det landar – och Falkenberg fick ett godkännande att övervaka områden där mycket av brottsligheten sker på kvällar och helger.

Jag kommer att följa utredningen och läsa direktiven. Och, Gunhild Wallin, jag säger inte att kameraövervakning är lösningen på brottsligheten. Som jag sade i mitt inledande anförande är det jobb och skola. Det handlar om värderingar i skolan, vad vi förmedlar till ungdomar i skolan. Det handlar också om att se till att det finns poliser ute på gator och torg. Men detta är en viktig pusselbit.

Det är nästan lite ohederligt att skrämman människor med storebrors-samhället när vi vet att kamerorna faktiskt ökar deras trygghet när de går ut på gator och torg. Vi vet också att kamerorna förebygger kriminalitet och till och med kan bidra till att lösa brott.

Vi får se hur utredningen blir. Tack så mycket, justitieministern, för en bra diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2007/08:387 om andrahandsuthyrning av ägarlägenheter

Anf. 76 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Egon Frid har frågat mig om jag avser att medverka till ett förslag där hyrestaket liksom besittningsskyddet för hyresgäster avskaffas. Han har också frågat mig hur jag avser att göra för att ett avskaffande av besittningsskyddet när det gäller ägarlägenheter inte ska påverka förstahandshyresgästernas besittningsrätt till sina hyresrätter.

Egon Frids frågor är föranledda bland annat av att Justitiedepartementet avser att skicka ut en promemoria med ett lagförslag om ägarlägenheter till ett remissmöte under våren. Inriktningen på det nu aktuella arbetet är att i ett första steg möjliggöra ägarlägenheter i samband med nyproduktion. Under remitteringen kommer synpunkter på förslaget att inhämtas från olika myndigheter och intresseorganisationer.

Som en utgångspunkt för arbetet används det förslag som den så kallade Ägarlägenhetsutredningen presenterade för några år sedan i betänkandet *Att äga sin lägenhet* (SOU 2002:21). Utredningen föreslog bland

Prot. 2007/08:69

21 februari

*Svar på
interpellationer*

annat att ägarlägenheter ska kunna skapas i samband med nyproduktion med tillämpning av i stort sett samma regler som gäller för tredimensionella fastigheter.

Det är naturligt att ägarlägenheter får hyras ut. Uthyrning av ägarlägenheter kommer typiskt sett att avse situationer där den som äger en ägarlägenhet hyr ut denna. Det blir alltså fråga om uthyrning i första hand, inte andrahandsuthyrning. Det är i dag inte möjligt att förutsäga vad det kommande förslaget exakt kommer att innehålla. Ägarlägenhetsutredningen föreslog att de regler som gäller för annan jämförbar första handsuthyrning – bland annat såvitt gäller hyrans storlek och hyresgästers besittningsskydd – bör gälla även för uthyrning av ägarlägenheter. Frågan övervägs för närvarande i Justitiedepartementet och kommer att utvecklas närmare i det kommande förslaget.

Jag ser ingen motsättning mellan ett införande av ägarlägenheter och ett gott skydd för boende i hyresrätter.

Vilken inverkan ett införande av ägarlägenheter kommer att få för bostadsproduktionen är svårt att säga. Möjligen skulle ett visst tillskott av lägenheter uppkomma. Ägarlägenhetsutredningens analys av frågan tyder på att byggandet av ägarlägenheter sannolikt inte kommer att medföra några större effekter på byggandet av hyresrätter.

Ett införande av ägarlägenheter kommer sannolikt att öka rörligheten på bostadsmarknaden, vilket är ägnat att gagna de personer som önskar bo i hyresrätt.

En del av de frågor som Egon Frid tar upp gäller också den översyn av reglerna för hyressättning som Utredningen om allmännyttans villkor för närvarande gör. Denna utrednings uppdrag tar alltså sikte på bland annat reglerna för hyressättning, inte på regler för ägarlägenheter. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag i vår. Det finns ingen anledning för mig att föregripa utredningens arbete.

Anf. 77 EGON FRID (v):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka justitieminister Beatrice Ask för svaret på min interpellation om besittningsskyddet vid upplåtelse av ägarlägenheter.

Denna interpellation är föranledd av att justitieministern är citerad i en artikel i Dagens Juridik den 25 januari 2008. Artikeln bygger på en intervju med ministern på ett byggseminarium. Det är här som justitieministern har uttalat att uthyrning av så kallade ägarlägenheter ska få ske utan inskränkningar, enligt ett kommande förslag från regeringen.

Det är formuleringen att ägarlägenheter ska få hyras ut utan inskränkningar som är intressant att diskutera med justitieministern. Uttalandet har väckt oro hos hyresgästrepresenteranter för vad detta kommer att leda till. Det ska bli intressant att höra ministern utveckla detta i dag och kanske förklara och tydliggöra vad ministern menar med detta.

Enligt ministern förväntas förslaget om ägarlägenheter leda till att kapital lockas till bostadssektorn, vilket leder till att nyproduktionen kan öka. Det är positivt att det byggs fler lägenheter. Mitt syfte i dag är inte att debattera ägarlägenheter som fenomen, utan här handlar det om att diskutera upplåtelseformen och också tryggheten för hyresgäster i en ny upplåtelseform och för hyresgäster på hyresmarknaden över huvud taget.

Vi vet att den snarare behöver stärkas sett utifrån till exempel andrahandshyresmarknaden.

Det är viktigt att vi inte får en ny lagstiftning med en annan form av upplåtelse rätt än dagens besittningsrätt som enligt jordabalkens regler gäller för uthyrning av hyresrätter i övrigt. Det är en fråga om trygghet som är viktig att man redan i nuläget klargör utifrån ministerns uttalande och dessutom får ministerns ståndpunkt i.

Jag anser att ett förslag om borttaget hyrestak och borttagna besittningsskydd i en ny upplåtelseform bara kan leda till en sak, nämligen att dessa hyresgäster blir mer eller mindre livegna. Frågan är om det verkligen är en sådan utveckling på bostadsmarknaden som regeringen vill se.

Det framstår i alla fall tydligt att regeringens intention med förslaget om så kallade ägarlägenheter är att gynna en redan kapitalstark grupp på hyresgästernas bekostnad.

Att påstå att detta förslag kommer att leda till att nyproduktionen av bostäder kan öka är en sak för sig, men man missar då flera andra viktiga frågor att beakta, bland annat hyresgästernas trygghet. Man kan fråga sig om produktionen av ägarlägenheter leder till att det byggs fler hyresrätter, vilket är en viktig fråga i sig.

Med hänvisning till justitieministerns uttalande vill jag för tydlighetens skull ändå fråga en gång till om ministern avser att medverka till ett förslag där hyrestaket liksom besittningsskyddet för hyresgäster avskaffas.

Anf. 78 ANTI AVSAN (m):

Fru talman! Egon Frid säger att han inte vill debattera ägarlägenheter. Ändå kan man säga att han blandar och ger; han debatterar egentligen allting. Jag ska trots detta försöka hålla mig till Egon Frids interpellation. Jag noterar att den innehåller uppgifter som antyder att han inte har helt klart för sig hur regelverket i hyreslagen ser ut i dag.

Att det inte handlar om uthyrning i andra hand har justitieministern redan påpekat. Det handlar i ägarlägenhetsfallet om en ägare som upplåter en bostadslägenhet på samma sätt som en annan hyresvärd upplåter en hyreslägenhet i en traditionell hyresfastighet som ägs av hyresvärden.

Hur ser då besittningsskyddsreglerna i hyreslagen ut i dag? Eftersom Egon Frid i sin interpellation utgick från en andrahandshyresgäst finns det skäl att se närmare på vad som gäller i en sådan situation. En andrahandshyresgäst har inte något besittningsskydd så länge andrahandshyresförhållandet inte har varat längre tid än två år i följd. Detta innebär att man kan säga att en andrahandshyresgäst har ett svagt besittningsskydd.

Innan andrahandsuthyrningen har pågått två år kan första- och andrahandshyresgästen upprätta ett särskilt avtal om att något besittningsskydd inte ska gälla även efter det att två år har gått. Huvudregeln är dock att ett sådant särskilt avtal om avstående av besittningsskyddet ska godkännas av hyresnämnden. Här finns det skäl att påpeka att den som hyr ut i det exempel som jag nyss har redogjort för, förstahandshyresgästen, har en nyttjanderätt, vilket är en betydligt svagare rättighet än äganderätt.

Vad skulle då kunna gälla för ägarlägenheter? Vi kan se till 2000 års ägarlägenhetsutredning som föreslog att ägarlägenheter skulle jämföras med en- och tvåfamiljshus. Det i sin tur innebär att en förstahandshyresgäst i en sådan lägenhet inte ska ha något besittningsskydd under förut-

Prot. 2007/08:69

21 februari

Svar på
interpellationer

sättning att upplåtelsen inte ingår i affärsmässigt bedriven uthyrningsverksamhet samt att den som hyr ut har ett sådant intresse att förfoga över lägenheten att hyresgästen skäligen bör flytta. Vad det handlar om är alltså inte något avskaffande av besittningsskyddet i någon mening, utan frågan gäller hur ägarlägenheter ska passas in i det system vi har i dag.

När det gäller frågan om det ska finnas några inskränkningar i rätten att hyra ut finns den passusen i Ägarlägenhetsutredningen. Vad den tar syfte på är just att man ska jämställa ägarlägenheter med en- och tvåfamiljshus och inte med hyreslägenheter och bostadsrättslägenheter som hyrs ut. För en bostadsrättslägenhet till exempel fordras många gånger godkännande av föreningen för att man ska kunna hyra ut. Här är det någon som äger sin bostad, och då ska det inte finnas några sådana inskränkningar enligt utredningen.

Nej, fru talman, jag kan inte frigöra mig från intrycket att Egon Frid och Vänsterpartiet försöker peka på alla tänkbara problem därför att man möjligen, i likhet med Socialdemokraterna, anser att ägarlägenheter inte är en önskvärd boendeform.

Anf. 79 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Egon Frid säger att hans interpellation bygger på uppgifter ur en artikel. Det är väl en artikel med anledning av ett anförande om ägarlägenheter som jag höll för några veckor sedan. Jag har inte läst artikeln, så jag vet inte riktigt vad det stod. Däremot har jag läst mitt anförande, för det är ju lite intressant vad jag faktiskt sade.

Anti Avsan var inne på det som är missuppfattningen, nämligen att jag gjorde en jämförelse mellan vad som gäller om man har en bostadsrätt och om man har en ägarlägenhet. Vill man hyra ut en bostadsrätt måste man fråga föreningen om lov. Man har en inskränkning i rätten att hyra ut lägenheten. Min mening är att det borde man inte ha med ägarlägenheter.

Det betyder inte att man inte har regelverk för hyressättning, besittningsskydd och den typen av frågor. Det är det jag säger i interpellationssvaret. Utredningen har haft ganska bestämda uppfattningar om det. Vi tittar nu på de synpunkter som har funnits för att se hur det ska se ut.

Artikeln har nog hänvisat till att vi tycker att om man har en ägarlägenhet borde man inte behöva fråga någon om lov att hyra ut den. Det betyder inte att man får göra det precis hur som helst, för det finns regler på denna marknad som är viktiga. Det är viktigt med besittningsskydd. Det är också viktigt att det finns regler för både hyra, skatter och allt vad det nu kan vara. Vi kommer att hantera det i laga ordning, men jag tror som sagt att interpellationen bygger på en missuppfattning.

Jag kan dela uppfattningen att man kan misstänka att skälet till att Vänsterpartiet letar efter denna typ av problem i frågorna är att ni egentligen inte är intresserade av ytterligare boendeformer eftersom ni inte har den uppfattning som vi har inom alliansen, nämligen att mångfald i boendet berikar. Det är bra att människor kan välja olika boendeformer.

Det som är intressant i detta sammanhang är att vi har en konstig skillnad mellan till exempel radhus, som har flera upplåtelseformer, och lägenheter, där det har blivit väldigt stelbent. Det gör marknaden sämre till sin funktion än vad den skulle kunna vara.

Vi behöver öka rörligheten. Vi behöver få ett ökat utbud. Vi behöver också få mer kapital till bostadsbyggande.

I någon liten utsträckning – det framhöll jag i mitt tal – tror jag att den nya upplåtelseformen kan bidra till förbättringar. Det löser inte våra bekymmer som helhet, utan vi ser det som ett komplement bland många andra. Till saken hör att vi just nu tittar på reglerna för hyresrätt och annat av det enkla skälet att hyresrätten är en väldigt viktig boendeform som tillgodoser många behov och önskemål som många har. Vi behöver den också i fortsättningen.

Jag tror, som sagt, att frågan bygger på en missuppfattning av vad jag faktiskt sade. Det är lätt hänt när det kommer i andra och tredje led.

Anf. 80 EGON FRID (v):

Fru talman! I artikeln citeras ministern om att djävulen sitter i detaljerna. Det är nog sant att det är så. Därför är det viktigt att diskutera detaljerna innan de blir cementerade. Om den här interpellationsdebatten kan utmynna i att vi får klarhet i vilka inskränkningar ministern avser tycker jag att jag har uppnått en stor och viktig sak.

Man kan naturligtvis inte diskutera detta utan att beröra frågan om ägarlägenheter. Jag har ingen anledning att recensera upplåtelseformen ägarlägenheter på annat sätt än bostadsrätter och egna hem som ett komplement på bostadsmarknaden som andra upplåtelseformer. Det är helt klart.

Med de stora ambitioner som regeringen har för ägarlägenheterna är jag mån om att vi har ett starkt besittningsskydd för de hyresgäster som kommer att hyra dem. Det är lite märkligt att diskutera det också. Argumentet för regeringen att införa ägarlägenheter är ju att folk ska bygga sina ägarlägenheter och köpa dem för att bo där. Det är märkligt att vi behöver diskutera besittningsskydd för hyresgäster i ägarlägenheter. Ägarlägenheterna är ju till för att bo i för dem som köper dem.

Det är inte jag som ska anklagas för att ha dolda avsikter. Det är i så fall regeringen som ska ifrågasättas. Vilka avsikter har regeringen egentligen med ägarlägenheterna? Är de att människor ska ha någonstans att bo eller är de att lägenheterna ska hyras ut på en hyresmarknad? Om svaret är både–och ska vi naturligtvis ha en tydlig reglerad hyreslagstiftning för upplåtelse av ägarlägenheter som är minst lika stark som besittningsskyddet och hyreslagstiftningen för hyresrätter.

Det är glädjande att det har klargjorts i dag att man avser att behandla upplåtelsen som ett förstahandskontrakt. Om det blir i den omfattningen som regeringen avser ska den här upplåtelseformen med ett förstahandskontrakt på lägenhet jämföras med hyreslagstiftningen i övrigt. Då ska man ha samma lagstiftning och besittningsskydd som hyresgäst i en ägarlägenhet. Det tycker jag är viktigt att ha med i det fortsatta arbetet.

Hyreslagstiftningen för andrahandshyresgäster är ju inte så bra att den inte kan göras bättre. Det är ett nederlag i sig att vi har ett så relativt svagt besittningsskydd som andrahandshyresgäster. Om man får möjlighet att hyra en ägarlägenhet som förstahandshyresgäst eller som andrahandshyresgäst kan också komma med i diskussionen.

Det är naturligtvis oerhört viktigt att ministern klargör vad hon menade med uttalandet att uthyrning får ske utan inskränkningar. Om ministern inte menade att det gällde inskränkningar i form av borttaget

Prot. 2007/08:69
21 februari

Svar på
interpellationer

hyrestak och borttaget besittningsskydd kan jag ju vara lugn på den punkten och diskutera de fortsatta detaljerna vidare när propositionen kommer och vi får anledning att diskutera ägarlägenheter vidare här i kammaren.

Anf. 81 ANTI AVSAN (m):

Fru talman! Jag vill anknyta till vad justitieministern sade om radhus. Jag tycker att man kan ta det som utgångspunkt för en jämförelse.

Radhus finns med äganderätt. Det finns bostadsrättsradhus och det finns faktiskt också radhus som upplåts med hyresrätt.

Hur är det då med lägenheter i flerbostadshus? Det finns lägenheter som upplåts med hyresrätt och med bostadsrätt, men det finns inte motsvarande alternativ som för radhus. Det finns inte i dag lägenheter som man kan äga med äganderätt. För att få mångfald och fler valmöjligheter på en bra bostadsmarknad är det rimligt att det finns sådana.

Den utredning som ligger i botten för det som så småningom ska bli ett förslag om ägarlägenheter handlar just om de regler som gäller för en- och tvåfamiljshus som är jämförbara eftersom det är samma rättighet, nämligen äganderätt. Rättigheter är alltid en avvägning mellan olika intressen. En som äger sin bostad har naturligtvis ett större intresse än en förstahandshyresgäst. Regelverket är kanske lättare att förstå.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning som gällde frågor om upplåtelse av den egna bostaden. Syftet med den utredningen var att titta på vilka förutsättningar man skulle kunna ändra för att få ut fler tänkbara bostäder på en andrahandsmarknad. Det finns uppenbarligen ett antal sådana som människor i dag av olika skäl väljer att inte hyra ut. Den saken finns det skäl att återkomma till i särskild ordning.

Anf. 82 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag tror att vi har sagt det mesta som behöver sägas i den här interpellationsdebatten. Det viktiga var att reda ut frågan. Jag är glad för frågan. Det kanske är någon annan som har läst artikeln lika tokigt som Egon Frid, eller rättare sagt läst artikeln och missuppfattat vad regeringen står för. Jag tror att vi har rätt ut att begreppet hyra ut utan inskränkning är vad som gäller när man är ägare av en bostadsrätt i dag. Det är ju en nyttjanderätt. Då måste man alltid fråga föreningen om lov. Självklart finns det också andra inskränkningar när det gäller boendet i en bostadsrättsförening.

Ägarlägenheter skulle kunna erbjuda större frihet för en som äger en lägenhet. Då kommer den intressanta frågan som är lite misstänksam: Handlar det om att folk ska äga sin bostad eller ska man hyra ut den?

Sanningen är att folk är rätt komplicerade. Över tid ändras människors levnadsvillkor. Det vet vi. Vi vill öka rörligheten. Vi vet att folk flyttar ihop men inte gör sig av med den bostad man har. Det vill man inte. Man hyr inte ut den heller. Det finns alla möjliga konstiga levnads-situationer. Jag kan tänka mig att det finns situationer där man tycker att det är rimligt att hyra ut sin lägenhet utan att fråga om lov. En sådan lägenhet bidrar till bostadsmarknaden på ett sätt som vi behöver.

Vi måste självklart ha regler för detta. Det är därför vi har haft en utredning som har tittat på det. Vi har många regler på bostadsmarknaden i Sverige. I den delen tror jag inte att regeringen har några revolution-

erande förändringar på gång. Vi behöver ha trygghet i boendet. Det är väldigt viktigt att man vet att man sitter någorlunda säkert och på vilka villkor man sitter i sitt boende. Vi måste se till att det fungerar.

Vår avsikt är att erbjuda ytterligare en upplåtelseform. Vi ser fördelar med ägarlägenheter. De finns i många andra europeiska länder. De har lite olika regler för dem, så det är inte helt enhetligt. Vi tror att det kan bidra till att ge svensk bostadsmarknad ökad mångfald och därmed också ökad valfrihet och att det är bra för medborgarna. Vi ska ta fram de här reglerna. Jag är säker på att vi återkommer till detaljerna i kommande diskussioner.

Anf. 83 EGON FRID (v):

Fru talman! Jag tackar för diskussionen och klargöranden från ministern. Innan ministern lämnar kammaren ska jag överlämna artikeln från Dagens Juridik så att ministern får läsa vad man har skrivit om henne.

Jag representerar Vänsterpartiet och väljargrupper som har intresse av att det är stor trygghet på bostadsmarknaden och att den tryggheten består, så att vi inte får en uppluckrad lagstiftning när det gäller hyrestak, hyressättningsregler, besittningsskydd och så vidare. Vi befinner oss i en tid av stor omdaning när det gäller hyresmarknaden och hyreslagstiftning också utifrån den utredning som pågår om allmännyttans villkor, hyressättningssystem, hyrestak och liknande frågor.

Det är inte konstigt att människor i allmänhet och hyresgäster i synnerhet är oroliga i dag. Den oron har jag försökt förmedla i denna interpellation till ministern. Jag har bett henne att ta i beaktande att man inte ska försämra besittningsskyddet för hyresgästerna och inte medverka till särregler för ägarlägenheter som påverkar och spiller över på ett sådant sätt att vi inte får ett hyrestak och tydliga hyressättningsregler för hyresrätten när man nu ska hitta särlösningar för ägarlägenheterna. I övrigt kommer vi att få stora möjligheter att fortsätta debattera bostadspolitiken och också lagstiftningen med anknytning till detta.

Jag tackar för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2007/08:323 om möjlighet för alla att studera på högskola

Anf. 84 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Margareta Streijffert har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att alla människor ska kunna ha möjlighet att läsa på högskola samt vilka åtgärder jag tänker vidta för att studier ska kunna vara en heltidssysselsättning för studenterna.

Som jag tidigare har redovisat i kammaren är det regeringens uppfattning att den högre utbildningen ska vara öppen för alla. Ingen ska uteslutas beroende på kön, etnicitet eller någon annan faktor som individen själv inte kan påverka. Det är oerhört viktigt att dessa faktorer inte utgör hinder för dem som vill studera. Jag har även tidigare lyft fram det arbete

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Svar på
interpellationer*

med att aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan som åligger universitet och högskolor enligt högskolelagen (1992:1434).

När det gäller Margareta Streijfferts referat av studiemedlets utveckling vill jag anföra följande. Det är korrekt att det utbetalda beloppet per månad inte har höjts med många hundralappar. Samtidigt har det belopp som utbetalas för 40 veckors heltidsstudier höjts med drygt 11 000 kronor sedan 1998. Förklaringen till detta är att totalbeloppet sedan höstterminen 2001 fördelas över tio månader, medan det före detta datum fördelades över nio månader.

Den tidshorisont Allians för Sverige har talat om är att under mandatperioden se över studenternas ekonomiska villkor. Regeringen har därför nyligen tillsatt en studiesocial utredning (Studiesociala kommittén U2007:13). Kommittén kommer att behandla en rad ämnen som har bäring på Magdalena Streijfferts frågor. Det handlar om att se över såväl den sociala som den ekonomiska situationen för studerande, där frågan om den studerandes möjligheter till försörjning är en viktig del.

En del av kommitténs uppdrag är att överväga och föreslå hur framtida beloppsnivåer och fribelopp inom studiemedelssystemet ska se ut. Detta görs med utgångspunkten att systemet långsiktigt ska säkerställa en skälig levnadsnivå för de studerande och ge förutsättningar att bedriva effektiva studier. Kommittén ska redovisa sitt slutbetänkande senast den 31 mars 2009. Kommittén har även möjlighet att delredovisa vissa frågor dessförinnan.

Anf. 85 MAGDALENA STREIJFFERT (s):

Fru talman! Jag börjar med att tacka statsrådet för svaret på min interpellation, även om jag inte är riktigt nöjd med själva innehållet. Sedan visar det sig att det var länge sedan jag debatterade med Lars Leijonborg, och han har glömt mitt förnamn. Magdalena är det som gäller.

I valrörelsen lovade den borgerliga alliansen att höja studiemedlen till landets studenter. Beloppet varierade, men budskapet var tydligt: Studiemedlet skulle höjas.

Visst är det som ministern beskriver, nämligen att det gjordes en rad förbättringar på området under den förra mandatperioden när vi socialdemokrater hade makten. Men vi ser nu att det inte är tillräckligt.

Många studenter får i dag inte sin ekonomi att gå ihop. Många studenter mår dåligt och är stressade. Alla är inte nöjda med att låna av sina föräldrar. Extraarbete kanske gör att man försummar sina studier eller att kvaliteten på studierna blir sämre. Arbetet vid sidan av kan också påverka studietidens längd och gör kanske att man inte hinner slutföra sina studier i tid. Detta är kostsamt både för individen och för samhället.

Lars Leijonborg beskriver i sitt svar att alla människor i Sverige som vill har möjlighet att studera på högskola. Det stämmer i teorin. Men i praktiken ser det faktiskt lite annorlunda ut. Högskoleverket har precis kommit med ny statistik som visar att det fortfarande är stora skillnader mellan vilka som väljer att läsa på högskola och vilka som inte gör det. Närheten är en faktor. Av de 15 kommuner där flest går vidare till högskolan har praktiskt taget alla universitet eller högskola i kommunen, och när det gäller storstadsområdena finns det i den egna kommunen eller i en angränsande kommun.

Detta visar att etableringen av nya högskolor och utbyggnaden av antalet platser som vi socialdemokrater genomförde under förra året var framgångsrik. Därför är jag orolig när den borgerliga regeringen minskar antalet platser och när det i debatten förs fram att Sverige ska ha endast några få elituniversitet.

Men det finns också ett tydligt samband mellan den sociala strukturen i kommunerna och hur många som går vidare till högskola. Föräldrarnas yrke och utbildning har avgörande betydelse för hur nästa generation väljer för sin framtid. Kommuner som har en stor andel högutbildade i 50-årsåldern har också en stor övergång till universitet och högskola. De tio kommuner som har den minsta övergången till universitet och högskolor har en relativt liten andel med eftergymnasial utbildning i föräldragenerationen.

Detta visar att vi i Sverige trots stora satsningar och förbättringar fortfarande har en social snedrekrytering till högskolan. Förra året var det 25 procent av dem som läste på högskolan som hade arbetarbakgrund. Det har naturligtvis blivit bättre, men det är fortfarande inte tillräckligt bra.

Fru talman! Högre studier får inte vara en klassfråga. Men det är just de personer som har en arbetarbakgrund och som ska eller har tagit steget att börja läsa på högskolan som drabbas hårdast när de ekonomiska förutsättningarna inte finns. Först och främst är det svårt att ta steget att ta på sig stora studieskulder. Men det måste också finnas förutsättningar för att man ska klara sig på sitt studiemedel när man väl studerar och för att man ska kunna slutföra sina studier i tid.

Att den studiesociala utredningen inte har kommit i gång förrän nu är väl tecken på politisk ovilja att verkligen vilja förbättra villkoren för Sveriges studenter? Det är bra att man tar ett helhetsgrepp i fråga om trygghetssystemen, men jag ifrågasätter verkligen om man måste utreda om man ska höja studiemedlet eller inte.

Det är också anmärkningsvärt att högskole- och forskningsministern i en debatt i kammaren den 12 december förra året lovade en höjning av studiemedlet under mandatperioden. Men en månad senare gick finansminister Anders Borg ut och sade att det inte finns något ekonomiskt utrymme för detta under denna period.

Min första fråga blir då: Vem är det som man ska lyssna på, vad är regeringens ståndpunkt i studiemedelsfrågan, och kommer man att kunna höja studiemedlet eller inte under mandatperioden?

Min andra fråga gäller den sociala snedrekryteringen. Nu har dessa nya uppgifter kommit från Högskoleverket. Finns det pengar för högskolorna att jobba med denna fråga?

Anf. 86 OSKAR ÖHOLM (m):

Fru talman! Interpellanten Magdalena Streijffert har visat ett stort engagemang i dessa frågor, måste man säga, både här i dag och i många andra debatter som också jag har varit med i. Jag tror att också statsrådet har varit med tidigare.

Problemet, om vi ska vara ärliga, är att den linje som hon företräder i väldigt stor utsträckning är just hennes egen linje. Hon har inte med sig sitt eget parti för några skarpa förslag när det gäller att höja studiemedlet. Jag tycker faktiskt att det är ganska angeläget att man är hederlig i den här typen av debatter.

Vi kan alla skriva under på att det inte är någon lyxtillvaro att leva som student. Både jag och Magdalena Streijffert, som väl tillhör de ledamöter här i kammaren som har i ganska färskt minne just hur det är att leva på studiemedel, kan säkert intyga att det definitivt inte handlar om lyxmiddagar och stora utsvävningar.

Det är ett av skälen till att den studiesociala utredningen ska se över studenternas villkor i ett sammanhang och då titta på beloppsnivåer som ska gälla framöver, på hur trygghetssystemen kan samverka och på hur studenter som har barn klarar sin situation som naturligtvis blir extra komplicerad. Det gäller också ett antal andra frågor.

Magdalena Streijfferts parti motsatte sig den utredningen – den behövdes inte. Men i dag låter det som att man ändå tycker att det är viktigt att frågorna går igenom.

Det som däremot *inte* är hederligt, fru talman, är att låta påskina att man själv representerar en förändring och en stor förbättring samtidigt som det inte finns några konkreta förslag till exempel i en skuggbudget.

Studiemedelnivån i dag, efter den höjning som genomfördes 2006 och som också mitt parti var med på, är den nivå som Magdalena Streijffert och hennes parti precis före valet tyckte var rimlig. Det var vad man landade på: Det här är vad vi har råd med och tycker är rimligt. Nu står Magdalena Streijffert här i kammaren och säger att det inte räcker.

Vi är säkert många som kan hålla med om att det även här borde kunna bli bättre. Men det är inte riktigt seriöst att först fastställa en nivå som man tycker är den rimliga nivån för att ett år senare i riksdagens talarstol säga: Den nivå som jag för precis ett år sedan tyckte var rimlig är i dag fullständigt ohållbar.

Därefter heter det: Nu ska vi kraftigt höja studiemedlen. Dock har man inga konkreta förslag om hur det ska gå till.

Inte heller när det gäller frågan om hur man ska se på studenter som jobbar extra vid sidan av sina studier ställer jag upp på Magdalena Streijfferts utgångspunkter. Om hon tycker att det är ett problem att väldigt många studenter jobbar extra för att få ekonomin att gå ihop, varför då i nästan varje debatt motarbeta oss som har sagt att fribeloppet kanske helt borde avskaffas eller också höjas? Resonemanget hänger inte riktigt ihop, tycker jag.

Dessutom låter man påskina att det är ett stort problem att studenter jobbar vid sidan av sina studier. Inte heller det stämmer helt och hållet, tycker jag.

Senast för några dagar sedan såg jag en undersökning som visar att uppemot 40 procent av studenterna i Sverige inte tycker att studierna riktigt motsvarar heltidsstudier. Därför tycker de att har tid att jobba lite extra vid sidan av studierna. Det är ungefär, som av en slump, den nivå som Magdalena Streijffert hänvisar till. Ungefär hälften av studenterna jobbar alltså extra vid sidan av. Dessutom vet vi att många arbetsgivare tycker att det är alldeles utmärkt. De tycker att det är bra att man får lite erfarenhet av arbetsmarknaden redan under studietiden. Då blir det lättare att ta klivet in.

Jag skulle faktiskt tycka att det vore smakfullt om Magdalena Streijffert här i dag berättade för kammaren hur studiemedelnivåerna skulle ha sett ut om riksdagen i stället hade bifallit Socialdemokraternas skuggbudget.

Anf. 87 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Den ram som Magdalena Streijffert sätter in sin fråga i – kampen mot den sociala snedrekryteringen – är en ram som jag känner en väldig sympati för. Jag ser absolut sambandet mellan att erbjuda en så god studerandeeekonomi att vi bryter sambandet med föräldraekonomin så att man inte är beroende av sina föräldrar för att kunna studera.

Tidigare i dag diskuterades skolfrågor. Också efter den här debatten kommer skolfrågor att diskuteras. Det är min mycket fasta övertygelse att det effektivaste sättet att bryta den sociala snedrekryteringen är att rätta upp den svenska ungdomsskolan. Det är där som den sociala snedrekryteringen grundläggs – kanske rent av i förskolan.

Vi som följer tv-serien om en niondeklass i Malmö inser att väldigt mycket behöver göras på skolans område. Om vi där hjälper eleverna vidare först till gymnasiet och så småningom till högskolan gör vi verkningsfulla insatser mot den sociala snedrekryteringen.

Studiemedlen höjdes – om jag något får knyta an till Oskar Öholms argumentation – den 1 juli 2006. Det rådde bred enighet om det. Därefter har studiemedlen höjts i takt med prisutvecklingen. Studiemedlen är nämligen indexreglerade. Därför ligger det mycket i Oskar Öholms argumentation om att den nivå som Socialdemokraterna år 2006 tyckte var rimlig fortfarande gäller och är justerad efter prisutvecklingen. Trots allt kan nivån därför inte vara så förskräckligt oacceptabel.

Det finns argument för att nivån ändå bör höjas. Man kan föra en diskussion till exempel om att studenternas konsumtion inte riktigt överensstämmer med den allmänna konsumtionen. Enligt ett par undersökningar tycks det vara så beträffande det som studenterna köper att priserna har höjts något mer än prisnivån i allmänhet. Det är ett argument. Hyresnivån när det gäller studentlägenheter är ett annat argument. Det finns alltså anledning att se över detta. Det är *en* av flera uppgifter för den studiesociala utredningen.

Beskedet från regeringen – det gäller då mig, Anders Borg och alla andra i regeringen – är att regeringen har inriktningen att under mandatperioden höja studiemedlen. Detta har jag sagt flera gånger här i kammaren, och det är detta som gäller. Sedan finns det övergripande löften av en ännu högre dignitet – skulle samhällsekonomin haverera kommer en del andra löften inte att gälla. Men för dagen finns det ingenting som tyder på det. Det här är alltså vår inriktning.

Det är förstås så som Magdalena Streijffert säger, att det för en uppjustering av nivåerna i och för sig inte behövs en statlig utredning. Jag har inte uteslutit att det kan ske redan i höstens budget. Men det vi vet är att vi när vi jobbar med budgeten för 2010 kommer att ha ett utmärkt beslutsunderlag för att kunna bedöma om det vi erbjuder studenterna i form av studiemedel medger en skäligen levnadsnivå.

Anf. 88 MAGDALENA STREIJFFERT (s):

Fru talman! Det är de borgerliga som nu har regeringsmakten och som ska stå till svars för de löften som ställts ut. Det är viktigt att också det diskuteras.

Prot. 2007/08:69

21 februari

Svar på
interpellationer

Jag undrar vad som gäller. Man har ju lovat att höja studiemedlen under mandatperioden. Men sedan går Anders Borg ut och säger att det inte kommer att hända. Nu får jag besked från minister Lars Leijonborg om att studiemedlen kommer att höjas såvida ekonomin inte havererar. Jag känner därför en oro för att Anders Borg tror att ekonomin kommer att haverera och att det därmed inte blir någon höjning av studiemedlen. Jag hoppas att så inte är fallet.

Vi talar om att hälften av studenterna jobbar vid sidan av studierna. Men jag ser inte någon lösning i att höja fribeloppet så att de kan jobba mer. Jag tror att forsknings- och högskoleministern och jag är överens om att vi behöver förbättra kvaliteten i utbildningarna på högskolan. En del i det är, tror jag, att göra studierna till en heltidssysselsättning så att studenterna verkligen kan ägna tid åt sina studier – alltså att det finns krav på det.

Det är också så att detta med arbete vid sidan av studier är en klassfråga. Många studenter har egentligen ingen nytta av sitt extraarbete om de till exempel sitter i en Konsumkassa. Andra däremot kan kanske få hjälp av sin pappa och få ett extrajobb på ett företag. Det är oerhört viktigt att de jobb som finns verkligen har anknytning till det som studenterna studerar. I så fall kan de ha nytta av jobb. Men för många studenter gör jobb att studierna försummas.

När det gäller Socialdemokraterna och studiemedlen gjorde vi under förra mandatperioden en rad förbättringar. Det handlar då om barntillägg och om att studiemedlen höjdes med 300 kronor, precis som sagts här. I vårt valmanifest lovade vi ytterligare en höjning under den här mandatperioden.

I och med att det kommit olika svar från olika ministrar var min fråga vad som är regeringens ståndpunkt. Jag är glad över att här ha fått ett svar av Lars Leijonborg.

När det gäller den sociala snedrekryteringen kan jag hålla med om att det till en del handlar om de tidiga åldrarna, om att det är viktigt att se till att alla har samma möjligheter i livet – genom hela utbildningssystemet. Men man kan se att det för barn som kommer från arbetarfamiljer är svårt att ta steget till att läsa på högskola eller universitet. De har inte föräldrar som backar upp. Kanske får de höra att de inte ska ha studieskulder och att det inte är fråga om ett riktigt arbete.

Jag tror därför att det är viktigt att tidigare i skolan få kontakt med högskolor och universitet. Jag tror också att högskolor och universitet har en viktig roll att spela när det gäller att samarbeta med skolor och att gymnasieungdomar får komma till högskolor och universitet för att se hur det fungerar. Då känner de kanske att det är något också för dem.

Jag tror inte att det bara handlar om hela utbildningssystemet. Det handlar också om att universitet och högskolor har ett ansvar för att se till att det finns en god miljö. Alla ska ha möjligheter och förutsättningar att ta steget och våga studera på högskola och universitet. Det är inte självklart för dem som inte har föräldrar med akademisk bakgrund.

Anf. 89 OSKAR ÖHOLM (m):

Fru talman! Även jag vill passa på att tacka statsrådet för svaret på interpellationen. Magdalena Streijffert gör ett försök att lite grann så split – ungefär som om alliansen inte skulle vara överens. Apropos det tycker jag

att det som sägs i svaret och det som jag sade i mitt förra inlägg visar att det finns en ganska bred enighet i hur man ser på frågorna från de borgerliga partierna. Vi vill förbättra. Vi tar frågorna på allvar. Vi låter de studiesociala utredningarna beta av de utmaningar som finns.

Däremot är det viktigt att säga att det på Magdalena Streijfferts sida i politiken räcker att titta i budgetalternativen för att se att det skiljer flera miljarder mellan de olika kolumnerna för vad de olika oppositionspartierna vill satsa på studiemedel. Jag återkommer till detta.

Min poäng nu och i mitt förra inlägg och anledningen till att jag begärde ordet i debatten är att jag tycker att man ska ha en viss ärlighet i den politiska diskussionen. Man kan förstås ställa sig i riksdagens talarstol och säga att det är hemskt och skamligt att regeringen ännu inte har höjt studiemedlen. Man kan använda vilka ord man vill. Men då måste man faktiskt också kunna hänvisa till någon konkret budget och ett skuggförslag som är konkret, där man säger att man vill göra på ett annat sätt. Men det kan inte Magdalena Streijffert göra, för hennes parti har inte föreslagit det. Socialdemokraterna avsatte inga extra pengar i sin budget för att öka studiemedlen förra gången. Man avsatte visserligen några extra miljoner för ytterligare några platser på högskolan. Men även där glömde man bort att lägga till pengar för studiemedlen för de extra platserna. Bara det visar ungefär hur seriöst man tar detta när man ska räkna hem det!

Jag delar synen på bilden att studenter inte lever något lyxliv och att vi kommer att behöva göra förbättringar i ett system som för all del redan i dag är väldigt generöst. Jag håller med om att den politiska utmaningen handlar om att göra ett bra system ännu bättre. Det är precis det som är tanken med den studiesociala utredningen.

Vi har som sagt deltagit från mitt partis sida i höjningar av studiemedlen tidigare – senast år 2006. Vi ska nu titta på nivåerna framöver och gå igenom både beloppsnivåer, fribeloppsgränser och alla de andra viktiga frågorna. Men Magdalena Streijffert tyckte inte ens att utredningen behövdes. Alla förslag finns tydligen redan. Jag kan bara önska henne lycka till med att övertyga sitt eget parti att också föreslå de förändringarna konkret.

Anf. 90 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Det är viktigt att säga då och då att Sverige i ett internationellt perspektiv har ett bra studiemedelsystem. Vi har dessutom avgiftsfria studier inom högskolan, vilket numera skiljer oss från de flesta länder i Europa. Det är inte bara nattsvart.

Studiemedlen ligger indexreglerat på den nivå där de låg när Socialdemokraterna avgick för ett och ett halvt år sedan. Just företrädare för Socialdemokraterna bör nog inte hävda att nivån är katastrofal.

Som jag sade är detta kopplat till prisutvecklingen. Sanningen är att samhället i övrigt har haft en standardförbättring. Studenterna kan säga att de har blivit relativt sett fattigare eftersom de inte riktigt har fått del av den standardutveckling som har skett i samhället runt omkring. Även det argumentet får vägas in. Det är en sak som den studiesociala utredningen kan fundera på. Är prisbasbeloppet det bästa sättet att indexreglera studiemedlen?

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Svar på
interpellationer*

Jag är glad om jag har kunnat skingra någon oklarhet. Regeringens intention är att höja studiemedlen under mandatperioden. Det finns som bekant tre delar: bidragsdelen, lånedelen och fribeloppet.

Jag delar å ena sidan Magdalena Streijfferts uppfattning om att det är bra om studenterna pluggar så hårt som möjligt så att de snabbt kommer ut i arbetslivet. Å andra sidan delar jag också helhjärtat Oskar Öholms uppfattning om att de som själva bedömer att de kan kombinera en hög studietakt med ett extraarbete bör ha den möjligheten.

Som Magdalena Streijffert själv var inne på är det ett sätt att förbättra kontakten med arbetslivet. Det är också ett sätt för studenterna att förbättra sin ekonomi. Ett tredje argument, som ligger nära till hands för den här regeringen att påpeka, är att det ökar arbetsutbudet. Vi tror att arbete är det som skapar välbefinnande. Ju fler som arbetar, desto bättre är det. Jag tycker absolut att de studenter som klarar att jobba bör göra det.

Tillvaron består inte bara av studier och arbete, utan det finns trots allt även för en del studenter något som kallas för fritid. Om man väljer att utnyttja en del av sin fritid till att jobba extra tycker jag att det ska vara ett individuellt val och inte någonting som vi politiker föreskriver. Jag tycker att det talar för att vi bör höja fribeloppsgränsen.

Om jag skulle få bestämma själv skulle vi kunna avsätta en sådan ekonomisk ram för en reform på detta område att vi skulle kunna höja såväl lånedelen som bidragsdelen, och vi skulle även kunna höja fribeloppet. Jag kan inte lova att vi gör allt detta, men vi får se. Löftet är att vi ska göra något på detta område under mandatperioden.

Anf. 91 MAGDALENA STREIJFFERT (s):

Fru talman! Först blev jag glad över att höra att man lovade att höja studiemedlen under mandatperioden. Sedan blev jag lite orolig, när Lars Leijonborg sade att det finns tre alternativ. Han talade om att man kan höja fribeloppet och att man då också har höjt studiemedlen. Jag hoppas att han inte menade det. Jag tror att det är viktigt att man höjer studiemedlen, och sedan kan man också höja fribeloppet. Men det är två olika frågor, och i valrörelsen lovade man att göra både–och.

Jag tror inte att Oskar Öholm lyssnade riktigt. Han kanske inte heller har läst vårt budgetförslag tillräckligt noggrant. Min fråga till ministern i dag handlar om denna mandatperiod och om man kommer att höja studiemedlen eller inte. Det var faktiskt någonting man lovade, precis som vi socialdemokrater också lovade att höja studiemedlen under mandatperioden. Sedan har vi fribeloppet vid sidan av.

Jag tror att studiemedlen är det viktiga. Det handlar om att studenterna ska få möjlighet att läsa på heltid. Det är många som i dag arbetar vid sidan av och som hellre skulle ha velat ha den tiden att lägga ned på sina studier och bedriva dem tillräckligt bra. Det är många studenter som är stressade och mår dåligt i dag. De känner att de inte riktigt hinner med.

Men det är självklart att de studenter som klarar sig på sina studiemedel och ändå vill jobba vid sidan av ska kunna göra det. Det håller jag absolut med om.

Det viktiga för studenter som läser på universitet och högskola är att försöka få en koppling till arbetsmarknaden under sin studietid. Då menar jag inte att man ska sitta i kassan på Konsum, utan det ska vara något

i anslutning till det man studerar. Sådan samverkan med det omgivande samhället tycker jag att högskolorna och universiteten är för dåliga på.

Jag skulle vilja ha svar på frågan, för jag blev lite orolig. När man säger att man höjer fribeloppet – menar man då att man har höjt studiemedlen? Det är i så fall oroväckande.

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 92 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Magdalena Streijffert talade i ett tidigare inlägg om att hon vill se bättre kontakter mellan gymnasiet och högskolan. Det är något jag verkligen kan instämma i. Det finns olika former. En idé som jag och Jan Björklund jobbar med tillsammans är att få in lärare i gymnasiet som själva har forskarutbildning. Det är ett sätt att föra in högskolans arbetssätt i gymnasiet. Även det tror jag kan bidra till den önskvärda utvecklingen – att bredda rekryteringen till högskolan.

När vi diskuterar studenternas ekonomi finns alla de tre inslag jag talade om med. Också en höjning av fribeloppsgränsen har någon statsfinansiell påverkan även om den är svår att bedöma. De studenter som jobbar betalar förmodligen skatt. I så fall blir det också en intäkt för statsverket. Men när vi räknar så räknar vi med en kostnad för att höja gränsen.

Beskedet är att vi ska höja studiemedlen. Det handlar om just studiemedlen, nämligen lånedelen och bidragsdelen. Jag hoppas att alla missförstånd på den punkten är utklarade. Men jag menar att alla tre delarna är viktiga för studenterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2007/08:375 om kvaliteten i förskolan och vårdnadsbidraget

Anf. 93 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Marie Granlund har frågat mig hur jag vill behålla kvaliteten i förskolan samt åstadkomma valfrihet för de föräldrar som önskar förskola för sina barn när vårdnadsbidraget urholkar resurserna.

Jag håller med interpellanten om att den svenska förskolan är unik. Förskolan kan numera ses som en del av utbildningsväsendet, och verksamheten fungerar ofta bra. Förskolans potential att stimulera barns naturliga lust att lära har inte utnyttjats fullt ut. En fortsatt utveckling av förskolan är av största vikt, och regeringen avser att satsa på att höja kvaliteten i förskolan ytterligare.

Som tidigare meddelats genomför regeringen under mandatperioden en familjepolitisk reform bestående av ett frivilligt kommunalt vårdnadsbidrag, jämställdhetsbonus, barnomsorgspeng och ett ökat pedagogiskt uppdrag i förskolan. Syftet med reformerna är att valfriheten, mångfalden och kvaliteten ska öka i barnomsorgen så att denna bättre möter familjernas behov genom att ge föräldrarna ökade möjligheter att välja den typ av verksamhet som är lämplig för just deras barn i deras situation.

Fler än åtta av tio ett- till femåringar tillbringar delar av sin vardag i förskolan. Införandet av ett frivilligt kommunalt vårdnadsbidrag kommer

inte att förta skyldigheten för kommunerna att erbjuda plats i förskolan av god kvalitet inom tre till fyra månader. Denna skyldighet ska självfallet kvarstå och betyder att barnen även framöver, om föräldrarna så väljer, kommer att ha möjlighet att delta i förskolans pedagogiska verksamhet.

Under det senaste årtiondet har det pedagogiska inslaget i förskolan fått en allt större betydelse. Tidig pedagogisk stimulans ökar barns förståelse och lust att lära. Inte minst gynnas barnens språkliga utveckling.

Regeringen har tidigare aviserat att förskolans pedagogiska uppdrag ska stärkas i takt med barnens utveckling. Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med dessa frågor. Ett lekfullt lärande i förskolan kan lägga grunden för att fler barn lyckas i skolan. Det kommer att särskilt gynna de barn som inte kan räkna med stöd hemifrån eller som av olika skäl är i behov av extra stöd. Därför avser regeringen att bland annat införa tydligare mål i förskolans läroplan, utökad kvalitetsgranskning av verksamheten samt förbättra utbildningen till förskollärare med en tydlig inriktning mot förskolans behov.

För att ännu fler barn än tidigare ska få tillgång till pedagogisk verksamhet kommer rätten till allmän förskola att utvidgas till att gälla alla barn från tre års ålder i stället för som i dag från fyra års ålder. Samtidigt kommer möjlighet finnas att kombinera den allmänna förskolan med andra barnomsorgslösningar.

Det bör säkerställas att förskolorna arbetar med en pedagogisk verksamhet som är anpassad till det enskilda barnets behov. För att säkra kvaliteten bör en tydlig uppföljning och utvärdering ske av arbetet. Statens skolverks utbildningsinspektion har bland annat som uppgift att inspektera att kommunerna följer sina skyldigheter på förskoleområdet.

Regeringen planerar nu flera förändringar och ambitionshöjningar av utbildningsinspektionen för att ytterligare stärka denna kvalitetsgranskning.

Anf. 94 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Den svenska förskolan är verkligen unik. Gång på gång toppar förskolan listan på de verksamheter som medborgarna har absolut störst förtroende för. Den är också ett föredöme internationellt. Men paradoxalt nog verkar den vara mer uppskattad utomlands än av regeringen.

Nu aviserar man en rad olika åtgärder som kommer att urholka den svenska förskolan. Det handlar om vårdnadsbidraget, barnomsorgspengen och det som redan är infört sedan tidigare, nämligen den fria etableringsrätten.

Jag tycker att det är väldigt tråkigt att Folkpartiet nu har gett upp sin tidigare kamp mot det kvinnofientliga vårdnadsbidraget som bland annat Bengt Westerberg ledde. Man har gett upp, och vårdnadsbidraget kommer nu att bli ett faktum.

Sveriges Kommuner och Landsting har uppskattat att vårdnadsbidraget kommer att kosta kommunerna ungefär 3 miljarder kronor. Det motsvarar ca 9 000 anställda inom förskolan och innebär mer än en tioprocen-
tig neddragning av personalen. Tio anställda på ett dagis riskerar alltså att bli nio, för någonstans ska ju pengarna tas när vårdnadsbidraget ska betalas av kommunerna.

Regeringen har hävdat att vårdnadsbidraget handlar om föräldrarnas valfrihet och att det inte kommer att påverka tillgängligheten till förskolan eller dess kvalitet.

När man införde *kontantstøtte*, vårdnadsbidrag, i Norge, någonting som det norska Arbeiderpartiet nu avskaffar, visade det sig att det blev precis tvärtom. Vårdnadsbidraget utnyttjades självfallet framför allt av kvinnor – det är ingen nyhet – och av väldigt många invandrarkvinnor i storstädernas förorter som inte hade fått något arbete. Med andra ord var det just de barn som hade absolut störst behov av barnomsorgens och förskolans kompensatoriska ansvar som ställdes utanför.

Det är klart att detta också påverkar ekonomin. Regeringen har sagt att detta inte kommer att ske, för barnomsorgen kommer att vara precis som tidigare. Det är inte sant. Det kan säkert några av de lundapolitiker som sitter här redogöra för sedan. I Lund har Folkpartiet också kapitulerat. Nu ska vårdnadsbidraget införas. Ett argument som man använder är just detta att nu kommer trycket mot barnomsorgen att minska. Det ser man som något positivt.

Min fråga till statsrådet är: Vidhåller statsrådet fortfarande uppfattningen att ett vårdnadsbidrag inte kommer att påverka förskolans utformning och kvalitet?

Vi vill i stället utveckla förskolan, och det från ett till sex års ålder. Vi vill förstärka kvaliteten och det pedagogiska innehållet. Varför ska inte till exempel barn som vill lära sig läsa och skriva få lov att göra det? Varför ska inte små fyra- och femåringar få lov att pröva ett nytt språk redan i förskolan? Mandarin på dagis skulle kunna få en ny innebörd.

Det är så vi vill utveckla förskolan. Vi vill inte urholka den genom vårdnadsbidrag. Jag kan bara beklaga att Folkpartiet har gett upp den kampen.

Jag skulle vilja ha ett svar på frågan om skolministern fortfarande anser att vårdnadsbidraget inte kommer att påverka förskolans kvalitet.

Anf. 95 CHRISTINE JÖNSSON (m):

Fru talman! I sin interpellation tar Marie Granlund upp frågor om mål och kvalitet i förskolan. Samtidigt drar hon paralleller till en kommun som är styrd av en borgerlig allians, nämligen Lund.

I juni 2007, för knappt ett år sedan, hade jag besök av ett av våra kommunalråd, det tekniska kommunalrådet och moderaten Tomas Avenborg. Han var upp från Lund för att ta emot tidningen Fokus pris för årets bästa boendekommun, och år 2007 var det Lund. Vad mäter man där? Jo, det är lite av det som Marie och Jan Björklund var inne på. Det är vilken kvalitet man har i förskolan, vilken kvalitet man har i skolan och andra faktorer som gör att man trivs att bo i en kommun. I den undersökningen kom man fram till att förskolan var en av de viktigaste faktorerna till att man valde att bosätta sig i en kommun. Där låg Lund väldigt högt.

Jag tror, precis som Marie Granlund, att de här frågorna är viktiga för den enskilde. Det har också gjort att man drivit de här frågorna om kvalitet, mångfald och valfrihet så hårt i det borgerligt styrda Lund. Man var tidigt ute med olika alternativ. Man hade möjlighet att välja mellan privat och kommunal barnomsorg. Man var också tidigt ute med det som man kallar trebarnssystem där ett antal föräldrar kunde gå ihop och bilda ett barnomsorgskollektiv.

Prot. 2007/08:69
21 februari

Svar på
interpellationer

Varför gjorde man detta i Lund till skillnad från andra städer? Jo, det berodde mycket på att det inte ser likadant ut i Lund som i Mellerud, Bengtsfors eller Stockholm. Lund har väldigt många studenter och studentfamiljer som har andra krav på barnomsorg än vad man kanske har i andra kommuner där man har förvärvsarbetande föräldrar. Man vill ha lite alternativ. Man vill också ha möjlighet att ha barnomsorg på andra tider än traditionella familjebildningar.

Detta gör att man som kommunalpolitiker är tvungen att titta på den valfriheten för att kunna ge föräldrar en bra barnomsorg oavsett om de jobbar åtta timmar på ett fast jobb eller jobbar på obekväma arbetstider. Man öppnade också tidigt dagis på obekväma arbetstider med mera. Jag tror att det är viktigt att man ser detta i förhållande till hur man ser på barnomsorgen.

Jag tycker att det är viktigt, precis som både Jan Björklund och Marie har varit inne på, att man erbjuder den barnomsorg folk vill ha. Vill man ha kommunal barnomsorg så ska man naturligtvis få det. Vill man ha möjlighet att ta ett vårdnadsbidrag så ska man ha möjlighet till det. Vill man ha möjlighet att välja ett alternativt dagis, antingen inom den kommunala omsorgen eller i ett enskilt alternativ, så ska man kunna göra det.

Det jag reagerar på i den här interpellationen är att man generaliserar. Man säger att det här inte kommer att fungera därför att man inför vårdnadsbidrag och att det inte kommer att fungera därför att man i Lunds kommun har valt att sänka skatten. Så är det inte, Marie. Du är välkommen att besöka Lunds kommun. Jag har pratat med kommunstyrelsens ordförande Mats Helmfrid om att det finns en stående inbjudan om att titta på hur en bra, fungerande barnomsorg fungerar i en kommun som är styrd av alliansen.

Anf. 96 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Den här interpellationen besjålas av kritik mot vårdnadsbidraget. Det är egentligen det och värdering av vårdnadsbidraget som den framför allt handlar om. Det får man respektera – vi kan ha olika åsikter – men tyvärr är den full av rent sakliga felaktigheter som ska styrka argumentationen. Liksom Christine Jönsson bor jag i Lund och har jobbat som kommunpolitiker i Lund i många år, men det behöver man inte ha gjort för att se att det är fel. Man kan slå upp jämförelsetal för skolhuvudmän och se hur mycket det ligger i Marie Granlunds fakta.

Marie Granlund hävdar ju att Lund har dålig barnomsorg eller är på väg att få det, har köer till barnomsorgen, är en lågskattekommun och så vidare. I verkligheten har Lund ingen kö utan tvärtom har man en högre ambition än vad lagen säger om att ge barnomsorgsplatser inom tre månader. Man har maxgränser för gruppstorlekar. Snittstorleken är 13 barn per grupp jämfört med 17 i motsvarande kommuner. Man satsar mer på skola och barnomsorg än till exempel Marie Granlunds hemkommun Malmö. Kostnaden per barn i barnomsorgen är 125 200 kronor. I Malmö ligger den på 110 000 kronor. När man lägger ihop kostnaderna för alla barn blir det ganska stora skillnader. Samma siffror ser vi när det gäller satsningar på skola, grundskola och gymnasieskola, i Malmö och Lund.

Däremot, på tal om ”lågskattekommun”, har Lund och Malmö exakt samma skattesats i dag, men Lund satsar mer på skolan än vad Malmö gör.

Nu är det här kanske inte i första hand en diskussion om Lund och Malmö, utan det var mest för att visa att det finns ett antal sakfel i den här interpellationen. Lika dåligt räknar Socialdemokraterna när man debatterar det här för hela riket. Man använder siffran 3 miljarder – att vårdnadsbidraget skulle ge en merkostnad totalt i landet på 3 miljarder. Jag vet inte hur man har kommit fram till den siffran. Det satt några tjänstemän från Socialdepartementet och försökte få fram den, och vår slutsats var att Socialdemokraterna måste ha räknat fel och trott att vårdnadsbidraget gäller till det att barn har fyllt fyra år. Det gäller alltså bara tills de har fyllt tre.

I verkligheten är det i dag 11 procent av föräldrarna med barn i den ålder som är aktuell som i dag inte utnyttjar barnomsorgen alls. Skulle alla de begära vårdnadsbidrag så blir det en merkostnad i hela landet på 600 miljoner – en rimlig kostnad i sådana här sammanhang för att öka valfriheten. Om däremot ännu fler väljer vårdnadsbidrag i stället för barnomsorg så sjunker naturligtvis kostnaderna för den kommunala barnomsorgen.

Alliansregeringen har som sagt lagt fram förslag om ett familjepolitiskt paket, jämställdhetsbonus, vårdnadsbidrag, barnomsorgspeng och kvalitet i förskolan. Ett mycket viktigt inslag i detta paket, som Marie Granlund går förbi, är att föräldrar som delar på ansvaret får uppmuntran, och möjlighet till ökad valfrihet stimuleras dessutom.

Socialdemokraterna har ju inte presenterat någon politik med uppmuntran till jämställt utnyttjande av föräldraförsäkringen, varken i regeringsställning eller i opposition. Däremot vägrade Socialdemokraterna, när vi debatterade det här i socialförsäkringsutskottsdebatten i riksdagen, att svara på om de är intresserade av till exempel fullständig kvotering och så vidare.

Jag tycker att det är synd att på det här sättet haka upp sig på denna valfrihetsdel i reformen, för det här är första gången sedan Bengt Westerberg som socialförsäkringen och föräldraförsäkringen får en rejäl skjuts framåt mot att uppmuntra jämställdhet. Det glömmar Marie Granlund helt.

Anf. 97 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Att kunna ta ställning till de ekonomiska konsekvenserna av ett så dåligt utrett förslag är omöjligt. Förslaget bör därför utredas grundligare med en fullödlig beskrivning av de kommunalekonomiska effekterna, till exempel genom att beskriva hur vårdnadsbidraget kan slå i olika kommuntyper. Inte minst saknas en analys av hur vårdnadsbidraget kommer att påverka förskolans resurser samt vilka vårdnadsbidragets effekter blir när det samordnas med avdragsrätten för hushållsnära tjänster.

Så står det i Lärarförbundets yttrande till Socialdepartementet över konsekvenserna när det gäller vårdnadsbidraget. Jag tror att Ulf Nilsson har all anledning att fundera på om det här förslaget över huvud taget har någon som helst fast förankring i analys och hur konsekvenserna blir i den kommunala sektorn.

Det finns bara en plånbok i en kommun. Gör man någonting extra så får man ta ut det någon annanstans. Att försöka ge någon sorts bild av att vårdnadsbidraget inte ger några effekter eller att man med enkel matema-

tik eller höftningar i analysen kan lösa det här, det är att föra folk bakom ljuset. Det här är ett problem som man måste ta tag i, och där har regeringen inte i sina förslag och funderingar över huvud taget någon grund att stå på.

Det finns alltså all anledning att peka på en bakläxa för regeringen när det gäller den biten. Gå hem och gör ett bättre jobb!

När det gäller själva vårdnadsbidraget tycker jag att man ska ta utgångspunkt i Pirls och PISA:s undersökningar av skolresultat. Det har visat sig att tioåringar som har gått i förskola har bättre resultat när det gäller läs- och skrivfärdigheter än övriga barn. Förskolan har positiva och varaktiga effekter när det gäller skolresultat. Även den sociala kompetensen påverkas i positiv riktning. Det är med andra ord gynnsamt att barn börjar i förskolan före tre års ålder.

Ibland målas i den politiska debatten upp en motsättning mellan föräldrarnas tid med barnen och förskolan. Det menar jag är mycket olyckligt. Det krävs tid för föräldrarna, men det krävs också en kvalitetsmässigt bra förskola, och på den punkten finns ingen motsättning.

Jag tycker att det regeringen sysslar med på den här punkten är olyckligt. Jag tycker att man i stället för att koncentrera så mycket kraft på vårdnadsbidraget som någon sorts framtidsreform skulle koncentrera kraften på förskolans kvalitet.

Vårdnadsbidraget riskerar att få starka negativa konsekvenser på förskolan i kommunerna. Därför står den i direkt motsats till kvaliteten i förskolan. Tillsammans med avdragsrätten för hushållsnära tjänster banar det vägen för billiga, privata omsorgslösningar. Det blir sammantaget ett rejält statligt bidrag som öppnar för anställning av privata barnflickor i mer välbeställda familjer. Det är det ena perspektivet.

Det andra är, vilket erfarenheter från Norge visar, att det i invandratäta områden blir en stark överrepresentation vad gäller att utnyttja vårdnadsbidraget. Just de barn som är i behov av en stark och intensiv språkutveckling går miste om detta, och kontakten med det svenska språket riskerar att skjutas upp till skolstarten vid sju års ålder. Vad har de eleverna då för möjligheter att klara skolan på ett bra sätt?

Jag har också funderat på hur vårdnadsbidraget hänger ihop med den så kallade arbetslinje som regeringen säger sig stå för. Det skulle vara intressant att höra ministerns kommentar dels på den punkten, dels beträffande de övriga saker som jag nämnt i mitt inlägg.

Anf. 98 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Till skillnad från Peter Hultqvist klarar regeringen av att hålla två tankar i huvudet samtidigt. Det går att både ge föräldrar valfrihet när barnen är väldigt små, att få mer tid med sina barn, och samtidigt höja kvaliteten i den svenska förskolan. Det finns ingen motsättning i det.

Jag tror att väldigt många föräldrar – jag erkänner att jag själv tillhör dem – känner att de i ett skede då de befinner sig mitt i yrkeslivet och samtidigt har barn har svårt att få livspusslet att gå ihop. Regeringen gör därför ett antal reformer för att underlätta för dem. Hög kvalitet i förskolan är naturligtvis en förutsättning för att människor ska våga ha sina barn i förskolan, och vi har hög kvalitet i förskolan. Kvaliteten kan dock bli ännu bättre.

När barnen är små ger vårdnadsbidraget de föräldrar som vill möjlighet att kunna vara något mer med sina barn. Förändringar i föräldraförsäkringen genom jämställdhetsbonus ger förutsättningar och stimulans för att föräldraledigheten ska delas ännu mer jämställt än i dag. Jag tror att detta sammantaget är bra för både barnen, familjerna och valfriheten.

Också avdragsrätt för hushållsnära tjänster är en del i detta. Det tas upp i interpellationen. Jag tänker mycket på stressade barnfamiljer som får möjligheter till det. Även den som inte har barn hemma utan bor på en herrgård i Sörmland drar av en massa pengar. Det är alltså fullt tillåtet även i det fallet. Ännu mer gäller det dock människor som befinner sig i yrkeskarriären, har barn hemma och ska få livspusslet att gå ihop. Också den reformen underlättar alltså för människor. Jag förstår inte varför vi skulle avstå från att göra reformer som underlättar för människor att leva sina liv.

När det gäller förskolans kvalitet finns det ett par saker att diskutera. Det var en formidabel sågning som våra riksdagsledamöter från Lund gjorde av Marie Granlunds interpellation beträffande påståendena om hur det förhåller sig. En intressant komplettering kan vara att det är samma skattesats i Lund som i Malmö, och trots det satsar de borgerliga i Lund mycket mer på förskolan än vad Malmö gör. Det glömde Marie Granlund att nämna.

Det socialdemokratiskt styrda Göteborg är den kommun i Sverige som har de i särklass flesta anmärkningarna från Skolverket när det gäller att leva upp till åtagandena beträffande förskolan enligt skollagen. Det socialdemokratiskt styrda Göteborg har den absolut största mängden anmärkningar. Anmärkningarna gäller även barnomsorgsgarantin, alltså att leva upp till den genom att ge barnen plats i tid och så vidare. Det kan ju inte vara vårdnadsbidraget som skapat detta problem i Göteborg. När det kommer till kritan handlar det om oförmågan att prioritera förskolan. Borgerliga kommuner satsar mer på förskolan än socialdemokratiska. Det är sanningen.

När det gäller sådant som staten kan göra, för förskolan är trots allt kommunernas ansvar, vill jag nämna förskollärarytbildningen. Faktum är att sedan Socialdemokraterna genomförde den nya förskollärarytbildningen för sju år sedan har intresset för att bli förskollärare i Sverige sjunkit dramatiskt. Det var en stor och viktig reform sades det när den genomfördes. I verkligheten vill allt färre bli förskollärare, och det är stor brist på förskollärare i dag.

För det första gör regeringen en ny lärarytbildningsreform där förskollärarytbildningen kommer att återfå en egen identitet i stället för att endast vara en mycket liten del av grundskollärarytbildningen, som Socialdemokraterna gjorde den till. Att vara förskollärare ska innebära att man har en egen identitet.

För det andra gör vi en viktig förändring i läroplanen genom att peka ut att förskollärarna ska ha ansvaret för verksamheten i förskolan. Socialdemokraterna har aldrig vågat uttala detta eftersom de då skulle stöta sig med Kommunal och LO, som organiserar barnskötarna. Därför står det i läroplanen för förskolan att "arbetslaget" tar ansvaret, i stället för "förskollärarna". Om Socialdemokraterna börjar tänka om på den punkten välkomnar jag naturligtvis det.

Anf. 99 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Jag tycker fortfarande att Lund är ett bra exempel när man där går ut och säger att vårdnadsbidraget kommer att minska trycket på barnomsorgen. Man använder vårdnadsbidraget till att lösa detta.

Ulf Nilsson säger att jag sagt att det är en lågskattekommun och så vidare. Det har jag inte alls sagt. Läs interpellationen! Om ni har synpunkter på svenskundervisningen är det väl för att det var bättre på 50-talet; det är ju det årtionde som ni i Folkpartiet brukar hylla mest. Då kunde man kanske lära sig att läsa och skriva. Det står ingenting om det i interpellationen.

Däremot står det att Lunds borgerliga regim sänkt skatten, och det kanske Ulf Nilsson inte kan säga emot. Han kanske inte heller kan säga emot de artiklar som tidningarna fylls av, de som handlar om föräldrauppror mot större barngrupper. Detta kommer att ytterligare förvärras när man inför ett vårdnadsbidrag som ska lätta på trycket i barnomsorgen.

Jag skulle vilja säga till Jan Björklund, som svänger sig med sanningen, att i skollagsarbetet, som vi genomförde innan vi förlorade i valet, hade vi kommit fram till att förskolläraren ska vara den som leder det pedagogiska arbetet i förskolan. Detta vet Jan Björklund, och därför kan vi avsluta den diskussionen. Jan Björklund sprider en mängd osanningar, vilket är ganska frustrerande.

Det är anmärkningsvärt att Folkpartiet, som tidigare stått upp och kämpat mot vårdnadsbidraget, över en natt ändrat sig och nu talar om valfrihet och hyllar vårdnadsbidraget. Det är en *make-over* som heter duga. Först trodde jag att de lagt sig platt för Kristdemokraterna, men nu argumenterar de livligt för ett vårdnadsbidrag som kommer att minska jämställdheten, som kommer att se till att de barn som allra mest behöver förskolans kompensatoriska roll inte kommer att få den.

Om ni inte tror på detta undrar jag varför ni inte åker till Norge och tittar på vad *kontantstøtte* inneburet där. Jämställdheten har minskat, de barn som har störst behov av förskolan har stängts ute på grund av detta. Det är inte så, Ulf Nilsson, att vi inte driver jämställdhetsfrågor vad gäller föräldraförsäkring och annat. Vi har till exempel sagt, vilket Ulf Nilsson vet, att vi ställer upp på en jämställdhetsbonus under förutsättning att man tar bort vårdnadsbidraget. Det är jätteviktigt att komma ihåg.

Vårdnadsbidraget kommer, som sagt, att innebära att de barn som behöver förskolan allra mest inte kommer att få den barnomsorgen. I Malmö är Folkpartiet emot vårdnadsbidraget, och det tackar vi för. Jag vågar inte tänka på vad det skulle innebära för min hemstad om en mängd barn som i dag har tillgång till förskolan helt plötsligt inte fick den möjligheten.

Det ser ganska olika ut i Sverige, och det ser också ganska olika ut mellan städerna. Jag är övertygad om att förskolan har en jätteviktig roll att spela. Men Folkpartiet vill gå tillbaka till 50-talet med hemmafruar, vårdnadsbidrag, realskola. Det är deras politik. De önskar sig tillbaka till en svunnen tid, men så fungerar det inte. Lärandet börjar inte som Jan Björklund brukar säga på lågstadiet. Lärandet börjar i förskolan. Lärandet börjar inte heller när man är tre, utan det börjar långt tidigare. Det måste vi uppmuntra, och därför måste vi sätta in ytterligare resurser i stället för att defensivt lägga oss för ett vårdnadsbidrag.

Anf. 100 CHRISTINE JÖNSSON (m):

Herr talman! Det resonemang som vi hör från Socialdemokraterna känner vi igen från den lokala debatten där Socialdemokraterna är rädda för de olika alternativ som kan komma upp. Man kan nämligen, enligt Socialdemokraternas sätt att se, välja fel.

Därför kan jag känna en viss frustration när Peter Hultqvist säger att vårdnadsbidraget är dåligt. Då är det väl inga större bekymmer, för i så fall kommer ingen att välja det. I stället väljer man förskola, och då är allt frid och fröjd enligt Peter Hultqvists sett att se det.

Jag vill också framföra att det beslut som fattats är ganska logiskt. Man ska utreda vilka konsekvenser det får för den kommunala förskolan och för kommunens ekonomi att ett vårdnadsbidrag införs. Det är naturligtvis det beslut man som kommunalpolitiker har att ta, att titta på de effekter som finns.

Marie Granlund sade i slutet av sitt inlägg att förutsättningarna är olika. Det är helt rätt. Som jag sade i mitt tidigare inlägg har man i Lund valt en inriktning som innebär att man vänder sig till den grupp medborgare som finns där; man har nattöppna dagis, möjligheter till förlängning på kvällar och så vidare. Det handlar alltså om att möta den befolkning och de behov som finns just i Lund.

Man har också gett föräldralediga och arbetslösa en större möjlighet att ha barn på förskolan än vad lagen kräver. Det ligger till grund för beslutet att utreda och titta på konsekvenserna av vårdnadsbidraget. Jag har fullt förtroende för att mina borgerliga kamrater i Lund kommer att se till vad som är bäst för valfriheten och möjligheten till olika alternativ för de lundaföräldrar som finns.

Jag vill också rekommendera Marie Granlund lokaltidningen Lunds artikel den 30 januari 2008 där man konstaterar att det är bra betyg till Lunds förskola där man kan se dessa olika delar. Jag lägger artikeln på din plats, Marie, så kan du titta på den sedan.

Anf. 101 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag inbillar mig att jag kan läsa innantill. Jag undrar om jag har fel på glasögonen när Marie Granlund sade att jag hade läst fel. Men sedan hittade jag den här meningen i interpellationen: I Lunds kommun har den borgerliga majoriteten beslutat att skatten ska sänkas, detta samtidigt som det finns en lång kö till barnomsorgen.

Lund har kortare kötider till barnomsorgen än snittet. Ambitionen är att ha en månad kortare tid än vad lagen säger. Det står att skatten ska sänkas. Lunds kommun har tidigare sänkt skatten till Malmös nivå men har inga uttalade planer att sänka skatten framöver.

Faktum kvarstår att kvaliteten på barnomsorg och förskola är hög, grupptätheten låg och lärartätheten hög, och det gäller hela skolan. Det är ingen tillfällighet. Det är inget att stå här och skryta om. Men det är ett väldigt olyckligt exempel från Marie Granlunds sida på en kommun som skulle ha problem. Den hamnar normalt sett bland de fem bästa i Sverige i jämförelser av både barnomsorg och skola.

Herr talman! Hela den här debatten är egentligen mindre ett bekymmer om förskolan och mer en skräckmålning av vårdnadsbidraget. Jag förstår det inte, och det är också inkonsekvent. Å ena sidan kommer vårdnadsbidraget att göra att barnen stannar hemma till sju års ålder och

Prot. 2007/08:69

21 februari

Svar på
interpellationer

inte får någon skolförberedande verksamhet. Å andra sidan säger ni i andra sammanhang att det är så låg summa på vårdnadsbidraget att inga människor kommer att ha råd att använda sig av det.

Det är över huvud taget en väldig inkonsekvens i debatten. Hade vi i stället diskuterat familjepolitik hade det varit lämpligare med den utgångspunkten. Som helhet är paketet ett stort steg framåt för både jämställdhet och valfrihet med tanke på den jämställdhetsbonus som regeringen föreslår.

Anf. 102 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Internationellt hyllas Sverige för kombinationen av generös föräldraförsäkring och sammanhållen förskola för barn i åldern ett–fem år med god kvalitet. Satsa på föräldraförsäkringen i stället för ett vårdnadsbidrag som Norge nu avskaffar. Det är inte så att man internationellt hyllar några vårdnadsbidrag.

Jag vill också upprepa min kritik som också Lärarförbundet så målande visade i sitt remissvar. Det är en slarvig analys och dålig ekonomiskt underlag. Regeringen har gjort ett dåligt jobb att titta på konsekvenserna för kommunerna av vårdnadsbidragets införande.

En förälder som arbetar heltid ska samtidigt kunna få ett vårdnadsbidrag. Det är inte föräldrarnas tid med barnen som är det viktiga. Förskolan ska betala det i form av kvalitetssänkning. Är det rimligt?

Man tar pengar från förskolan för att föräldrar ska anställa barnflicka i välbeställdas hem. Det är ett kompletteringsbidrag för välbeställda. Är det var vi ska ha? Är det rimligt? I kombination med hushållsnära tjänster och avdragsrätten ser vi den ena strukturen: hjälp till välavlönade.

Den andra strukturen är invandrargrupper som cementeras i hemmet. Det är invandrarkvinnor som cementeras där och barn som blir utan språkutveckling som de behöver. Så ser det ut. Man cementerar de som behöver intensiv språkutveckling i hemmen och skickar pengarna till de välbeställda.

Man stärker utanförskapet och för en högerinriktad klasspolitik. Det är sanningen, Björklund.

Anf. 103 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det lät ett tag som att vi var på väg till en SSU-demonstration på första maj i Pajala. Det var ett kamptal utan dess like. Det fanns inte en enda olycka som inte skulle vederfaras svenska folket med det lilla bidrag som införs den 1 juli som en frivillig möjlighet för kommunerna. Jag tror med förlov sagt, Peter Hultqvist, att det är en något överdriven bild du ger.

Jag tror att vi alla i grunden inser problematiken för småbarnsföräldrar att få tiden att gå ihop. Om vårdnadsbidraget i någon liten mening kan hjälpa till och ge föräldrarna något större möjlighet att få mer tid för sina egna barn är det inte så att vi tycker att det är en katastrof.

Däremot, Marie Granlund, är det helt riktigt att det skulle få en helt annan effekt om vårdnadsbidragen skulle konstrueras som någon form av heltidslön som man har möjlighet att ta ut år efter år och man i princip skulle finansiera en hemmafrukarriär. Det är inte så det är upplagt.

Upp till att barnen är tre år får man en summa som de flesta tycker är ganska blygsam. Det ger en någon liten möjlighet att vara lite mer med

sina barn. Jag tror inte att Sveriges föräldrar tycker att det är något katastrofalt. Det är en möjlighet som en del kommer att utnyttja, och andra gör det inte. Men det kommer inte att skapa någon permanent ny svensk hemmafrukår à la 50-talet.

Ni har ett behov av att se spöken på ljusa dagen. Det är sanningen. Det är skrattretande hur ni drar på mot reformen som är rätt blygsam. Jag lovar att jorden inte kommer att gå under den 1 juli, och i varje fall inte av det här skälet.

När det gäller förskolans kvalitet är det intressant. Marie Granlund säger att Socialdemokraterna är för att förskollärarna ska ha ansvaret för förskolan. Det var bara det att ni förlorade valet som gjorde att det inte blev så. Det är intressant.

Redan år 1997 när ni införde läroplanen för förskolan fanns det en borgerlig opposition här i kammaren som föreslog att det då skulle skrivas in att förskollärarna skulle ha ansvaret. Men ni sade att arbetslaget skulle ha ansvaret. Ni kapitulerade för LO.

Från år 1997 hade ni år 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 och 2006 på er. Ni hade sju åtta år på er att genomföra detta som ni nu säger är så självklart. Det var synd att ni förlorade valet. Men säg inte att ni inte haft tid att ändra på det. Vi hävdade detta hela tiden.

Läraryrket, som ni citerar, var mycket kritiskt till ert beslut år 1997. I de byråldor som jag letar i på Utbildningsdepartementet hittar jag ingenting som tyder på något omtänkande för er del när det gäller att förskollärarna skulle ha ansvaret.

Det regleras över huvud taget inte – om Marie Granlund nu lyssnar på mig – i skollagen utan i läroplanen för förskolan. Det har ingenting med skollagen att göra. Ni fattade besluten att underkänna förskollärarnas utbildning och ansvar.

Vi kan slå olika kommuner i huvudet på varandra som exempel och se på hur de styrs. Jag konstaterar bara att det är det socialdemokratiska Göteborg som får mest kritik av Skolverket. Men det vi kan göra någonting åt är bland annat förskolläraryrket.

Där är det intressant, Marie Granlund. Kommer ni att ställa er bakom att riva upp den reform som gjordes år 2001 när ni i praktiken lade om förskolläraryrket så att allt färre vill gå den?

Kommer ni att ställa er bakom att nu återge förskolläraryrket en egen identitet igen som ni avskaffade år 2001? Kan ni erkänna att den reformen har blivit problematisk?

Anf. 104 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Det är bara att konstatera vilken vikt Jan Björklund lägger vid förskolan. Han använder inte ens den talartid som finns för att diskutera dessa viktiga frågor.

Först vill jag fråga Ulf Nilsson: Har skatten sänkts eller inte i Lund? Jag inser att det börjar bli lite löjligt. Skatten har sänkts, föräldrarna protesterar, barngrupperna har blivit större och ett vårdnadsbidrag ska införas. Det kan du inte säga någonting emot. Jag kan också lämna över en tidningsartikel om just detta.

Ett bidrag på 3 000 kronor i månaden kommer inte att göra att vem som helst kommer att vara hemma. Det kommer att vara väldigt många lågutbildade kvinnor som kommer att välja det. Det är lågutbildade kvin-

Prot. 2007/08:69
21 februari

Svar på
interpellationer

nor som inte fått komma in på arbetsmarknaden som kommer att välja detta. Deras barn kommer att stängas ute från förskolan. Det är många gånger dessa barn som behöver förskolan allra mest.

Ni kan hålla på med era språktester och annat, men språkutvecklingen i förskolan är otroligt viktig. Många barn kommer att stängas ute från detta, och de kommer inte att räddas av några språktester.

Jag tycker, precis som Peter Hultqvist, att det är viktigt att se detta i ett sammanhang. Det handlar om att springa och städa hos varandra och göra avdrag för hushållsnära tjänster. Då behövs inte den utbildningsnivå som har funnits tidigare. Det handlar om vårdnadsbidraget. Barnomsorgspengen blir nästa slag.

Det kommer att bli en påverkan. Det här är inget nollsummespel. Pengarna ska tas någonstans ifrån, och de kommer i många fall att tas från förskolan. I Lunds kommun säger man att detta kommer att minska trycket mot barnomsorgen. Det är väl så tydligt som det kan bli?

Jan Björklund vet att vi hade på gång att införa att förskollärarna skulle få ansvaret. Jag förstår inte varför vi behöver tjafsa om det. Jag tycker att det som kommer att hända är oerhört allvarligt, och jag beklagar Folkpartiets omsvängning.

Anf. 105 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Det blir inte mer sant för att man upprepar saker gång på gång – uppenbarligen bluffsiffror.

Ni som är riksdagsledamöter från Skåne får göra upp med kommunerna i Skåne. Jag konstaterar att i den kommun där Marie Granlund har varit ordförande i socialdemokratiska partiet – som styrs av Socialdemokraterna sedan 1990-talet – satsar man mindre på förskolan än vad grannkommunen Lund gör, som Marie Granlund tar som exempel. Det är bara att konstatera. Jag förstår inte varför Marie Granlund inte kan erkänna det rakt upp och ned.

Vi har på gång ett antal reformer på förskoleområdet. Jag tycker att det vore bra om vi kunde nå enighet om att bland annat avveckla den reform som Socialdemokraterna genomförde 2001 – om Marie Granlund kunde lyssna när jag försöker svara på hennes frågor.

Förskollärarytbildningen är en riktig nyckelfråga för förskolan. Vi kan stå här och slå varandra i huvudet om allt möjligt, men riksdagen förfogar inte över hur mycket kommunerna satsar på förskolan. Riksdagen förfogar över bland annat förskollärarytbildningen. Den reform som genomfördes 2001 har lett till att allt färre vill bli förskollärare. Nu måste alltså i stor utsträckning utbildad personal eller barnskötare anställas i stället för förskollärare. Avsikten med reformen var säkert att få fler förskollärare. Vi varnade för att det inte skulle bli så, och vi fick rätt. Det är färre och färre som vill bli förskollärare. Trendbrottet kom precis med er reform. Vi varnade för det.

Är ni beredda, Marie Granlund, att hjälpa till att återge förskollärarytbildningen den tydliga identitet den hade före 2001? Det är det centrala. Det kan riksdagen avgöra. Det är inte en kommunal fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 106 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Mats Pertoft har frågat mig om hur jag avser att garantera att förmedlingen av vetenskaplig pedagogisk forskning till de enskilda skolorna upprätthålls när Myndigheten för skolutveckling läggs ned och hur jag förhåller mig till en fördröjning av framtida kvalitetshöjande reformer i den svenska skolan på grund av nedläggningen av Myndigheten för skolutveckling.

Jag vill satsa på undervisning, inte på byråkrati. Regeringen har i linje med denna prioritering lämnat förslag som innebär en mer effektiv myndighetsstruktur för skolväsendet (prop. 2007/08:50). Genom att skapa en tydlig och överskådlig myndighetsstruktur, med färre myndigheter, ges förutsättningar för att på bästa möjliga sätt understödja en god måluppfyllelse inom skolväsendet.

Statens skolverk övertar Myndigheten för skolutvecklings viktigaste uppgifter, till exempel uppdraget att sprida kunskap om de senaste pedagogiska forskningsrönen till skolorna. Skolverket kommer också att få i uppdrag att genomföra de nationella utvecklingsinsatser som staten fattar beslut om.

Den viktigaste utvecklingen sker ute i skolor och verksamheter genom initiativ från lärare och skolledare. Staten ska stödja skolornas och huvudmännens utvecklingsarbete genom att ge dem bättre tillgång till kvalificerade sammanställningar av forskningsbaserad kunskap. Denna kunskap kan härröra från olika vetenskapliga discipliner som på olika sätt bidrar till att förbättra kvaliteten i skolan. Som regeringen har aviserat i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1) och i propositionen *Nya skolmyndigheter* (prop. 2007/08:50) kommer en utredning att tillsättas för att se över statens samlade resurser för analys och utvärdering inom utbildningsområdet. Det är bland annat viktigt att se över hur information om forskning av relevans för skolans måluppfyllelse och pedagogiskt verk samma bäst kan spridas.

Vad gäller Mats Pertofts andra fråga är svaret att jag inte har för avsikt fördröja några kvalitetshöjande reformer på grund av nedläggningen av Myndigheten för skolutveckling. Tvärtom ligger regeringens förändringsagenda för den svenska skolan fast. Jag uppfattar att det finns ett brett stöd bland såväl lärare och rektorer som föräldrar och elever för huvuddelen av våra förslag.

Anf. 107 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Tack, utbildningsministern, för svaret! Jag uppskattade svaret mycket, och jag uppfattade det som positivt.

Men däremot när jag sedan läser själva propositionstexten förstår jag inte riktigt hur detta går ihop. Ministern sade i sitt svar att man ska fortsätta att satsa på skolutveckling, forskning och så vidare. Där är vi helt överens. Det behövs inte mindre utan mer pedagogisk forskning, framför allt spridning av resultaten i svensk skola i dag.

Propositionstexten är full av begränsningar. Man ska hålla sig till kärnuppgifter. Där framgår att skolsystemet ska förtydligas, renodlas och begränsas till sådana kärnuppgifter som följer av ansvarsfördelningen. Man menar att ett mål- och resultatstyrt skolväsen och kvalitetsutveckling på lokal nivå först och främst är ett ansvar för varje huvudman, skola och verksamhet. Man upprepar gång på gång att det blir mindre.

På Myndigheten för skolutvecklings hemsida finns siffror. Man menar att de resurser som följer med inte är de 98 miljoner som finns i dag utan 74. Det betyder 24 miljoner mindre i resurser, vilket innebär en minskning på ca 25 procent.

Även om jag kan helt hålla med om att jag föredrar verksamhet framför byråkrati, tror jag inte att det är fråga om motsvarande 25 procent byråkrati på Myndigheten för skolutveckling. Vid upphandlingar av en verksamhet brukar man prata om en kostnad för byråkratin motsvarande 10 procent. Inte ens det skulle gälla i det här fallet.

Jag måste ställa en konkret fråga till ministern. Vad ska bort? Det här går inte ihop. Vi kan inte först säga att vi ska satsa på skolutveckling och sedan dra ned på densamma. Någoting försvinner. Är det arbetet för hållbar utveckling, inflytande, kultur, demokrati, jämställdhet eller utsatta barn? Någoting måste försvinna – om jag ska ta propositionen på allvar. Statsrådets svar på min interpellation är snarare att vi ska fortsätta att satsa.

För min och Miljöpartiets räkning är inte organisationsformen viktig, om det ska vara en egen myndighetsform eller ett framtida större skolverk i en ändrad uppdragsbeskrivning. Det är inte det fundamentala. Min oro handlar om att det går att ha en fortsatt stark satsning på forskning, utveckling och nätverksbygge för Sveriges skolor så att de bästa resultaten från hela landet kommer alla skolor till del.

Anf. 108 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Tack för interpellationen, vill jag också säga. Jag tycker att detta ämne är centralt. Det är fullt med knepiga målkonflikter i detta med en kommunal skola – vad ska statens roll då vara?

Det räcker inte att läsa just den sida som Mats Pertoft har läst, utan man måste nog läsa lite mer för att förstå vad staten satsar på skolutveckling.

Den enskilt största satsning på skolutveckling som staten nu kommer att göra under kommande år är ungefär 1 miljard varje år i Lärarlyftet. Det är skolutveckling – att lyfta kvaliteten på svensk lärarkår. Det är den största insatsen.

Mats Pertoft talar om att det fattas några tjugotal miljoner på just det där kontot, men man kan inte bara stirra på det. Staten kommer att satsa väsentligt mycket mer på skolutveckling sammantaget under kommande år än vad som gjordes under föregående mandatperiod.

Lärarlyftet och en ny rektorsutbildning är de stora satsningarna. Vi satsar 40 nya miljoner på forskning om mobbning som ska föras ut till skolorna – en satsning som aldrig någonsin tidigare i svensk historia har gjorts när det gäller att ta reda på hur man bäst bemöter och bekämpar mobbning.

Det går inte att bara stirra sig blind på just de 20 miljonerna som dras ned, utan man måste se på helheten. Det satsas mer än någonsin på statlig

skolutveckling i Sverige. Men vi gör det på definierade uppgifter. Vi försöker inte skjuta en hagelsvärm mot precis allting, utan vi bestämmer oss för att det centrala nu är Lärarlyftet, lärarkvaliteten, rektorernas utbildning och kompetens, mobbning och ett antal andra saker.

Det kommer alltså att satsas väsentligt mer på skolutveckling än under den tid som Miljöpartiet var delansvarigt för Sveriges utbildningspolitik. Men det är bra att vi kan vara överens om att det är en bra utveckling.

Anf. 109 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Tack för svaret, ministern! Vi kan vara helt överens om fördelarna med Lärarlyftet och så vidare. Miljöpartiet har också stött den satsningen från regeringen.

Men ministern svarade fortfarande inte på min fråga. Det är en sak att göra specifika satsningar, som Lärarlyftet och rektorsutbildning – jättebra. Men vad är det som ska försvinna av det arbete som i dag görs av Myndigheten för skolutveckling? Det som är viktigt är det som jag läste ur propositionstexten. Det som ligger som grund – som regeringen själv har skrivit och ministern själv har skrivit under – är den principiella utgångspunkten att man ska begränsa sig till kärnuppgifterna, att man ska lämna över mycket av det som görs i dag till kommunerna.

Det är ju där jag blir orolig för att det finns för mycket Stockholmsperspektiv, att statsrådet lever kvar i sin roll som skolborgarråd i Stockholms stad. Jag är inte orolig för att till exempel Stockholms stad kommer att sluta att utveckla skolan, för här i huvudstaden finns det stora resurser. Men ute i landet, i skolorna i de mindre kommunerna, måste de få veta vad det är som är nytt och var det finns bra exempel.

Man kan naturligtvis diskutera om det borde vara andra som har denna uppgift, att sprida de goda exemplen, att sprida exempel på hur man arbetar i invandrartäta områden etcetera. Detta har Myndigheten för skolutveckling skött. Man har byggt nätverk. Man har spridit kunskaper. Man har gjort det på ett sådant sätt att det har blivit erkänt. Man är känd i hela Skol-Sverige för att arbeta på ett lyssnande, bra och kommunikativt sätt och få ut exemplen.

Det är där jag är orolig för vad som händer, särskilt när jag inte kan få något svar från statsrådet om vad det är som ska bort. Det är ändå 25 procent av verksamheten rent ekonomiskt som ska bort. Det här måste göra konkreta avtryck.

Jag ställde denna interpellation eftersom jag är oroad över detta. Jag är oroad över att de bästa exemplen av Skol-Sverige inte når ut till de skolor ute i landet som behöver det mest. Det är de bitarna som jag skulle vilja ha svar om från statsrådet: Vad är det man tänker ta bort? Eller är det så att det inte ska bort någonting? I så fall undrar jag hur det är tänkt, när det ska vara 24 miljoner mindre.

Anf. 110 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Jag säger det en gång till: Det är mer miljarder än förut. Men att vi satsar 1 miljard på lärarkompetens verkar vara oviktigt för Mats Pertoft. Det är kvalitetsutveckling av svensk skola i verkligheten. Det är väsentligt mycket mer resurser än när Mats Pertofts parti hade ansvaret för skolutveckling under förra mandatperioden.

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Svar på
interpellationer*

Den totala volym som staten satsar på skolutveckling är mycket större än vad den har varit förut, och där är Lärarlyftet och rektorsutbildningen de två största komponenterna – det är två nyckelgrupper som vi investerar mycket resurser i.

Inom ramen för den mycket utökade kakan sker omprioriteringar, där någonting tas bort och någonting nytt satsas. Så är det väl alltid. Om man påstår att staten inte skulle ansvara för skolutveckling menar man att Lärarlyftet inte betyder något. Det är ett ytterst märkligt påstående. Det var faktiskt inte under den förra regeringen med Miljöpartiets inflytande som Lärarlyftet kom till. Det var vi som gick till val på det och nu genomför det.

Sedan finns det en annan intressant fråga. Jag representerar ett parti som anser att skolan ska förstatligas. Men det är inte Mats Pertofts åsikt, utan Miljöpartiet anser att skolan ska vara kommunal. Då funderar jag mycket på detta: Varför är ni så oroliga för att kommunerna ska ha inflytande? Det måste väl vara själva kärnan. Varför ska skolan vara kommunal om allting ska lösas av staten? Det är en intressant fråga.

Jag för min del ser just detta att det är skillnad mellan Stockholm och småkommuner, och jag är fundersam och bekymrad över att många kommuner inte klarar av skolan – tycker jag. Därför har jag och mitt parti landat i att skolan borde återförstatligas. Men det tycker inte Pertoft, och då måste jag fråga: Varför ska skolan vara kommunal om statliga myndigheter hela tiden ska tala om för kommunerna hur de ska sköta allting?

Anf. 111 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Tack för detta inlägg, statsrådet! Om Folkpartiet fick som de ville och vi förstatligade det hela skulle staten verkligen behöva ha Myndigheten för skolutveckling.

Man kan naturligtvis diskutera om det här ligger på stat eller kommun. Samtidigt skriver ni i propositionstexten om ekonomiska konsekvenser att hela propositionen inte innebär något ökat ansvar på kommuner och andra huvudmän, och man bedömer att det inte kommer att leda till några kostnader. Det är lite märkligt, med tanke på det som står tidigare i texten, att staten ska avhända sig sitt ansvar kring de utvecklingsbitar som man anser att kommunerna ska ha. Det finns motsatser där.

Jag menar att man visst kan diskutera det här, men då måste det ske öppet. Då måste man diskutera med SKL, Kommun- och Landstingsförbunden, att man ska ta över utvecklingsarbetet inom det pedagogiska området.

Jag vill också lägga till en sak. Som jag sade tidigare är Lärarlyftet en jättebra satsning, men det är något annat än att bygga nätverk kring pedagogisk utveckling. Det handlar om lärarkompetensen. Nätverket handlar om andra bitar, om att föra ut bra exempel – egentligen lite grann av det som SVT nu gör med sin jättefina serie om klass 9 A i Malmö. Det är lite grann av det arbetet som ni kommer att sänka när ni drar ned på de satsningar som myndigheten hittills har ansvarat för.

Där saknar jag fortfarande ett svar från statsrådet: Vad är det som ska bort? Är det hållbar utveckling, jämställdhet, demokrati, invandratäta områden? Eller vad är det som ni ska ta bort i ert regleringsbrev till det nya Skolverket, som tidigare Myndigheten för skolutveckling hade an-

svaret för? Jag saknar fortfarande statsrådets svar på denna konkreta fråga.

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 112 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! Mats Pertoft vet ju att utvecklingsanslagen till Myndigheten för skolutveckling har fördelats på två sätt. Det ena är att staten har gått in och sagt: Nu ska ni göra det här. Och så får de en summa pengar för det. Dit hör nu Lärarlyftet, som är en del i skolutvecklingen för 1 miljard varje år ungefär, och rektorsutbildningen. Sedan har Myndigheten för skolutveckling haft en egen liten pott, och det är den som Mats Pertoft talar om. Där har myndigheten själv fått bestämma vilka initiativ man ska ta. Den potten minskar nu något – det är helt korrekt – därför att vi fördelar om pengarna bland annat till Lärarlyftet, som vi anser vara viktigare.

Då frågar Mats Pertoft mig vilka projekt som utgår. Men det är precis det som är poängen, att varken regering eller riksdag har lagt sig i hur de pengarna har använts utan skolutvecklingsmyndigheten har själv fått bestämma vilka projekt man ska använda dessa resurser till. Hur den potten bestäms i fortsättningen tänker jag inte heller lägga mig i, utan det är de behov som myndigheten upplever som får tillgodoses med den potten.

Däremot tillförs de pengar som minskar i den potten i stället Lärarlyftet. Om Pertoft påstår att Lärarlyftet inte är en pedagogisk utvecklingsinsats tror jag att han behöver tänka om. Jag kan säga att Lärarlyftet kommer att vara en mycket större pedagogisk utvecklingsinsats än något av de andra projekt som Myndigheten för skolutveckling har hållit på med. Det kan jag lova.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2007/08:362 om diskrimineringslagstiftningens effekter på jämställdheten i arbetslivet

Anf. 113 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Ann-Christin Ahlberg har frågat mig vilka initiativ jag vill ta för att motverka att regeringens förslag till ny diskrimineringslagstiftning blir ett bakslag för jämställdhetsarbetet på de svenska arbetsplatserna.

Bakgrunden till hennes fråga är att de tidigare reglerna om att arbetsplatser med minst tio anställda årligen ska upprätta en jämställdhetsplan i förslaget ändras till att gälla arbetsplatser med minst 25 anställda och vart tredje år.

Enligt regeringens förslag i lagrådsremissen *Ett starkare skydd mot diskriminering* ska alla arbetsgivare, liksom i dag, vara skyldiga att bedriva ett målinriktat arbete för att främja jämställdhet i arbetslivet, att vidta åtgärder för att arbetsförhållandena ska lämpa sig för alla oavsett kön, att förebygga sexuella trakasserier, att underlätta för både kvinnor och män att förena förvärvsarbete med föräldraskap med mera. Kravet på

arbetsgivare att upprätta planer föreslås gälla även i fortsättningen. Där-
emot föreslås, som Ann-Christin Ahlberg nämner i sin interpellation,
ändringar när det gäller periodiciteten på upprättandet av planer och vilka
arbetsgivare som ska undantas från skyldigheten att upprätta planer.

Jag bedömer att jämställdhetsarbetet inte blir lidande av dessa föränd-
ringar. Jämställdhetsplaner kan i många fall vara ett bra verktyg, framför
allt för arbetsgivare med ett större antal anställda, men det är inte uteslu-
tet att vissa arbetsgivare i dag tvingas lägga ned alltför stor tid och resur-
ser på att uppfylla formella krav i stället för på sakfrågorna.

Vår kunskap om i vilken utsträckning just upprättandet av planerna
verkligen leder till ökad jämställdhet på arbetsplatserna är nämligen
alltför begränsad. Jag har därför för avsikt att låta frågan om aktiva åt-
gärder, däribland frågor om jämställdhetsplaner, utredas vidare.

Jag vill också betona att regeringen lämnar andra förslag i lagrådsre-
missen som väsentligt ökar skyddet mot diskriminering på grund av kön.
I förslaget föreslås att tillämpningsområdet för diskrimineringsgrunden
kön utökas till samhällsområden där det saknas ett skydd i dag. Det gäller
inom områdena socialtjänst, hälso- och sjukvård, offentlig anställning
och värn- och civilplikt. Regeringen skapar också bättre förutsättningar
för högre ersättningsnivåer vid diskriminering. Det ska kosta att diskri-
minera. Förslaget innebär också ett mer heltäckande skydd mot diskrimi-
nering. Till exempel föreslås att inhyrd eller inlånad personal, till skill-
nad från i dag, ska omfattas av förbudet mot trakasserier på grund av kön
eller sexuella trakasserier.

Frågan om jämställdhet mellan kvinnor och män är och förblir en
central och prioriterad fråga för mig och för regeringen. Frågorna kom-
mer även i fortsättningen att drivas med samma tyngd och kraft. Det
finns därför ingen risk för ett bakslag för jämställdheten så länge vi är i
regeringsställning.

Anf. 114 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Herr talman! Tack, jämställdhetsministern, för svaret! Jag måste börja
med att säga att jag inte delar Nyamko Sabunis uppfattning att det inte är
någon risk för bakslag för jämställdheten så länge den borgerliga rege-
ringen är i regeringsställning.

Vi har ju erfarenhet från den här tiden av hur mycket ni har försämrat
för kvinnor. Jag tänker bland annat på a-kassan. Det slår oerhört hårt mot
just kvinnor. Nyamko Sabuni gjorde inte något alls för att motverka det.
Eller hon har kanske inte kunnat förstå hur ojämslidd a-kassan har blivit
till kvinnors nackdel, eller så har hon kanske inte fått gehör för det i
regeringen.

Nu ser vi nästa steg. Nu är det vårdnadsbidraget, som kommer att slå
extra hårt mot kvinnor. I tisdagens interpellationsdebatt blev det väldigt
tydligt från den borgerliga sidan att det är just mammor som ska ha vård-
nadsbidrag och ta ansvar för familj och barn för 3 000 kronor i månaden.

Ni drog tillbaka en handlingsplan för jämställda löner och en möjlig-
het att lagstifta om heltid, något som är extra bra för just jämställdheten
och speciellt för kvinnor.

Vi socialdemokrater kan alltså inte känna oss säkra på att den rege-
ring som jämställdhetsministern företräder ska arbeta för jämställdhet. Vi

är snarare väldigt oroliga för jämställdheten med den borgerliga regeringen.

Men åter till svaret. Utifrån vilka erfarenheter bedömer regeringen att jämställdhetsarbetet inte blir lidande av dessa förändringar? Det blir ju färre företag som behöver ha jämställdhetsplaner. De behöver inte heller upprättas lika ofta som i dag.

Enligt det nya förslaget ska bara företag med minst 25 anställda vara skyldiga att upprätta jämställdhetsplaner. I dag går gränsen vid tio. Det innebär att väldigt många fler företag inte kommer att behöva göra jämställdhetsplaner, trots att bara var tredje arbetsgivare i dag uppger att de har aktuella planer.

Skulle det inte vara bättre att jobba för att fler företag ska ha jämställdhetsplaner?

Förslaget att undanta alla företag med mindre än 25 anställda får stora effekter på mindre företag inom den mansdominerade verkstadsindustrin. Jag kan ge ett exempel.

Bland LO-förbundet IF Metalls mansdominerade arbetsplatser kommer omkring 1 600 färre företag att beröras av den nya lagen. Det innebär en halvering av antalet företag som behöver upprätta jämställdhetsplaner. Är det bra?

Det är 1 600 färre företag bara när det gäller IF Metalls arbetsplatser. Dessutom säger var tredje arbetsgivare redan i dag att de inte har jämställdhetsplaner. Är inte det ett bakslag för jämställdhetsarbetet?

Planen ska inte heller behöva tas fram varje år. Regeringen anser att det räcker med vart tredje år. Motivet är att man ska minska företagens administrativa börda. Men är det inte bättre att göra något som man tycker är svårt lite oftare? Då är det lättare att lära sig. Man förbättrar också sina kunskaper, och det går faktiskt lättare nästa gång, eftersom det då inte har gått så väldigt lång tid sedan förra gången. Ska det gå tre år mellan varje jämställdhetsplan är det inte ens säkert att samma personal finns kvar inom företaget. Blir det då lättare för företagen att göra jämställdhetsplaner?

Anf. 115 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Ann-Christin Ahlberg inleder sitt inlägg med att prata om a-kassan. Jag skulle vilja säga att det är väldigt komiskt när Socialdemokraterna är i opposition. Allt som de har gjort förut och som regeringen i dag också gör är fruktansvärt för många människor. A-kassan har sänkts av Socialdemokraterna tidigare. Deltidsstämplantet har begränsats i olika omgångar av Socialdemokraterna.

Jag föreslår att Ann-Christin Ahlberg läser LO-tidningen för några nummer sedan. Där står det exakt vad Socialdemokraterna gjorde med samma motivering som denna regering. Att ha för långa ersättningstider för deltidstämplantande leder till att arbetsgivare inte alltid erbjuder kvinnor de heltidsjobb som kvinnorna vill ha, eftersom staten ersätter kvinnorna med det som saknas på deras deltid.

När det är högkonjunktur på arbetsmarknaden är det naturligt att göra denna typ av förändringar. Vi ska nämligen uppmuntra kvinnorna, stimulera till att de faktiskt går upp i arbetstid. Det finns jobb. Vi ser också trenden att det är flera som får heltid. Många kommuner slår sig nu för

Prot. 2007/08:69
21 februari

Svar på
interpellationer

brösten och säger att det går att få ihop det bara man vill. Den viljan har nu skapats. Jag är inte alls orolig för de kvinnor som Ann-Christin Ahlberg oroar sig för.

Det fanns tvärtom anledning att vara orolig över att kvinnorna inte kunde ha en heltidsinkomst som de kunde försörja sig på utan var beroende av staten eller kommunerna. I det här fallet kommer de upp i arbetstid. Det är det som vi måste eftersträva. Jag hoppas att Ann-Christin Ahlberg håller med om det.

När det gäller aktiva åtgärder eller upprättande av planer är det så att den här lagen, precis som den vi snart kommer att lämna, ålägger alla arbetsgivare att arbeta aktivt för jämställda arbetsplatser, för arbetsplatser där likabehandling gäller.

Den lag som vi snart ska lämna säger att arbetsgivare med färre än tio anställda inte behöver upprätta planer. Men också de arbetsplatserna har skyldigheten att jobba för jämställda löner och jämställda arbetsplatser.

Det här arbetet kommer att fortgå, och jag utgår från att arbetsgivarna arbetar med det dagligen, åtminstone regelbundet.

Upprättandet av själva planen är en metod för vissa arbetsgivare, som man kan använda sig av. Det är en metod som vi politiker har hittat på och som vi ålägger ett antal arbetsgivare att använda. Men det kan finnas många olika metoder. Jag utgår från att arbetsgivarna kommer att hitta dessa metoder därför att arbetsgivarna vet att det är förbjudet med lönediskriminering. Arbetsgivarna vet att JämO när som helst kan besöka deras arbetsplatser och se till att få denna redovisning.

Att arbeta för jämställda löner måste inte nödvändigtvis gå hand i hand med upprättande av planer. Det finns säkert andra sätt och metoder att jobba med det. Det är det som jag hoppas att arbetsgivarna ska kunna utveckla.

Jag är rädd att upprättandet av dessa planer har tagit alldeles för mycket tid och varit för krångligt. Det är därför som bara en tredjedel av arbetsgivarna som har haft skyldighet att upprätta de här planerna har gjort det. Frågan kan inte bara vara: Hur ska vi göra för att de ska upprätta dem? Jag tycker också att det finns en skyldighet att vi tänker: Är det rimligt med regelverk som den som åläggs dem anser vara orimliga att leva upp till? Då måste vi hitta enklare sätt och se till att arbetsgivarna kan leva upp till de regler och lagar vi har.

Jag ska utvärdera hur de aktiva åtgärderna fungerar. Vi får väl se om upprättandet av planer är det som har skapat jämställdhet eller om det är det konkreta arbete som man gör på arbetsplatserna som är ännu viktigare.

I vårt regelförenklingsarbete har alla myndigheter fått svara på: Hur kan man förenkla regelverket för arbetsgivare på era områden? Och det här var det som JämO inkom med, att här kan man göra förändringar – visserligen inte vart tredje år, de sade vartannat år – och framför allt ska det kombineras med sanktioner. Också det ska utredas. Vilken typ av sanktioner ska vi införa för att se till att arbetsgivare lever upp till lagen?

Anf. 116 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Herr talman! Jag förstår att Nyamko Sabuni inte förstår helheten med a-kassans regelsystem. A-kassans regelsystem är kanske svårt att sätta

sig in i detalj. Om hon hade känt till det tror jag att hon hade reagerat på ett annat sätt. Jag antar att kunskapen inte är tillräckligt stor i den frågan.

I den fråga som vi diskuterar nu som handlar om jämställdhetsplanerna har man i många olika tidningar haft uttalanden. Många har varit kritiska i denna fråga. Flera kritiker befarar att jämställdhetsarbetet på arbetsplatserna försvagas om regeringens förslag klubbas. Det händer mycket på tre år vad gäller personalomsättning och löneutveckling som man inte ser om kartläggningen sker så sällan, säger Eva Nordmark, ordförande i SKTF. Vi vet till exempel att arbetsgivare har en tendens att ge nyanställda kvinnor lägre löner än nyanställda män. Det kan man i värsta fall inte komma åt förrän tre år senare.

JämO som är en statlig myndighet som övervakar att kvinnor och män har lika rättigheter varnar också för att arbetet med jämställdheten kan försvagas och beklagar faktiskt förslagen. Planerna – om de görs på rätt sätt – fungerar bra, säger Jämställdhetsombudsmannen.

Kommunal har i ett uttalande sagt: Det är inte ens värt att kallas jämställdhetspolitik.

Ordföranden för ST skriver en artikel i deras tidning. Hon säger att det är ett feltänk att utöka arbetsgivare som slipper lönekartläggning.

I LO-tidningen kan man läsa att TCO och LO kritiserar förslaget och är oroliga för ett bakslag för jämställdheten. De tycker att det definitivt inte är bra att tidigare regler som gäller arbetsplatser med fler anställda än tio ska ändras till att gälla för arbetsplatser med mer än 25 anställda och vart tredje år. Det viktigaste är ju, säger de, att det lokala förebyggande arbetet ska pågå. Risker är att en förskjutning sker från ett lokalt fackligt förebyggande arbete till en domstolsprövning av redan inträffad diskriminering. Det kan ändå inte vara något att föredra. Det bästa sättet man kan arbeta på måste vara nära och lokalt med ett förebyggande arbete för ökad jämställdhet.

Här i riksdagen har talmannen en referensgrupp för jämställdhet och bjuder in ledamöter och anställda på frukostmöte. Det är ett mycket bra initiativ. I onsdags var det ett frukostmöte som handlade om kön, makt, statistik, karriärer och barriärer. Där föreläste Anita Göransson som är professor i genus och särskild utredare i utredningen Kvinnor och män på maktpositioner. Det var en mycket intressant föreläsning. Jag kan verkligen rekommendera Nyamko Sabuni att läsa lite om vad hon anser och har kommit fram till.

När jag ställde frågan till henne om vad hon tyckte att det nya förslaget hade för betydelse för jämställdheten sade hon att det var direkt förödande för jämställdheten, speciellt att öka antalet anställda för företag som ska slippa lönekartläggning. Det här är människor som dagligen jobbar med de här frågorna, som forskar och tittar på det i detalj. De måste ändå ha väldigt stor kunskap. Jag har stort förtroende för att hon har rätt. Så det är inte bara vi socialdemokrater som kritiserar förslaget.

Anf. 117 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Jag är fortfarande övertygad om att det är de aktiva främjande åtgärderna som leder till jämställdhet och inte upprättandet av planer. Och jag är fortfarande övertygad om att arbetsplatserna själva kan hitta sätt att jobba med de aktiva åtgärderna och dokumentera dem för att

Prot. 2007/08:69
21 februari

Svar på
interpellationer

följa upp att de lever upp till lagen. Om det nu är så förödande, var har alla dessa röster varit när det har visat sig att bara en tredjedel av arbetsgivarna har genomfört de här planerna? Varför har man inte skrikit högt om att jämställdheten drabbas på det sättet?

Jag tror att det bästa arbetet sker lokalt på arbetsplatserna och att de kan hitta metoder. Man kan jämföra med anonymiserade ansökningar. Vi har bett ett antal myndigheter att använda sig av den metoden, men vi låter andra myndigheter använda egna metoder, hitta på egna metoder att rekrytera utan att diskriminera. Jag är övertygad om att vi kommer att få se att det finns flera sätt att jobba med den här typen av frågor än bara det som vi politiker vid något tillfälle listar ut. Det är det jag menar med de här handlingsplanerna.

Vi har hittat ett sätt att jobba med främjande åtgärder på arbetsplatserna, men det betyder inte att det är det enda sättet. Nu ser vi till att arbetsgivare med färre antal anställda kan hitta på ett eget sätt att jobba med främjande arbete. I stället för att ägna tiden åt att fylla i planerna kan de hitta andra enklare sätt att jobba på, eftersom det är mindre arbetsplatser. Men för de större arbetsplatserna tror jag att den här typen av handlingsplaner kan vara bra.

Det återstår också att se när vi utvärderar de här metoderna att arbeta på. Vi ska utvärdera dem. Skulle det visa sig att det här är det mest revolutionerande sättet att jobba för jämställda löner då får vi väl i så fall tänka över saken.

Men just nu är det också viktigt att komma ihåg att lika viktigt som det är med jämställda löner är det viktigt att det finns företag som utvecklas, som kan äga sig åt sitt företagande, anställa människor – också kvinnor – och sedan kunna jobba för de främjande åtgärderna. Ju fler regelverk vi har, ju färre som startar företag desto svårare blir det för människor att komma ut på arbetsmarknaden. Därmed blir jämställdhetsarbetet ännu mer lidande.

Det måste ändå vara så att ekonomisk självständighet är grunden för jämställdheten. Vi måste skapa förutsättningar för jämställdhet men också ge utrymme för företagen att kunna växa.

Anf. 118 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Herr talman! Nyamko Sabuni säger i svaret att vår kunskap om i vilken utsträckning just upprättandet av planerna verkligen leder till ökad jämställdhet på arbetsplatserna är alltför begränsad. Om kunskapen för regeringen är alltför begränsad om jämställdhetsplaner, varför lägger man ett sådant här förslag innan man tar reda på mer? Varför tillsätter man inte en utredning innan, eller tar till sig den forskning och de kunskaper som finns? Är det inte bättre att man innan man lägger ett sådant här förslag tar till sig vad de som jobbat med det här säger, de som forskat kring det och har stora kunskaper, och ger forskarna möjlighet att forska kring detta?

Jag undrar också vad Nyamko Sabuni menar med aktiva åtgärder och frågor om jämställdhetsplaner. Att det ska utredas förstår jag. Men det är ju efter att det förslag som nu ligger har verkställts. Man kan undra hur det kommer att bli. Då kommer man kanske att se ett negativt svar, som jag tror att det kommer att bli.

Det är faktiskt ett bra verktyg att arbeta med planerna som bland annat innehåller lönekartläggningar och en handlingsplan för jämställda löner. De företag som redan i dag arbetar väl med jämställdhet har helt andra förutsättningar att klara det också utan en handlingsplan. Men det finns ju de som inte ens jobbar med jämställdhetsplaner och inte vill jobba med jämställdhet, för de vill inte se det, de vill inte få kunskap. De vill helt enkelt inte. Då gör man det alldeles för enkelt för de arbetsgivare som inte tycker att det är viktigt att jobba med jämställdhet.

Anf. 119 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! I lagrådsremissen står det att dessa åtgärder ska utvärderas under mandatperioden. Jag lovar Ann-Christin Ahlberg att jag inte kommer att sitta tolv år senare, om man nu förlorar valet, och säga: Ja, hade vi bara vunnit ett val till så hade vi gjort detta. Det kommer jag inte att säga.

Vi ska utvärdera dessa aktiva åtgärder under mandatperioden, och i så fall är det knappast den nya lagen som ska utvärderas. Den lär ju knappast ha hunnit sätta några spår, utan det är det som har varit som ska utvärderas. Därmed kommer vi att ha bra kunskaper om exakt vad det är som fungerar.

Vi måste, återigen, se skillnaden mellan aktiva åtgärder och planerna som upprättas för att se till att de aktiva åtgärderna fungerar. Jag tror nämligen inte att detta måste göras i form av planer. Jag tror att man kan följa upp om ens arbete fungerar också på andra sätt.

Dessa sätt måste arbetsgivarna själva kunna komma på. De vet att de ska följa lagen. De vet att de inte får lönediskriminera. De vet att JämO kan komma när som helst och kontrollera deras arbetsplatser, och framför allt kan de anställda anmäla sina arbetsgivare om de upptäcker eller anser att det finns lönediskriminering.

Man måste alltså leva upp till lagen i alla fall. Det måste inte ske i form av upprättande av planer. Men det är viktigt att ni ändå ser skillnaden mellan aktiva åtgärder och upprättande av planer. Jag är inte alls orolig för att planerna ska minska jämställdheten. Jag är mer orolig för att man i så fall inte har aktiva åtgärder på sina arbetsplatser. Men av JämO, som kontrollerar dessa arbetsplatser, kan vi i så fall lära oss hur pass bra det fungerar, snarare än att planen ska tala om för oss om aktiva åtgärder fungerar eller inte.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2007/08:370 om konsumenternas rättigheter vid handel på Internet

Anf. 120 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Hillevi Larsson har frågat mig om svensk lag gäller för svenska Internetföretag även om de förmedlat varan från bolag utanför Sverige och, om så inte är fallet, om jag tänker ta några initiativ till åt-

gärder. Hon har också frågat vad jag gör för att informera om gällande regler och stärka konsumenternas rättigheter vid handel över Internet.

Som konsument lockas man dagligen att ingå olika avtal eller köpa olika produkter och tjänster. Då är det viktigt att det finns information om konsumentens rättigheter och att det finns ett regelverk som skyddar mot oseriösa försäljare och försäljningsmetoder.

När det gäller handel på Internet finns utförliga regler i distans- och hemförsäljningslagen som ger konsumenterna ett bra skydd. Om ett svenskt företag erbjuder varor till svenska konsumenter gäller lagen även om varan förmedlats från ett företag från ett annat land. Väljer konsumenten att köpa en vara från ett annat land inom EU kan han eller hon känna sig trygg, eftersom alla EU-länder har infört regler om konsument-skydd vid distansförsäljning som grundar sig på ett EU-direktiv. Direktivet är ett minimidirektiv, vilket betyder att EU-länderna kan införa ett bättre konsumentskydd, men det betyder också att de måste ha åtminstone den skyddsnivå som anges i direktivet.

Konsument Europa, som ingår i EU-nätverket European Consumer Centre och som är en del av Konsumentverket, tillhandahåller omfattande information om handel över Internet, både inför ett köp och när något har gått fel efter köpet. Hos Konsument Europa kan konsumenterna även få personlig rådgivning. Dessutom har både Konsumentverket och Tullverket information på sina hemsidor om vad som gäller vid Internethandel.

Men även privata aktörer arbetar för att göra Internethandeln säkrare. Exempelvis har Pricerunner tagit initiativ till att tillsammans med bland andra Konsumentverket, Konsumenternas bank- och finansbyrå och Allmänna reklamationsnämnden ta fram kriterier för märkning av e-handels-sidor.

Jag anser att det finns ett bra regelverk som tillvaratar konsumenternas intressen och att det finns mycket information att tillgå. Om ett Internethandelsföretag inte följer reglerna eller har felaktig information på sin hemsida kan konsumenten anmäla detta till Konsumentverket som är tillsynsmyndighet. Det finns även ett konsumentskyddssamarbete på europeisk nivå, Consumer Protection Cooperation System. Via det kan Konsumentverket och KO begära hjälp av andra länders konsument-skyddsmyndigheter när svenska konsumenter drabbas av utländska företag som bryter mot konsumentskyddsregelverket när de säljer till konsument i Sverige.

Anf. 121 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Det har varit en väldigt snabb utveckling på detta område. Redan tidigare har man kunnat beställa via postorderföretag. Man får hem en katalog i brevlådan, och så kan man beställa. Jag minns bland annat att jag tittade i en sådan katalog på den tiden Leif ”Loket” Olsson ledde Bingolotto. Man kunde köpa en liten staty av honom. Vem skulle vilja göra det? tänkte jag när jag såg bilden. Men det visade sig att det var väldigt många som ville det. Man skulle betala 100 kronor i förväg, men statyn dök aldrig upp. När de ringde företaget hade numret upphört, och det gick inte att få tag i dem.

Det här är ändå bara problem som dykt upp i samband med postorder-företag. Nu är handel på Internet det som växer allra snabbast. Det är

mestadels positivt. Konsumenterna får en bra överblick över vilka varor man kan välja mellan. Man kan jämföra priser. Man kan handla från andra länder där det kanske finns saker som är svåra att få tag på i Sverige och även bättre priser.

Men problemet är de oseriösa företagen som bedriver handel och som avsvär sig allt ansvar om någonting går fel, om varan kanske inte ens levereras eller om den levereras men inte uppfyller det som har utlovats vid köpet. Den kanske är sönder.

Det senaste är svenska företag som förmedlar varor från andra länder. Det kan vara EU-länder men även länder utanför EU. De skyller ifrån sig när det är något fel på varan och säger att det inte är deras fel, utan det är företaget i det andra landet som har ansvaret. Det finns faktiskt till och med företag som på sina hemsidor redan från början informerar kunderna om att det är företaget i det andra landet man ska vända sig till om det blir något fel.

Det är få som har våra konsumentlagar i bokhyllan och dagligen sitter och bläddrar i dem. Visst finns det många skyddande regler, men som konsument är det lätt att lita på den information man får. Skulle man sedan få problem är risken att man inte ens vet om de rättigheter man har.

Jag tror att det viktiga är att dels informera om rättigheterna så att man känner till dessa som kund, dels försöka komma åt dessa företag. Som kund kan man anmäla företag som bryter mot reglerna till Konsumentverket, men det är väldigt få som känner till det.

Därför tror jag att det kan vara bra även med någon form av kontrollverksamhet där man faktiskt går igenom företagen från offentligt håll eller från Konsumentverket och ser till att den vägen råda bot på problemet.

Det är väldigt många konsumenter som är villrådiga och inte vet hur de ska göra eller vilka regler som egentligen gäller. Det kan förstås låta rätt och riktigt, det här med att har man bara förmedlat en vara så har man heller inget ansvar för varans skick, utan det är den som har sålt varan i det andra landet som har ansvaret. Men vad jag har förstått på lagstiftningen och av ministerns svar stämmer inte det, utan det är så att även om man bara levererar en vara åt kunden så är det det svenska företaget som är ansvarigt.

Därför är det väldigt viktigt att man verkligen informerar om detta. Det är också viktigt, nu när vi ska harmonisera konsumentlagstiftningen i EU, att man ser till att frågorna verkligen följs upp så att de inte hamnar mellan stolarna. Vi har minimilagstiftning nu, och med harmonisering kan det kanske bli en sänkning av skyddet. Jag hoppas att vi kämpar för att det inte blir så.

Anf. 122 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO

SABUNI (fp):

Herr talman! Jag kan bara hålla med Hillevi Larsson om att konsumenterna behöver information. Det råder ingen brist på information, men det är klart att vi alltid kan hitta andra och nya kanaler för information.

Som jag läste i mitt svar är det väldigt många som tillhandahåller information, och jag tror att de projekt som pågår i skolan kring just konsumentinformation också kan innehålla många olika delar. Just nu är det väldigt intensiv information när det gäller ekonomi på grund av sms-

Prot. 2007/08:69

21 februari

Svar på

interpellationer

lånen som framför allt drabbar många unga, men man kan se att det också finns nya fenomen som dyker upp och sprider sig.

Vi delar uppfattning.

Det finns information. Konsumenterna bör ta till vara den informationen. Som du också påpekade är det fel när det påstås att det är ett annat företag som är ansvarigt. Det är den som man skriver kontrakt med, den som äger hemsidan, som är skyldig att se till att konsumenten kan få tillbaka sina pengar.

I den mån affären sker inom EU-länder finns ett väldigt högt skydd, och det finns också hjälp att få. I den mån det handlar om länder utanför EU finns det väl anledning att vara försiktig. Där blir det fråga om anorlunda lagar, och där är det också svårare för våra tillsynsmyndigheter att hjälpa konsumenten i fråga.

Jag skulle nog vilja säga till alla som Internethandlar att handla inom EU och helst inte utanför. Skulle man handla utanför kanske man också ska betala med hjälp av kort. Det underlättar. Då kanske man kan vända sig till banken, och banken kan ta det ansvaret om leverantören vägrar att göra det.

Det finns olika sätt att skydda sig, men jag tror att man ska vara försiktig med att handla på Internet från länder utanför EU, om det inte finns en svensk leverantör, för då är det denne som har skyldigheten att ersätta varan.

Anf. 123 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Jag tror att det är väldigt bra, precis som ministern säger, att man börjar tidigt, redan i skolan, med att informera om de här frågorna. Då når man ju alla barn. Risken är annars att man enbart når de medvetna konsumenterna, de som redan är uppdaterade, som redan vet vem de ska vända sig till och som har kontakt med Konsumentverket. De som riskerar att hamna i kläm är kanske inte just de utan de konsumenter som inte ens vet om vilka rättigheter de har.

Vi har också konsumentvägledare i många kommuner runt om i landet. Tyvärr finns det en del blindade fläckar. Det är de kommuner som av en eller annan anledning har valt att inte ha konsumentvägledare. Det handlar väl ofta om ekonomiska skäl. I en del kommuner delar man konsumentvägledare, det vill säga att konsumentvägledaren ambulerar mellan olika kommuner. Det är bättre än ingenting alls, men det bästa är så klart om man kan ha en heltidstjänst. Det går självklart inte om det är alldeles för små kommuner. Men jag tror att ett sätt att komma till rätta med det här kanske kunde vara att Konsumentverket på något sätt samordnade resurserna och såg till att de konsumenter som saknar konsumentvägledare i sin kommun kan få hjälp.

Det finns ingen telefonlinje till Konsumentverket. Däremot finns personlig rådgivning på Konsument Europa. Det tror jag tyvärr inte är så känt. Det är verkligen viktigt att sprida den informationen, inte minst med tanke på att människor gör allt fler affärer över gränserna. Det är också någonting som vi i grunden uppmuntrar. Det har ju väldigt positiva effekter för konsumenten och ökar helt enkelt valfriheten.

En del försöker hänga upp sig på hårklyverier, att konsumenten inte har anmält på rätt sätt att någonting var fel. På det sättet skulle leverantören slippa ansvar. Då gäller det att man ska anmäla till både förmedlingsföretaget och producentföretaget när det är fel på en vara. Där är det nog väldigt viktigt att informera om att det faktiskt är förmedlingsföretaget som är huvudansvarigt. Annars finns risken att de kan använda argumentet att man inte har anmält i vederbörlig ordning till alla instanser.

Jag tror att den här frågan kommer att växa i betydelse hela tiden. Vi kan se redan i dag att Internet framför allt för ungdomar är en väldigt naturlig värld att röra sig i. Det går också snabbt upp i åldrarna. Till och med PRO-föreningar lär sig alltmer att hantera Internet. Jag tror att det kommer att finnas anledning att jobba vidare med de här frågorna.

Tyvärr tror jag inte att det räcker att bara hänvisa till Konsumentverket och den information som finns, för vi kommer att ha en stor andel konsumenter även i framtiden som inte har en aning om det här utan som helt enkelt litar på företaget. Det är den största risken av alla, som jag ser det.

Om man inte överklagar beslut eller vänder sig till ansvariga myndigheter är risken att man helt enkelt accepterar företagets besked att de tyvärr inte kommer att ersätta till exempel transportkostnaden för en trasig vara. Det är något vi har tvingats att ligga ute med, och det kommer vi inte att ersätta. De kanske inte ens vill ersätta den trasiga varan. Många konsumenter riskerar att förlora pengar och att ha blivit lurade utan att ens veta om att det faktiskt fanns en chans att få rätt.

Jag tror också att ju fler konsumenter vi har som får veta att de faktiskt har rättigheter, desto färre oseriösa företag kommer vi att ha, för då finns det ju inga konsumenter att utnyttja längre.

Anf. 124 ANTI AVSAN (m):

Herr talman! De frågor som Hillevi Larsson tar upp i sin interpellation är naturligtvis angelägna. Det finns ett antal olika tänkbara scenarier, eftersom det talas om företag i Japan och Tyskland. Men utgår man från att det företag som förmedlar varan ändå är ett svenskt företag blir det enklare. Då ska naturligtvis svenska regler gälla. Det är egentligen fråga om två saker: för det första behörig domstol, och för det andra vilket lands lag som ska tillämpas.

När det gäller frågorna om reklamation och andra klagomål är det naturligtvis så, precis som Nyamko Sabuni har sagt tidigare, att en avtalspart får vända sig till sin avtalspart. Det gäller ju hela tiden. Om det finns en kedja av avtalsparter längre bort, man kan ju tänka sig att förmedlingen har gått genom flera led, är det den förmedlare som så att säga står närmast konsumenten som har det fulla ansvaret.

Skulle det vara på det sätt som Hillevi Larsson också tog upp, att det finns någon form av avtalsvillkor där man har avtalat bort sitt ansvar så att den enskilde konsumenten i praktiken avskärs från sin möjlighet att kräva ut sin rätt därför att det finns ett företag långt borta någonstans, det kan vara i vilket land som helst egentligen, skulle det kunna betraktas som oskäligt. De möjligheter att jämka avtal som vi ändå har i avtalslagen är mer långtgående i konsumentförhållandena.

Men om det är ett svenskt företag är huvudreglerna i rättegångsbalkens 10 kap. tillämpliga. Då är det rätten på den ort där svaranden har sin hemvist som i första hand gäller. Men man kan också välja Konsumentforum, alltså rätten på den ort där konsumenten har sin hemvist. Det är det som gäller i en sådan situation där det är ett svenskt Internetföretag som har sitt säte i Sverige eller som har förvaltningen här.

I fråga om tillämplig lag kan jag säga att distans- och hemförsäljningslagen är tvingande till konsumentens förmån. Men det finns en möjlighet att avtala bort svensk lag. När det gäller regler som avser just distansavtal eller hemförsäljningsavtal går det också att avtala om ett lands lag som ligger utanför EES-området. Det är EES-området som är gränssättande. Men förutsättningen för det är att den lagen ger konsumenten ett bättre skydd än vad den annars tillämpliga lagen inom EES-området hade gett. Målsättningen här är naturligtvis att konsumenten ska ha högsta möjliga skydd. Avtalar man om ett ännu bättre skydd än som framgår av svensk lag eller av någon lag inom EES-området kan ett annat lands lag gälla.

I övrigt är det så att har man inte avtalat någonting är det svensk lag som gäller. Inom EU-området är det i den här typen av situationer anknyningslandets lag, alltså det land som avtalet har störst anknytning till, som ska gälla.

Anf. 125 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Eftersom vi samtliga tre i mångt och mycket håller med varandra ska inte jag förlänga debatten i onödan. Men jag kan passa på att tacka för den och säga att den har varit nyttig. Framför allt tror jag att de som förhoppningsvis har lyssnat på oss hemma framför tv-rutorna har fått lite bättre kunskap om hur konsumentregelverket fungerar när det gäller Internethandel.

Jag kan också kommentera det som Hillevi Larsson var inne på när det gäller konsumentvägledarna. De utgör en bra service till medborgarna och en kommunal angelägenhet. De flesta kommuner har konsumentvägledare. Några delar på dem.

Jag skulle vilja uppmana de få kommuner som i dag inte har konsumentvägledare att försöka tänka på det. Det är en oumbärlig service till medborgarna att de har någon att vända sig till. Det är klart att det går att få tag på information via Konsumentverkets eller andras hemsidor och genom att prata med någon. Men det är alltid bättre om stödet och hjälpen finns där man bor. Jag håller med om att verksamheten behöver utvecklas. På det sättet kan konsumenterna känna sig trygga på marknaden.

Anf. 126 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Det är viktigt att klargöra att det är skillnad om man handlar i en utländsk affär när man är utomlands på semester eller i ett annat ärende. Då är det detta lands lag som gäller. Man kanske är i Belgien eller något annat europeiskt land eller i ett land utanför Europa. Det är lagen i det land där man handlar varan som gäller.

Om varan däremot förmedlas via ett svenskt företag när man sitter i Sverige och beställer från ett annat land är det förmedlingsföretaget som har ansvaret för att varan håller måttet. Man ska inte ens behöva betala transportkostnader om varan är felaktig.

Jag tror att det är viktigt att man klargör det här. Det är klart att det kan låta trovärdigt när dessa företag säger: Det säger ju sunda förnuftet att det är företaget som varan kommer ifrån som man ska vända sig till om något är fel! De avsvär sig ansvaret och säger att de inte kan hjälpa att varan hade gått sönder redan innan de transporterade den till Sverige. Företagen säger rent ut att konsumenten ska vända sig till företaget i det andra landet.

Det är glädjande att det ändå finns ett minimiskydd i EU. Då kan man i alla fall inom EU hjälpa konsumenterna, även de konsumenter som inte vet om att det är förmedlingsföretaget i Sverige som är ansvarigt. Problemet är företagen utanför EU. Det är viktigt att informera om att det även för dessa är det svenska förmedlingsföretaget som gäller.

När det gäller konsumentvägledare kan man inte nog understryka vikten av att så många som möjligt får tillgång till deras hjälp. Det finns många fall där konsumentvägledaren vänder sig till oseriösa företag. Då vänder plötsligt företaget 180 grader; då vågar man inte luras längre. Det yttersta målet är så många medvetna konsumenter som möjligt.

Anf. 127 ANTI AVSAN (m):

Herr talman! Jag ska återknyta till det som Hillevi Larsson var inne på. Med de regler som gäller inom EU är det så att om man till exempel handlar i Belgien och det blir en konsumenttvist kan köparen, men däremot inte säljaren, välja att väcka talan i sitt eget land. Det är en stor fördel i sammanhanget.

Jag noterar att det finns ett meddelande från kommissionen som gäller en inre marknad för framtidens Europa. Där uttalar sig kommissionen just om konsumentens rättigheter och tillgång till rättsmedel. Om man läser vad som står där får man tycka att det är en bra och långtgående målsättning när det gäller just möjligheten att handla i andra EU-länder och de rättigheter som konsumenter får i en sådan kommission. Det står så här:

Ett samlat tillvägagångssätt i fråga om konsumenters rättigheter i EU bör leda till en förenklad rättslig ram som är lättare att tillämpa samtidigt som det kan bidra till att undanröja sådana hinder för handel över nationsgränserna som konsumenter och företag kan stöta på.

Ett centralt mål för den konsumentpolitiska strategin är att öka inflytandet för konsumenterna genom att fastställa deras rättigheter och sätta standarder för tillgänglighet och skydda dem mot hot och risker som de inte kan påverka som individer. Med utgångspunkt från sin översyn av den befintliga EU-lagstiftningen inom konsumentområdet kommer kommissionen att lägga fram ytterligare initiativ om konsumenters rättigheter enligt avtal samt om kollektiva mekanismer för prövning, bland annat för att underlätta skadeståndskrav i de fall det har förekommit brott mot konsumenters rättigheter och konkurrensbestämmelser.

Vi vet också att propositioner om ett europeiskt betalningsföreläggande och ett europeiskt småmålsförfarande är på väg.

Prot. 2007/08:69
21 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 128 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Det var ett fint avslut med en utblick mot framtiden. Konsumenterna kommer att få mer enhetliga och harmoniserade lagar på den gemensamma marknaden, vilket är viktigt. Som Anti Avsan läste upp är det just så. Det är bara när konsumenterna är trygga som de kan bli aktiva konsumenter inte bara i sina egna länder. Då kan de nyttja hela den gemensamma EU-marknaden. Tack för samtalet!

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2007/08:53 till justitieutskottet
2007/08:57 till finansutskottet
2007/08:60 till näringsutskottet

18 § Beslut om förlängd motionstid

Proposition
2007/08:55 Nya skatteregler för pensionsförsäkring m.m.

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förlängas till *tisdagen den 11 mars*.

19 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 21 februari

2007/08:420 Småföretagens villkor i glesbygden

av *Jasenko Omanovic* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:421 Statlig service i glesbygden

av *Kristina Zakrisson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:422 Centralisering av statlig verksamhet och regional utveckling

av *Marie Nordén* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:423 Situationen för funktionshindrade på arbetsmarknaden

av *Sylvia Lindgren* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:424 Betydelsen av en god arbetsmiljö

av *Sylvia Lindgren* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:425 Nedläggning av bensinstationer på landsbygden

av *Ann-Kristine Johansson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:426 Förslaget om en treårig begränsningsregel för sfi-studerande

av *Mats Pertoft* (mp)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:427 Näringslivets förutsättningar i norra Sverige

av *Ibrahim Baylan* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 mars.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 21 februari

2007/08:824 Minskad användning av kontanter

av *Andreas Norlén* (m)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:825 Föräldrabalken och asylrätten

av *Finn Bengtsson* (m)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:826 Trygghetslarm och fast teleförbindelse

av *Margareta Persson* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:827 Demonstration i Beijing

av *Lars Wegendal* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:828 Väntan på uppehållstillstånd efter giftermål

av *Yilmaz Kerimo* (s)

till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:829 Regional fördelning av polisutbildningen

av *Lars Wegendal* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 mars.

Prot. 2007/08:69

21 februari

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 21 februari

2007/08:739 Polisens terroristbekämpning

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:746 Polishämtning av elever som skolkar

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:752 Brottslighet inom byggsektorn

av *Phia Andersson* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:761 Polisnärvaro i småkommuner

av *Ulla Andersson* (v)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:770 Nykterhetskontroller vid tullar utan tullpersonal

av *Hans Olsson* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:780 Polisens verksamhet i Halland

av *Hans Hoff* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:788 Polisens kontaktcentrum i Stockholms södra skärgård

av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 mars.

22 § Kammaren åtskildes kl. 17.35.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.55,

av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 95 (delvis) och av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Avsägelser.....	1
3 § Utökning av antalet suppleanter i EU-nämnden.....	1
4 § Val av extra suppleanter i EU-nämnden.....	1
5 § Meddelande om särskild debatt.....	2
6 § Aktuell debatt: Nytt betygssystem.....	2
Anf. 1 PETER ERIKSSON (mp)	2
Anf. 2 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	2
Anf. 3 PETER ERIKSSON (mp)	5
Anf. 4 MARIE GRANLUND (s)	7
Anf. 5 MARGARETA PÅLSSON (m)	8
Anf. 6 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	9
Anf. 7 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	11
Anf. 8 ROSSANA DINAMARCA (v)	13
Anf. 9 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	14
Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp)	15
Anf. 11 MARIE GRANLUND (s)	16
Anf. 12 MARGARETA PÅLSSON (m)	17
Anf. 13 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	18
Anf. 14 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	18
Anf. 15 ROSSANA DINAMARCA (v)	19
Anf. 16 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	19
Anf. 17 PETER ERIKSSON (mp)	21
Anf. 18 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	21
7 § Svar på interpellation 2007/08:347 om mänskliga rättigheter i brottsbekämpning.....	22
Anf. 19 Utrikesminister CARL BILDT (m)	22
Anf. 20 MARYAM YAZDANFAR (s).....	23
Anf. 21 Utrikesminister CARL BILDT (m)	24
Anf. 22 MARYAM YAZDANFAR (s).....	25
Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (m)	26
Anf. 24 MARYAM YAZDANFAR (s).....	26
Anf. 25 Utrikesminister CARL BILDT (m)	27
8 § Svar på interpellation 2007/08:383 om kameraövervakning	27
Anf. 26 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	27
Anf. 27 LUCIANO ASTUDILLO (s)	28
Anf. 28 GUNHILD WALLIN (c).....	28
Anf. 29 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	29
Anf. 30 LUCIANO ASTUDILLO (s)	30
(forts. 10 §).....	31
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	31
9 § Statsministerns frågestund.....	31
Anf. 31 TREDJE VICE TALMANNEN	31

<i>Mål för klimatpolitiken</i>	31
Anf. 32 ANDERS YGEMAN (s).....	31
Anf. 33 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	31
Anf. 34 ANDERS YGEMAN (s).....	32
Anf. 35 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	32
<i>Klimatberedningens roll</i>	33
Anf. 36 WIWI-ANNE JOHANSSON (v)	33
Anf. 37 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	33
Anf. 38 WIWI-ANNE JOHANSSON (v)	33
Anf. 39 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	34
<i>Klimatpolitiken</i>	34
Anf. 40 PETER ERIKSSON (mp)	34
Anf. 41 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	35
Anf. 42 PETER ERIKSSON (mp)	35
Anf. 43 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	36
<i>Kommissionen för hållbar utveckling</i>	36
Anf. 44 ANITA BRODÉN (fp).....	36
Anf. 45 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	36
<i>Sveriges ambition för utsläppsminskningarna</i>	37
Anf. 46 ALEKSANDER GABELIC (s).....	37
Anf. 47 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	37
<i>Ekonomiska marginaler för privatpersoner</i>	38
Anf. 48 FINN BENGTSSON (m)	38
Anf. 49 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	38
<i>Järnvägskapaciteten</i>	39
Anf. 50 KARIN SVENSSON SMITH (mp)	39
Anf. 51 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	39
<i>Koldioxidskatt på flygbränsle</i>	39
Anf. 52 ROGER TIEFENSEE (c).....	39
Anf. 53 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	40
<i>Liechtensteins banksekretess</i>	40
Anf. 54 LEIF PAGROTSKY (s).....	40
Anf. 55 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	40
<i>Landsbygdsavdrag på bensinskatten</i>	41
Anf. 56 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	41
Anf. 57 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	41
<i>Intygen om vård av sjukt barn</i>	42
Anf. 58 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s)	42
Anf. 59 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	42
<i>Garantipensionärernas situation</i>	42
Anf. 60 ERIK A ERIKSSON (c).....	42
Anf. 61 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	43
<i>Utsläppsmålen och tillväxten</i>	43
Anf. 62 CARINA OHLSSON (s).....	43
Anf. 63 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	44
<i>Avdragsgillt sparande för studier</i>	44
Anf. 64 ULF NILSSON (fp)	44
Anf. 65 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m)	44

<i>Sveriges trovärdighet i det europeiska klimatarbetet</i>	45	Prot. 2007/08:69
Anf. 66 HELEN PETTERSSON i Umeå (s)	45	21 februari
Anf. 67 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	45	
<i>Satsning på järnvägen</i>	46	
Anf. 68 MARIE NORDÉN (s)	46	
Anf. 69 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	46	
<i>Fler internationella idrottsevenemang till Sverige</i>	46	
Anf. 70 SVEN BERGSTRÖM (c).....	46	
Anf. 71 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	47	
Anf. 72 TREDJE VICE TALMANNEN	47	
10 § (forts. från 8 §) Svar på interpellation 2007/08:383 om		
kameraövervakning	47	
Anf. 73 GUNHILD WALLIN (c).....	47	
Anf. 74 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	48	
Anf. 75 LUCIANO ASTUDILLO (s)	49	
11 § Svar på interpellation 2007/08:387 om		
andrahandsuthyrning av ägarlägenheter	49	
Anf. 76 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	49	
Anf. 77 EGON FRID (v)	50	
Anf. 78 ANTI AVSAN (m).....	51	
Anf. 79 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	52	
Anf. 80 EGON FRID (v)	53	
Anf. 81 ANTI AVSAN (m).....	54	
Anf. 82 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	54	
Anf. 83 EGON FRID (v)	55	
12 § Svar på interpellation 2007/08:323 om möjlighet för alla		
att studera på högskola	55	
Anf. 84 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp).....	55	
Anf. 85 MAGDALENA STREIJFFERT (s)	56	
Anf. 86 OSKAR ÖHOLM (m)	57	
Anf. 87 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp).....	59	
Anf. 88 MAGDALENA STREIJFFERT (s)	59	
Anf. 89 OSKAR ÖHOLM (m)	60	
Anf. 90 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp).....	61	
Anf. 91 MAGDALENA STREIJFFERT (s)	62	
Anf. 92 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp).....	63	
13 § Svar på interpellation 2007/08:375 om kvaliteten i		
förskolan och vårdnadsbidraget	63	
Anf. 93 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	63	
Anf. 94 MARIE GRANLUND (s)	64	
Anf. 95 CHRISTINE JÖNSSON (m).....	65	
Anf. 96 ULF NILSSON (fp).....	66	
Anf. 97 PETER HULTQVIST (s)	67	
Anf. 98 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	68	
Anf. 99 MARIE GRANLUND (s)	70	
Anf. 100 CHRISTINE JÖNSSON (m).....	71	
Anf. 101 ULF NILSSON (fp).....	71	
Anf. 102 PETER HULTQVIST (s)	72	

Anf. 103	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	72
Anf. 104	MARIE GRANLUND (s)	73
Anf. 105	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	74
14 §	Svar på interpellation 2007/08:388 om nedläggningen av	
	Myndigheten för skolutveckling	75
Anf. 106	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	75
Anf. 107	MATS PERTOFT (mp)	75
Anf. 108	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	76
Anf. 109	MATS PERTOFT (mp)	77
Anf. 110	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	77
Anf. 111	MATS PERTOFT (mp)	78
Anf. 112	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	79
15 §	Svar på interpellation 2007/08:362 om	
	diskrimineringslagstiftningens effekter på jämställdheten	
	i arbetslivet	79
Anf. 113	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	79
Anf. 114	ANN-CHRISTIN AHLBERG (s)	80
Anf. 115	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	81
Anf. 116	ANN-CHRISTIN AHLBERG (s)	82
Anf. 117	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	83
Anf. 118	ANN-CHRISTIN AHLBERG (s)	84
Anf. 119	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	85
16 §	Svar på interpellation 2007/08:370 om konsumenternas	
	rättigheter vid handel på Internet	85
Anf. 120	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	85
Anf. 121	HILLEVI LARSSON (s)	86
Anf. 122	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	87
Anf. 123	HILLEVI LARSSON (s)	88
Anf. 124	ANTI AVSAN (m)	89
Anf. 125	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	90
Anf. 126	HILLEVI LARSSON (s)	90
Anf. 127	ANTI AVSAN (m)	91
Anf. 128	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	92
17 §	Hänvisning av ärenden till utskott	92
18 §	Beslut om förlängd motionstid	92
19 §	Anmälan om interpellationer	92
20 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	93
21 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	94
22 §	Kammaren åtskildes kl. 17.35.	94

Tryck: Elanders, Vällingby 2008